

Tema / kriterij	Opis	Opis stanja i samoevaluacija zadovoljenosti kriterija 2026.
1. Upravljanje destinacijom		
Predanost i organizacija		
1.1 Koordinator održivosti destinacije	Imenovana je osoba odgovorna i ovlaštena za pravilnu provedbu i izvještavanje o održivom upravljanju destinacijom.	<p>a) JU ima imenovanog Glavnog i Oparativnog koordinatora održivosti. Specifičnije, sukladno Politici održivosti JU, te čl. 21. Statuta Javne ustanove (JU), koji definira zadaće i odgovornosti Ravnatelja/ice JU, kao Glavna koordinatorica održivosti imenovana je Ravnateljica JU, koja vodi i organizira rad i poslovanje JU, a sukladno čl. 10. st. 2. Pravilnika o radu JU, Ravnateljica JU je odredila voditeljicu Ustrojstvene jedinice 2 (turizam), kao Operativnu koordinatoricu održivosti.</p> <p>b) Ustrojstvena jedinica 2 (turizam) je jedna od šest ustrojstvenih jedinica 2. razine, koje čine JU, rad kojih koordinira, usmjerava i nadzire Ravnateljica JU. Imenovana Operativna koordinatorica održivosti je, kao voditeljica ustrojstvene jedinice 2, dio najužeg menadžerskog tima JU, te najuže surađuje s ravnateljicom JU. Ustrojstvena jedinica 2 (turizam) je nadležna i za poslove ustrojstvene jedinice 3 (promidžba).</p> <p>c) Sukladno Politici održivosti JU, Operativna koordinatorica održivosti zadužena je i odgovorna za koordinaciju aktivnosti JU vezane uz postizanje održivosti u svim aspektima njenog rada, a naročito vezano uz održivo upravljanje područjem kao turističko/posjetiteljskom destinacijom.</p> <p>Specifičnije, zadaće Operativne koordinatorice održivosti uključuju:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) profesionalno samousavršavanje i potporu razvoju kapaciteta ustrojstvenih jedinica i djelatnika JU, vezano uz kriterije, sustave, procedure i dobre prakse u unapređenju održivosti destinacije; 2) poticanje, koordinaciju i potporu sustavne integracije kriterija, sustava, procedura i praksi održivosti u sve relevantne aspekte rada JU, uključujući i u planiranje budućih aktivnosti i projekata, i po potrebi njihovog ažuriranja sukladno novim okolnostima (podacima i spoznajama, zahtjevima vezano uz kriterije održivosti, tehnološkim mogućnostima, primjerima dobre prakse, promjenama na turističkom tržištu i sl.); 3) nadzor nad provedbom integriranih aktivnosti kojima se doprinosi održivosti destinacije i rada JU, te redovno interno izvještavanje o provedbi, koje prema potrebi uključuje i preporuke i smjernice za uklanjanje uočenih nedostataka i moguća unapređenja postojećih praksi; 4) suradnju s lokalnom zajednicom, drugim pružateljima turističkih usluga i proizvoda u području i drugim relevantnim dionicima na zajedničkim aktivnostima i inicijativama kojima se doprinosi razvoju područja kao održive posjetiteljske/turističke destinacije; 5) sustavno praćenje i unutarnje i vanjsko izvještavanje o održivosti destinacije i rada JU, prema usvojenim kriterijima održivosti (unutarnje izvještavanje minimalno uključuje redovno godišnje interno izvještavanje djelatnika JU o postignutim rezultatima, a vanjsko izvještavanje minimalno uključuje transparentno objavljivanje svih relevantnih podataka, u cjelovitom i pristupačnom formatu, na mrežnim stranicama JU); 6) transparentno i javno zaprimanje i odgovaranje na komentare, preporuke i pritužbe posjetitelja, lokalne zajednice i dionika u destinaciji, zaposlenika JU, stručne i šire javnosti, vezano uz usklađenost destinacije i rada JU s kriterijima održivosti; 7) organizaciju i suradnju s tijelima nadležnim za certifikaciju usklađenosti destinacije i rada JU s kriterijima održivosti; 8) sve ostale aktivnosti koje su nužne za zadovoljenje vizije i ciljeva održivosti destinacije i rada JU.

<p>1.2 Struktura upravljanja</p>	<p>Odgovarajuće financiran odjel nadležan je za koordinaciju i promicanje održivog razvoja i upravljanja turizmom. Suraduje s drugim odjelima u provedbi održivosti te u svom radu i poslovanju slijedi načela održivosti i transparentnosti.</p>	<p>a) Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23), čl.130., područjem NP Krka upravlja JU NP Krka. Specifičnije, JU NP Krka, kao javnu službu, „obavlja djelatnost zaštite, održavanja i promicanja zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadziru provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravljaju te sudjeluju u prikupljanju podataka u svrhu praćenja stanja očuvanosti prirode (monitoring)“, te druge djelatnosti koje služe obavljanju prethodno navedenih djelatnosti, a navedenih u čl. 10. Statuta JU NP Krka. Navedenim je zakonski propisana obaveza JU da aktivno radi na osiguravanju povoljnog stanja prema svim Green Destinations temama i kriterijima održivosti.</p> <p>Nadalje (čl. 138), upravljanje zaštićenim područjem provodi se na temelju plana upravljanja, kao glavnog strateškog dokumenta za desetogodišnje razdoblje. JU je 2023. usvojila Plan upravljanja zaštićenim područjem i područjima ekološke mreže: Nacionalni park Krka i šire područje (PU 6005) 2023. – 2032. Sukladno obaveznim smjernicama Ministarstva za izradu PU, izrađeni plan uključuje teme: Očuvanje prirodnih vrijednosti (Tema A u PU), Zaštita i očuvanje kulturne baštine (Tema B u PU), Upravljanje posjećivanjem, interpretacija i edukacija (Tema C u PU), Suradnja s lokalnom zajednicom (Tema D u PU), te Razvoj kapaciteta JU (Tema E u PU).</p> <p>Posljedično, Planom upravljanja su obuhvaćene sve glavne teme Green Destinations certifikata održivosti, na način da su teme sustavno i detaljno evaluirane, te su za svaku od tema utvrđeni opći i specifični ciljevi s pokazateljima, te upravljačke aktivnosti s pokazateljima. Plan upravljanja je prije donošenja potvrđen kao cjelovit i kvalitetan od strane nadležnog Ministarstva. Plan upravljanja provodi se kroz Godišnje programe rada JU, koje svake godine odobrava nadležno Ministarstvo.</p> <p>Sukladno istom zakonu (čl.132), JU se financira iz državnog proračuna i prihoda od korištenja zaštićenih dijelova prirode, prihoda od naknada, donacija pravnih i fizičkih osoba, drugih zakonski utvrđenih izvora. JU NP Krka najveći dio prihoda ostvaruje od prodaje ulaznica.</p> <p>Na promicanju održivog razvoja i upravljanja turizmom rade sve ustrojstvene jedinice JU, svaka u dijelu poslovanja za koji je nadležna. Specifičnije, Ustrojstvena jedinica 2 (turizam) je najizvavnije zadužena i odgovorna za planiranje, organizaciju i upravljanje posjećivanjem i turističkim aktivnostima u području u skladu s kriterijima održivosti. Ustrojstvena jedinica 2 (stručni poslovi zaštite) zadužena je i odgovorna za praćenje, istraživanje i zaštitu prirodnih i kulturnopovijesnih vrijednosti područja, kao i praćenje postojećih prijetnji i pritisaka, uključujući i one od posjećivanja. Čuvari prirode unutar ustrojstvene jedinice odgovorni su za praćenje i nadzor nad poštivanjem pravila kojima se osigurava izbjegavanje negativnog utjecaja na vrijednosti područja. Ustrojstvena jedinica 2 (tehnički poslovi) zadužena je i odgovorna za uspostavu i održavanje infrastrukture kojom se osiguravaju preduvjeti za odvijanje aktivnosti u području, uključujući i posjećivanja, bez značajnog negativnog utjecaja na vrijednosti u području, kao i za smanjivanje i upravljanje rizicima od katastrofa (požar, onečišćenje i sl.). Ustrojstvena jedinica 2 (pravni poslovi) zadužena je i odgovorna za promicanje i provedbu nabave uz prepoznavanje i uključivanje kriterija održivosti (uključujući vezano uz utjecaj na okoliš, etička načela, dobrobit zajednice, i sl.) i korištenje svih zakonskih mogućnosti vezanih uz zelenu javnu nabavu, kao i za ugradnju zahtjeva vezano uz održivost u sve ugovore koje sklapa JU (uključujući i vezano uz koncesijska odobrenja, suradnju s turističkim agencijama i pružateljima turističkih, smještajnih i ugostiteljskih usluga, i dr.). Ustrojstvena jedinica 2 (financije i računovodstvo) odgovorna je za uvažavanje kriterija održivosti prilikom planiranja investicija u Parku. Ustrojstvena jedinica 2 (unutarnja revizija) pomaže u nadzoru učinkovitosti djelovanja JU, uključujući i vezano uz aspekte održivosti. Rad svih ustrojstvenih jedinica na promicanju održivog razvoja i upravljanja turizmom koordinira, usmjeruje, podupire, prati i nadzire imenovana Operativna koordinatorica održivosti, u suradnji s ravnateljicom JU, kao Glavnom koordinatoricom, te najužim menadžerskim timom JU, koji uključuje sve voditelje ustrojstvenih jedinica JU.</p> <p>b) Rad svih ustrojstvenih jedinica na promicanju održivog razvoja i upravljanja turizmom provodi se u skladu s Politikom održivosti JU, provedbom aktivnosti utvrđenih Planom upravljanja, koji već uključuje veliki broj aktivnosti kojima se direktno doprinosi održivosti JU i destinacije, kao i aktivnostima Akcijskog plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations, koji dodatno specificira i/ili dopunja relevantne aktivnosti iz Plana upravljanja.</p> <p>JU aktivno radi i na transparentnosti svog djelovanja, rezultata i planova vezano uz održivost. Konkretnije, na mrežnim stranicama JU su javno objavljeni svi ključni dokumenti (uključujući Politiku održivosti JU, Plan upravljanja NP Krka i šire područje 2023. – 2032., Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations, Godišnji programi rada, Izvješća o radu, rezultati praćenja stanja sastavnica okoliša, planovi nabave). JU ima uspostavljen i kanal za transparentno i javno zaprimanje i odgovaranje na komentare, preporuke i pritužbe posjetitelja, lokalne zajednice i dionika u destinaciji, zaposlenika JU, stručne i šire javnosti, vezano uz usklađenost destinacije i rada JU s kriterijima održivosti. Konačno, JU je donijela Odluku o uspostavi Partnerskog vijeća JU za održivi razvoj „Destinacije NP Krka“, kao savjetodavnog tijela, kroz koje će se produbiti, intenzivirati, usustaviti i institucionalizirati suradnja s lokalnom zajednicom, drugim pružateljima turističkih usluga i proizvoda u području i drugim relevantnim dionicima, na zajedničkim aktivnostima i inicijativama kojima se doprinosi razvoju područja kao održive posjetiteljske/turističke destinacije.</p>
<p>1.3 Obučeni koordinator / tim</p>	<p>Osoba ili tim odgovoran za razvoj i upravljanje destinacijom ima dostatan broj zaposlenih te je primjereno educiran i/ili iskusan u pitanjima održivosti.</p>	<p>a) Sukladno ciljevima Plana upravljanja, Teme E – Razvoj kapaciteta javne ustanove, JU kontinuirano i sustavno radi na osiguravanju potrebnih kadrovskih kapaciteta i kompetencija, uključujući i vezano uz održivost. JU ima okvirno 350 djelatnika, od čega okvirno 130 u UJ 2 (turizam), 80 u UJ 2 (stručni poslovi zaštite), 100 u UJ 2 (tehnička služba).</p> <p>Svi djelatnici JU kontinuirano nadograđuju svoje kompetencije sukladno potrebama njihovog radnog mjesta i zaduženja. Uži tim zadužen za kontinuiran razvoj kompetencija vezano uz održivost uključuje voditelje ustrojstvenih jedinica JU, koji je svaki zadužen i odgovoran da osigura uvjete za razvoj profesionalnih kompetencija unutar svoje ustrojstvene jedinice. Da bi mogli predvoditi promjene u smjeru održivosti u svojim UJ, sami voditelji UJ su primjereno educirani i iskusni vezano uz kriterije i dobre prakse održivosti, a uz to se i nastavljaju profesionalno samo usavršavati i stjecati iskustvo kroz provedbu aktivnosti unapređenja održivosti u Parku.</p> <p>b) Odlukom ravnateljice JU, najuži tim zadužen za promociju i razvoj sustava i praksi održivog upravljanja destinacijom čine Nella Slavica (ravnateljica i Glavna koordinatorica održivosti), Ivona Cvitan (Operativna koordinatorica održivosti i voditeljica UJ 2 (turizam)), Katia Župan (voditeljica UJ 3 (odnosi s javnošću)), Doris Banić (voditeljica UJ 3 (ugostiteljstvo)), Gordana Goreta (voditeljica UJ 2 (stručni poslovi zaštite)), Nataša Zaninović (voditeljica UJ 3 (arheologija)) i Hrvoje Dujčić (koordinator ulaza), Joško Baljkas (voditelj UJ2 (tehnički poslovi)) i Oliver Nokaj (voditelj UJ 2 (pravni poslovi)). Svi članovi užeg tima imaju edukaciju, kompetencije i profesionalno iskustvo temeljem kojih obavljaju svoje funkcije voditelja ustrojstvenih jedinica JU. Svi članovi tima upućeni su u Green Destinations teme i kriterije održivosti i Politiku održivosti JU (koja uključuje smjernice, procedure i dobru praksu osiguravanja održivosti), naročito vezano uz kriterije čije ispunjenje je u njihovoj nadležnosti. Uz to, dio članova tima (Ravnateljica i Glavna koordinatorica održivosti Nella Slavica i Operativna koordinatorica održivosti Ivona Cvitan) polazio je i uspješno završio Green Destinations online edukaciju.</p>

<p>1.4 Uključivanje dionika</p>	<p>Organizacija ili struktura upravljanja destinacijom uključuje civilno društvo te privatni i javni sektor u održivo upravljanje destinacijom.</p>	<p>Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19. 155/23), Smjernicama za planiranje upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže i Politici održivosti JU, uključivanje i uvažavanje viđenja i interesa lokalne zajednice, civilnog društva te privatnog i javnog sektora u održivom upravljanju destinacijom osnovno je načelo koje JU slijedi u upravljanju područjem.</p> <p>Uključenost je u značajnoj mjeri osigurana kroz osiguravanje predujeta za njihovo sudjelovanje u procesu izrade planskih dokumenata JU, uključujući i u izradu glavnog strateškog dokumenta JU, Plana upravljanja NP Krka 2023. – 2032., ne samo kroz proceduru obavezne javne rasprave, već i kroz organizaciju niza radionica i individualnih konzultacija s dionicima (Opis procesa uključivanja dionika u proces izrade, obavezni je dio Plana upravljanja). Plan upravljanja uključuje i cijelu temu s akcijskim planom pod nazivom Suradnja s lokalnom zajednicom, unutar koje je predviđen niz aktivnosti jačanja dijaloga i suradnje u aktivnostima na području Parka. Uključenost je bila osigurana i prilikom izrade dviju studija od čije preporuke se i dalje slijede u upravljanju područjem kao turističkom destinacijom: Evaluacije stanja u sustavu upravljanja NP Krka, s analizom prihvatnog kapaciteta, te Studije upravljanja posjetiteljima.</p> <p>JU kontinuirano provodi razne Planom upravljanja predviđene aktivnosti suradnje s lokalnom zajednicom koje su detaljnije arhivirane i opisane na mrežnoj stranici JU (https://nprka.hr/hr/category/lokalno-stanovnistvo/).</p> <p>Uz to, suradnja se ostvaruje i sa privatnim sektorom, uključujući i sa turističkim agencijama i pružateljima turističkih usluga na području destinacije, uz propisivanje uvjeta zaštite kojima se osigurava izbjegavanje negativnog utjecaja na vrijednosti područja. Započete su i aktivnosti vezane uz uspostavu Krka Partner certifikata, koji će također poslužiti kao poticaj integracije praksi održivosti u poslovanje pružatelja turističkih, ugostiteljskih i smještajnih usluga u destinaciji.</p> <p>Institucionalizacija suradnje namjerava se osigurati kroz uspostavu Partnerskog vijeća JU za održivi razvoj „Destinacije NP Krka“, kao trajnog savjetodavnog tijela JU, čiji članovi su predstavnici naselja na čijem području se nalazi Park, predstavnici organizacija civilnog društva koje se bave očuvanjem vrijednosti i održivim razvojem područja, te predstavnici interesnih udruga privatnog sektora (uključujući i pružatelje turističkih, ugostiteljskih i smještajnih usluga u destinaciji NP Krka). JU je u recentnom razdoblju provela pripreme konzultativne sastanke vezano uz njegov sastav i način rada, te donijela Odluku o njegovoj uspostavi. Sama uspostava i početak rada planiran je do kraja 2026. godine. Planirano je da se Partnersko vijeće saziva minimalno jednom godišnje, s ciljem prezentacije i diskusije rezultata rada JU u prethodnoj godini i planiranim aktivnostima u sljedećoj godini, a moguće i češće, ukoliko postoji potreba žurnijeg i/ili detaljnijeg informiranja i konzultiranja o nekim pitanjima vezano uz upravljanje područjem.</p>
<p>Planiranje i razvoj</p>		
<p>1.5 Inventar turističkih resursa</p>	<p>Destinacija raspolaže inventarom turističkih resursa i atrakcija, uključujući prirodne i kulturne lokalitete.</p>	<p>Nacionalni park Krka ima: 1) ažuriran popis posjetiteljskih resursa i atrakcija, koji uključuje sve prirodne i kulturnopovijesne vrijednosti na području nacionalnog parka, te popis posjetiteljske infrastrukture JU; 2) Katalog posjetiteljske infrastrukture, s detaljnim kartografskim prikazima i opisima postojeće, planirane i razmatrane posjetiteljske infrastrukture unutar i izvan granica Parka, koji je izrađen kao stručna podloga za potrebe izrade novog Prostornog plana NP Krka. Objednjen popis zaštićenih vrijednosti i posjetiteljske infrastrukture je u cijelosti objavljen na službenim mrežnim stranicama Ustanove (https://www.nprka.hr/wp-content/uploads/Inventory-of-destination-assets.pdf). Usluge koje Park pruža, preporuke za posjećivanje, kao i pravila ponašanja detaljno su opisani na mrežnim stranicama JU, u dijelu za posjetitelje. JU redovno ažurira i svoj Katalog tematskih turističkih proizvoda (aktivnost CB1 u Planu upravljanja NP Krka 2023. – 2032.).</p>
<p>1.6 Procjena utjecaja turizma (TIA)</p>	<p>Destinacija je provela Procjenu utjecaja turizma koja analizira utjecaje i rizike turizma na prirodno, kulturno i socioekonomsko okruženje te na resurse destinacije.</p>	<p>JU je provela sustavnu procjenu utjecaja turizma i vezanih rizika na prirodno, kulturno, društveno i gospodarsko okruženje te na resurse destinacije korištenjem Tourism Impact Assessment (TIA) tablice. Procesom su sustavno obuhvaćene i analizirane sve teme zadane TIA tablicom. U tablici su identificirani i ključni dionici JU, strukturirano po Green Destinations temama održivosti.</p> <p>U procesu procjene utjecaja su sudjelovali svi članovi najužeg menadžerskog tima JU i dio zaposlenika čiji su poslovi izravno vezani za pojedine kriterije održivosti upravljanja destinacijom. Proces je facilitirao vanjski stručnjak – specijalist za procjenu okolišnih i društvenih utjecaja aktivnosti posjećivanja i turizma u destinaciji.</p>

<p>1.7 Politika ili strategija upravljanja destinacijom</p>	<p>Destinacija ima ažuriranu, javno dostupnu višegodišnju politiku ili strategiju upravljanja destinacijom koja obuhvaća okolišna, društvena, kulturna i gospodarska pitanja. Politika je izrađena uz sudjelovanje dionika i temelji se na načelima održivosti te je usklađena sa širim politikama održivog razvoja destinacije.</p>	<p>a) Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) (čl.138), upravljanje zaštićenim područjem provodi se na temelju plana upravljanja – dugoročnog strateškog dokumenta, kojeg su se dužne pridržavati sve pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti u zaštićenom području, koji se donosi za razdoblje od deset godina, uz mogućnost izmjene i/ili dopune nakon pet godina. JU NP Krka ima ažurni Plan upravljanja donesen 2023. godine za razdoblje 2023. – 2032. Njegova revizija planirana je u 2027. godini, kada će se po potrebi dodatno specificirati i dopuniti elementi plana (i u evaluaciji stanja, i u ciljevima, aktivnostima i pokazateljima) relevantni za postizanje svih aspekata održivosti obuhvaćeni temama i kriterijima GD certifikata. Za taj segment revizije koristit će se i: 1) ovaj Opis stanja i samo evaluacija zadovoljenosti kriterija 2026., i 2) Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations.</p> <p>Plan upravljanja je javno dostupan dokument, izrađen kroz strukturiran i facilitiran participativni proces, koji je uključio sve relevantne dionike – i tijekom procesa njegove izrade, kroz veći broj tematskih sastanaka, multi sektorskih radionica i individualnih konzultacija, te kroz proceduru javne rasprave koja je provedena za Prijedlog Plana. Rezultati procesa uključivanja dionika integrirani su u sve elemente Plana upravljanja, uključujući u viziju, evaluaciju stanja, opće i specifične ciljeve i aktivnosti po upravljačkim temama. Detaljniji opis uključivanja dionika u proces izrade obavezni je sastavni dio Plana upravljanja.</p> <p>b) Plan upravljanja je izrađen u skladu s načelima održivosti, doprinos kojima je i središnji dio misije JU osnovane radi očuvanja prirodnih i kulturni vrijednosti, u kontekstu održivog razvoja područja, u suradnji s lokalnom zajednicom i dionicima. Plan obuhvaća okolišna, društvena, kulturna i gospodarska pitanja, kroz tzv. glavne teme Plana upravljanja, koje uključuju Temu A. Očuvanje prirodnih vrijednosti; Temu B. Zaštita i očuvanje kulturne baštine; Temu C. Upravljanje posjećivanjem, interpretacija i edukacija; Temu D. Suradnja s lokalnom zajednicom; Temu E. Razvoj kapaciteta javne ustanove. U okviru plana, izrađena je i upravljačka zonacija područja, kojom se ono dijeli na zone stroge zaštite, zone usmjerene zaštite i zone korištenja, te su za svaku od njih detaljnije utvrđena pravila ponašanja/korištenja, odnosno dopuštene i nedopuštene aktivnosti, uključujući i vezano uz posjećivanje. Plan uključuje aktivnosti koje provodi JU ili samostalno ili u suradnji s glavnim institucionalnim i drugim dionicima.</p> <p>Djelovanje JU u svrhu postizanja i očuvanja održivosti destinacije definirano je kroz još dva ključna dokumenta: 1) Politikom održivosti JU, koja sadrži detaljne smjernice za djelatnike i/ili dionike, za usklađivanje njihovog rada s kriterijima održivosti destinacije, a koje, prema potrebi uključuju razradu sustava, procedura, praksi za usklađivanje sa zahtjevima kriterija; 2) Akcijskim plan za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations 2026. – 2028., u kojem se dodatno specificiralo i/ili dopunilo relevantne aktivnosti iz Plana upravljanja.</p> <p>c) Provedbom Plana upravljanja, kojom se osigurava očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti, u kontekstu održivog razvoja područja Parka, doprinosi se i održivom razvoju šireg okolnog područja, koje gravitira NP Krka kao turističkoj atrakciji i destinaciji. JU razvija programe i infrastrukturu s ciljem osiguranja pozitivnih društveno-gospodarskih utjecaja od posjećivanja Parka na lokalnu zajednicu u okolnom području. Razvoj posjetiteljske infrastrukture, s prezentacijskim centrima izvan granica Parka, strateški raspoređenim kroz destinaciju (i u donjem, i u srednjem, i u gornjem dijelu toka rijeke Krke), doprinosi razvoju tih područja kroz stvaranje radnih mjesta u JU, kao i turističkog tržišta za proizvode i usluge lokalnog stanovništva. Istovremeno takav razvoj destinacije, u kojem se u različitim dijelovima Parka razvijaju sadržaji za posjetitelje usklađeni s posebnostima tih mikrolokacija unutar područja, osigurava veću raznovrsnost i atraktivnost Parka kao destinacije za posjetitelje različitih interesa i preferencija.</p>
--	--	---

<p>1.8 Akcijski plan turizma</p>	<p>Destinacija je izradila i provodi akcijski plan održivog turizma koji uključuje ciljeve, aktivnosti, mjere, odgovornosti i vremenski plan.</p>	<p>a) JU ima dva međusobno usklađena dokumenta, koji zajedno čine Akcijski plan održivog turizma u smislu u kojem se termin koristi u ovom kriteriju. Prvo, sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19) (čl.138), upravljanje zaštićenim područjem provodi se na temelju plana upravljanja, koji uključuje Akcijske planove (s definiranim općim i specifičnim ciljevima, mjerama/aktivnostima, indikatorima, nositeljima / odgovornim provoditeljima i suradnicima, vremenskim planom i procijenjenim troškom provedbe) za sve obuhvaćene teme, uključujući i za Temu C Upravljanje posjećivanjem, interpretacija i edukacija. JU NP Krka je 2023. godine izradila i usvojila Plan upravljanja zaštićenim područjem i područjima ekološke mreže: Nacionalni park Krka i šire područje (PU 6005) 2023. – 2032., koji u okviru više tema uključuje aktivnosti kojima se osigurava održivo upravljanje destinacijom. To je u prvom redu tema C Upravljanje posjećivanjem, interpretacija i edukacija, koja uključuje podteme: CA. Interpretacija i edukacija (s 10 definiranih aktivnosti); CB. Sustav posjećivanja (s 12 definiranih aktivnosti); CC. Promocija NP Krka (s 4 aktivnosti); CD. Volonterski programi (s 4 aktivnosti); CE. Upravljanje ugostiteljskim objektima i trgovačkim djelatnostima NP Krka (s 3 aktivnosti). Uz to, tema E. Razvoj kapaciteta JU, podtema EC. Infrastruktura i opremanje službi, uključuje dodatnih 27 aktivnosti koje se odnose na uspostavu, nadogradnju i/ili održavanje posjetiteljske infrastrukture (uključujući vezano uz ulaze/recepcije, parkinge i pristaništa, sanitarne čvorove, infrastrukturu za prikupljanje otpada, posjetiteljske centre, staze/mostove, prijevoz posjetitelja (brodovi, vozila, žičara). Konačno, za upravljanje destinacijom sukladno kriterijima održivosti relevantan je i značajan udio aktivnosti u drugim temama, u čijem fokusu je Očuvanje prirodnih vrijednosti i/ili Očuvanje kulturne baštine područja, Razvoja kapaciteta i Suradnje s lokalnom zajednicom, uključujući npr. aktivnosti praćenja stanja staništa i elemenata okoliša, očuvanje materijalne i nematerijalne kulturne baštine, jačanja kapaciteta i edukacije djelatnika JU i suradnika JU, jačanje suradnje s ključnim dionicima na zajedničkom rješavanju pitanja važnih za održivost destinacije (prometnice, pročišćavanje otpadnih voda, elektrodistribucija i sl.). Plan je u velikoj mjeri ugradio i detaljne smjernice za upravljanje posjećivanjem koje su utvrđene u prethodno izrađenim detaljnim studijama Evaluacija stanja u sustavu upravljanja NP Krka, s analizom prihvatnog kapaciteta (iz 2018.) i Studija upravljanja posjetiteljima NP Krka (iz 2019.). Svi navedeni dokumenti izrađeni su s ciljem osiguranja očuvanja vrijednosti i održivog upravljanja i razvoja područjem i destinacijom. Usklađenost izrađenog Plana upravljanja s imperativom očuvanja i održivosti potvrđena je i suglasnošću na Prijedlog Plana upravljanja, koje daje nadležno Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije.</p> <p>Uz opisani Plan upravljanja, u svrhu detaljnijeg planiranja aktivnosti potrebnih za usklađivanje sa zahtjevima kriterija održivosti Green Destinations certifikata, kao nadogradnju i/ili razradu relevantnih aktivnosti iz Plana upravljanja, JU je u 2026. godine izradila dodatni kratkoročni planski dokument pod nazivom Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations, kojim se aktivnosti detaljno razrađuju po GD temama i kriterijima održivosti. Izrađeni „Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima GD kriterija“ usklađen je sa Akcijskim planom koji je dio Plana upravljanja, te sve aktivnosti u njemu imaju odgovarajuće šire definirane aktivnosti u Plan upravljanja, koje one u nekom specifičnijem i užem aspektu provode. U tom smislu, kroz izradu Akcijskog plana 2026. – 2028. provedena je i svojevrsna evaluacija potpunosti Plana upravljanja NP Krka 2023. – 2032., u smislu njegove sukladnosti s GD kriterijima održivosti, koja je pokazala visoku razinu usklađenosti.</p> <p>Plan upravljanja i njegove aktivnosti relevantne za održivost destinacije provode se sukladno definiranom okvirnom vremenskom planu, dinamikom koja je detaljnije utvrđena Godišnjim programima zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja NP Krka. I godišnji programi i Izvješća o ostvarivanju plan upravljanja i godišnjeg programa, javno su dostupni dokumenti koje JU objavljuje na svojim mrežnim stranicama (https://npkrka.hr/hr/o-nama/upravljanje/godisnji-program-zastite-odrzavanja-ocuvanja-promicanja-i-koristenja-np-krka/).</p> <p>Aktivnosti iz Akcijskog plana 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations također će se provoditi kroz njihovu ugradnju u Godišnje programe JU, počevši od 2027. godine.</p> <p>b) Plan upravljanja je izrađen kroz strukturirani i facilitirani participativni proces koji je već ukratko opisan u obrazloženjima vezanim uz prethodne kriterije, a detaljni opis procesa uključivanja dionika, uključen je u Plan upravljanja, kao njegov obavezni sastavni dio. Kao i tematski akcijski planovi u Planu upravljanja, i Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations sadrži aktivnosti, s pokazateljima, zaduženja, rokove i procjenu troška, strukturirane po GD kriterijima, koji u osnovi predstavljaju specifične ciljeve plana. I Plan upravljanja i Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations javno su dostupni, objavljeni na mrežnim stranicama JU.</p>
---	---	--

<p>1.9 Transparentnost i provedba planiranja</p>	<p>Razvoj planiranja destinacije provodi se kroz uključivo savjetovanje s dionicima i javnošću. Propisi i odluke vezani uz planiranje javno se komuniciraju i provode.</p>	<p>a) Kao što je već u kontekstu više prethodno obrazloženih kriterija navedeno, Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) (čl.138), upravljanje zaštićenim područjem provodi se na temelju plana upravljanja, kojeg su se dužne pridržavati sve pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti u zaštićenom području. JU NP Krka ima ažurni Plan upravljanja donesen 2023. godine za razdoblje 2023. – 2032. Plan upravljanja je javno dostupan dokument (https://npkrka.hr/hr/o-nama/upravljanje/plan-upravljanja-nacionalnog-parka-krka/), izrađen kroz strukturiran i facilitiran participativni proces, koji je uključio sve relevantne dionike – i tijekom procesa njegove izrade, kroz veći broj tematskih sastanaka, multi sektorskih radionica i individualnih konzultacija, te kroz proceduru javne rasprave koja je provedena za Prijedlog Plana. Rezultati procesa uključivanja dionika integrirani su u sve elemente Plana upravljanja, uključujući i viziju, evaluaciju stanja, opće i specifične ciljeve i aktivnosti po upravljačkim temama. Detaljniji opis uključivanja dionika u proces izrade obavezni je sastavni dio Plana upravljanja.</p> <p>I svi drugi studijskih i/ili planski dokumenti JU, kojima se detaljnije analiziraju i/ili planiraju pojedini aspekti upravljanja područjem, izrađuju se na participativan način, s uključivanjem dionika relevantnih za predmetnu temu dokumenta. Npr. u tijeku je i proces uspostave Krka Partner certifikata, kroz koji će se poticati integriranje praksi održivosti u poslovanje pružatelja turističkih, ugostiteljskih i smještajnih usluga u destinaciji, koji se provodi u suradnji i kroz konzultacije sa potencijalnim budućim „Krka Partnerima“.</p> <p>S ciljem unapređenja i institucionalizacije suradnje s ključnim lokalnim dionicima u destinaciji, JU je donijela odluku o uspostavi Partnerskog vijeća, kao trajnog savjetodavnog tijela JU, čiji članovi su predstavnici naselja na čijem području se nalazi Park, predstavnici organizacija civilnog društva koje se bave očuvanjem vrijednosti i održivim razvojem područja, te predstavnici interesnih udruga privatnog sektora (uključujući i pružatelje turističkih, ugostiteljskih i smještajnih usluga u destinaciji NP Krka). JU je u recentnom razdoblju provela pripreme konzultativne sastanke vezano uz njegov sastav i način rada, te donijela Odluku o njegovoj uspostavi. Sama uspostava i početak rada planiran je do kraja 2026. godine. Planirano je da se Partnersko vijeće saziva minimalno jednom godišnje, s ciljem prezentacije i diskusije rezultata rada JU u prethodnoj godini i planiranim aktivnostima u sljedećoj godini, a moguće i češće, ukoliko postoji potreba žurnijeg i/ili detaljnijeg informiranja i konzultiranja o nekim pitanjima vezano uz upravljanje područjem.</p> <p>b) JU javno komunicira svoje planske dokumente i odluke, uključujući kroz javne prezentacije i forume, objavu na mrežnim stranicama JU, objave na društvenim mrežama, newsletterima, priopćenjima za medije, oglase. Poštivanje i provedba donesenih propisa i odluka nadzire se i kontrolira od strane čuvara prirode JU, ali uvijek u kombinaciji sa prethodnom širokom informativnom kampanjom (medijskim objavama, informacijama za posjetitelje u prostoru parka, informacijama za posjetitelje i dionike u području na mrežnim stranicama JU, informiranjem suradnika i partnera JU i dr.) cilj koje je osigurati upoznatost dionika u području s donesenim pravilima i odlukama (npr. https://npkrka.hr/hr/informacije/pravila-parka/).</p>
<p>Upravljanje posjetiteljima</p>		
<p>1.10 Praćenje posjetitelja</p>	<p>Karakteristike, broj, aktivnosti i preferencije posjetitelja prate se i javno objavljuju.</p>	<p>a) JU prepoznaje značaj praćenja posjećivanja kao ključne pretpostavke za informirano i učinkovito upravljanje posjećivanjem, održivim razvojem i funkcioniranjem turističke destinacije, odnosno za postizanja postavljenih upravljačkih ciljeva koji uključuju: maksimiziranje edukativno-transformativnih učinaka, kvalitete doživljaja i zadovoljstva posjetitelja, prihoda ostvarenih za temeljnu misiju JU očuvanja vrijednosti područja, te pozitivnog utjecaja na održivi društveno-gospodarski razvoj područja Parka i destinacije - a sve bez značajnog negativnog utjecaja na vrijednosti područja.</p> <p>U vezi s tim, u aktualnom Planu upravljanja NP Krka 2023. – 2032., koji je temeljeni strateški dokument JU i područja, JU ima planirane aktivnosti praćenja posjećivanja, uključujući i aktivnost CB11. „Provoditi monitoring posjećivanja socio-demografskog profila, motivacije, doživljaja i zadovoljstva, te osnovnih podataka o načinima/vrsti posjećivanja i prostorno-vremenskoj distribuciji posjetitelja te analizu i praćenje trendova posjećivanja“.</p> <p>JU tu aktivnost provodi kroz: 1) dnevno praćenje broja, prostorno-vremenske distribucije i osnovnih karakteristika (zemlja dolaska, grupni ili individualni posjetitelj, i sl.) posjetitelja (prema broju ulaznica prodanih na različitim recepcijama u području); te 2) provođenjem povremenih ciljanih anketnih istraživanja među posjetiteljima (dosada provedena u 2013., 2017., 2018., 2019., 2023., 2024./25. godini), prilagođenih istraživačkom pitanju na koje se želi dobiti odgovor (npr. u 2024./25. sezoni, karakteristike, preferencije i zadovoljstvo posjetitelja u zimskoj sezoni; u 2023. godini, istraživanje karakteristika, preferencija, zadovoljstva posjetitelja tijekom vršne ljetne sezone i u post sezoni; i sl.).</p> <p>Rezultati praćenja i anketnih istraživanja analiziraju se i koriste za identifikaciju aspekata upravljanja u kojima postoji potreba ili prostor za unapređenje, u smislu učinkovitijeg ispunjenja uvodno navedenih glavnih ciljeva upravljanja posjećivanjem i razvojem područja kao turističke destinacije.</p> <p>JU u tom smislu koristi i rezultate, zaključke i preporuke i drugih relevantnih istraživanja turizma u široj destinaciji kojoj pripada i područje Parka (Hrvatska, Jadran, Dalmacija, šibensko, splitsko i zadarsko područje), uključujući u prvom redu redovna TOMAS istraživanja stavova i potrošnje turista u Hrvatskoj.</p> <p>JU je u prethodnom razdoblju anketna istraživanja provodila i samostalno i kroz uslugu vanjskih stručnjaka.</p> <p>U predstojeće razdoblje, plan je dodatno razviti i intenzivirati dio praćenja koji se provodi anketnim istraživanjima. To će se u prvom redu napraviti kroz: 1) uvođenje prakse redovnog godišnjeg anketiranja; 2) proširenjem razdoblja kroz koje se provodi na cijelu godinu; 3) osiguravanjem usporedivosti i mogućnosti praćenja i analize trendova i učinaka upravljanja i ciljanih upravljačkih intervencija, kroz strukturiranje upitnika na osnovni dio, koji se ponavlja svake godine, i dodatni dio, koji ovisi o specifičnoj istraživačkoj temi koja se želi detaljnije analizirati; 4) razvoj kapaciteta JU koji će joj omogućiti da temeljnu upravljačku funkciju praćenja provodi uglavnom samostalno.</p> <p>b) Rezultati svih praćenja i istraživanja objavljeni su i javno dostupni na službenim mrežnim stranicama Javne ustanove Nacionalni park Krka (https://npkrka.hr/hr/o-nama/upravljanje/anketiranje-posjetitelja-nacionalnog-parka-krka/).</p>

<p>1.11 Zadovoljstvo posjetitelja</p>	<p>Zadovoljstvo posjetitelja kvalitetom i održivošću doživljaja destinacije prati se i javno objavljuje. Po potrebi se poduzimaju odgovarajuće mjere.</p>	<p>a) Kako je već opisano u kontekstu kriterija vezanog općenito uz praćenje posjetitelja, JU prepoznaje značaj praćenja posjećivanja i posjetitelja kao ključnog elementa prilagodljivog upravljanja i postizanja postavljenih ciljeva. U aktualnom Planu upravljanja NP Krka 2023. – 2032., JU ima planirane aktivnosti praćenja posjećivanja, uključujući i aktivnost CB11. „Provoditi monitoring posjećivanja socio-demografskog profila, motivacije, doživljaja i zadovoljstva, te osnovnih podataka o načinima/vrsti posjećivanja i prostorno-vremenskoj distribuciji posjetitelja te analizu i praćenje trendova posjećivanja“. Aktivnost, u dijelu praćenja zadovoljstva posjetitelja, provodi:</p> <p>1) provođenjem anketnih istraživanja i strukturiranih razgovora s posjetiteljima (dosada provedena u 2013., 2017., 2018., 2019., 2023., 2024./25., 2026. godini), koja uvijek uključuju pitanja vezano uz zadovoljstvo posjetom u cjelini i pojedinačnim elementima ponude/usluge, uključujući i vezano uz razne aspekte održivosti destinacije;</p> <p>2) praćenjem i analizom komentara posjetitelja na platformi TripAdvisor (https://npkrka.hr/hr/2026/05/18/izvjesce-o-iskustvima-posjetitelja-nacionalnog-parka-krka/), Google reviews, kao i na službenim društvenim mrežama JU;</p> <p>3) temeljem komentara posjetitelja koje oni ostavljaju preko servisa za davanje komentara (kritika, pohvala, prijedloga za unapređenje) na mrežnim stranicama JU, na mjestu vidljivom posjetiteljima koji ih koriste radi informiranja, on-line kupovine ulaznice i sl.</p> <p>Jasno, radi ograničene veličine upitnika (jer u protivnom je njegovo ispunjavanje prezahtjevno, predugo, i upitnik zbog toga prestaje biti prikladan istraživački instrument), on ne može uključivati pitanja vezana uz sve aspekte zadovoljstva posjetom i održivosti, već se odabiru pitanja vezano uz kriterije koji su u datom trenutku najurgentniji i najizazovniji za zadovoljenje.</p> <p>Oba recentnija anketna istraživanja iz 2024./25. i iz 2026., su uključivali i pitanja vezana uz kriterije održivosti u upravljanja destinacijom. Istraživanje Struktura i stavovi posjetitelja NP Krka 2024./25., je uključivalo pitanja vezano uz zadovoljstvo ekološkom očuvanošću Parka, zbrinjavanjem/gospodarenjem otpadom, kvalitetom i održavanošću staza i šetnica, signalizacijom u Parku i do Parka, informacijama o prirodnoj baštini, vodičima i brošurama, edukativnim sadržajima. Istraživanje koje je 2026. godine provedeno u okviru projekta KVIST (Krka National Park Visitor Survey for Sustainable Tourism), koji JU provodi u suradnji s FH Westküste University of Applied Sciences iz Njemačke, sa studentima upravljanja turizmom kao vrlo stručnim i vrlo motiviranim istraživačima volonterima, uključivala su i pitanja o motivima dolaska posjetitelja, percepciji mjera održivosti, razini zadovoljstva, potrošačkim navikama i spremnosti da aktivno doprinesu očuvanju prirode (https://npkrka.hr/hr/2026/04/27/medunarodni-volonterski-program-istrazivac-trzista-2026-u-nacionalnom-parku-krka/).</p> <p>Rezultati svih anketnih istraživanja objavljeni su i javno dostupni na službenim mrežnim stranicama JU (https://npkrka.hr/hr/o-nama/upravljanje/anketiranje-posjetitelja-nacionalnog-parka-krka/). Komentari koje posjetitelji daju putem servisa na mrežnim stranicama JU ostaju javni i vidljivi. JU redovno prati i ažurno odgovara (u roku od maksimalno 7 dana) na komentare zaprimljene preko servisa, i njeni odgovori su također javni i vidljivi.</p> <p>b) JU kontinuirano koristi rezultate anketnih istraživanja i komentare posjetitelja kao poticaj za unapređenje upravljanja s ciljem osiguravanja boljeg doživljaja i zadovoljstva posjetitelja. Npr., komentari vezani uz osjećaj gužve koji umanjuje kvalitetu i zadovoljstvo posjetom adresirani su značajnim izmjenama u upravljanju na najposjećenijoj lokaciji Skradinskog buka, koje uključuju npr.: dodatnu regulaciju posjećivanja (uvođenje obaveznog jednosmjernog kretanja stazama, zabrana kupanja); modifikaciju posjetiteljske infrastrukture (proširenje mosta – koji je idealna i standardno korištena lokacija za „fotografiranje sa slapom u pozadini“, a koji postaje „usko grlo“ zbog zaustavljanja kretanja posjetitelja radi fotografiranja – platformom za predah i „foto-trenutak“); uvođenjem niže cijene ulaznice u popodnevnom satima, čime se potiče posjećivanje nakon dijela dana s vršnim opterećenjem; dodatnim djelatnicima JU koji nadziru i usmjeravaju organizirano kretanje posjetitelja i sprječavanje nastajanja uskih grla. Komentari posjetitelja naročito su korisni za unapređenje potpunosti i razumljivosti informacija za posjetitelje u Parku.</p> <p>Uz odgovore na komentare/pritužbe/prijedloge posjetitelja, JU godišnje priprema i javno objavljuje izvješće o aktivnostima vezanim uz upravljanje posjećivanjem poduzetim temeljem povratnih informacija posjetitelja.</p>
--	---	--

<p>1.12 Upravljanje pritiskom posjetitelja (sezonalnost)</p>	<p>Destinacija ima sustav upravljanja posjetiteljima koji se redovito preispituje. Poduzimaju se mjere za upravljanje brojem i aktivnostima posjetitelja, uključujući njihovo smanjenje ili povećanje prema potrebi, uz uravnoteženje potreba lokalnog gospodarstva, zajednice, kulture i okoliša.</p>	<p>a) Temeljem Zakona o zaštiti prirode, JU je osnovana i ovlaštena za upravljanje područjem, uključujući i kroz određivanje i reguliranje dopuštenih i nedopuštenih aktivnosti, utvrđivanje pravila ponašanja, i u Parku kao cjelini, i u njegovim dijelovima, ovisno o osjetljivosti i ranjivosti vrijednosti u njima. Temeljni akt kojim JU definira sve navedeno je Pravilnik o zaštiti i očuvanju. On uključuje i pravila kojima se osigurava i omogućuje kontrola pritiska od posjećivanja na vrijednosti i lokalnu zajednicu, uključujući: (čl. 29.) „Unutar Nacionalnog parka dopušteno je kretanje samo unutar područja i na stazama koje su označene i namijenjene razgledavanju i posjećivanju“; „U slučaju prekomjernog broja posjetitelja na pojedinom lokalitetu JU zadržava pravo privremene regulacije i/ili zabrane ulaska“, te razna pravila kojima se ograničavaju/reguliraju dopuštene rekreativne aktivnosti (kupanje, plovidba, ribolov, kampiranje i sl.).</p> <p>JU ima uspostavljen sustav aktivnog, prilagodljivog upravljanja pritiskom od posjećivanja, temeljen na stalnom praćenju posjećivanja i njegovih pritisaka i utjecaja na prirodne i kulturne vrijednosti područja, lokalnu zajednicu i gospodarstvo, te prethodno određenim razinama prihvatljivosti utjecaja posjećivanja. Specifičnije, JU aktivno upravlja razvojem posjećivanja na način da: u dijelovima Parka, u kojima pritisci i utjecaji rastu preko granica prihvatljivosti, ograničava daljnji rast i uvodi upravljačke mjere kojima smanjuje negativne utjecaje; a podupire razvoj posjećivanja u dijelovima Parka u kojima je ono trenutno podrazvijeno, a postoji potencijal za njegov razvoj u skladu s interesima i ciljevima očuvanja vrijednosti i doprinosa održivom lokalnom razvoju. Način na koji se prilagodljivo upravlja, ovisno o trenutnom stanju posjećivanja i postavljenim ciljevima vezano uz posjećivanje, opisan je u nastavku.</p> <p>b) Na lokaciji Skradinski buk, koji je središnja i najposjećenija atrakcija u destinaciji (preko 95 % posjetitelja Parka), i na kojoj su se, uslijed brzog i značajnog porasta broja posjetitelja (okvirno udvostručenje godišnjeg broja posjetitelja, s oko 700 000 u 2011., na gotovo 1 400 000 u 2018.) pojavile neprihvatljive razine negativnog utjecaja od posjećivanja (i na prirodne vrijednosti, i na doživljaj posjetitelja, zbog prekomjerne gužve), JU je temeljem izrađene Studije upravljanja posjetiteljima (2019. godine) uvela niz upravljačkih mjera kojima su negativni utjecaji svedeni na prihvatljivu razinu. Primijenjeni su svi standardni tipovi upravljačkih mjera, uključujući: 1) ograničenje i nadzor broja posjetitelja (max. 10 000 istodobno prisutnih posjetitelja na tom području, uvođenje sustava praćenja broja posjetitelja na lokaciji), 2) ograničenje i nadzor kretanja posjetitelja (jednosmjerno kretanje – pravilo primjenjivo ovisno o broju posjetitelja, tijekom dijela godine s višim brojem posjetitelja, u razdoblju od travnja do listopada, na koje otpada preko 95 % ukupnog godišnjeg broja posjetitelja), 3) pojačani nadzor i direktno upravljanje (dodatna prisutnost djelatnika tijekom vršne sezone srpnja i kolovoza, na koji otpada oko 40 %), 4) ograničenje i nadzor dopuštenih aktivnosti / načina posjećivanja (zabrana kupanja na Skradinskom buku), 5) marketinške mjere (dnevna i sezonska diversifikacija cijena), 6) unapređenje posjetiteljske infrastrukture (dodavanje proširenja uz stazu koji omogućavaju predah i fotografiranje bez stvaranja gužve na stazi).</p> <p>S druge strane, JU aktivno potiče razvoj posjećivanja i turističkih aktivnosti u trenutno značajno manje posjećenom dijelu područja uz srednji i gornji dio toka Krke, na način usklađen s karakteristikama područja, jer se na taj način: obogaćuje ukupna posjetiteljska ponuda u destinaciji (dodavanjem ponude za posjetitelje različitih preferencija); doprinosi održivom društveno-gospodarskom razvoju lokalne zajednice (i kroz direktno zapošljavanje, i kroz razvoj turističkog tržišta za lokalne proizvode i usluge), doprinosi i učinkovitijem provođenju same zaštite vrijednosti (kroz veću prisutnost djelatnika u području, te rast svijesti i uz to vezan brižniji odnos lokalnih dionika prema vrijednostima područja). S tim ciljem, JU je u recentnom razdoblju dala prioritet i učinila značajan iskorak u razvoju posjetiteljske infrastrukture i ponude u tom dijelu područja, uključujući na lokacijama: 1) Puljane (kompleks Eko kampus „Krka“, koji uključuje prezentiranu Arheološku zbirku (naročito s lokaliteta Burnum), prezentiranu Prirodoslovnu zbirku, edukacijski centar za djecu osnovnoškolskog uzrasta Laboratorij prirode, istraživački centar s laboratorijima i manjom konferencijskom dvoranom, smještajne kapacitete hostelskog tipa), 2) Burnum (interpretirani arheološki lokalitet), 3) Kistanje (Centar za interpretaciju prirode Krka – vrela života), 4) Roški slap (prezentacija tradicijske baštine mlinica, suvenirnice), 5) Oziđana pećina (špilja, koja je i prapovijesni lokalitet, uređena za posjet i interpretacijski opremljena, s pristupnim putem), 6) Laškovica (posjetiteljski info centar), 7) Stinice (Visovačka kuća Kuželj – centar za posjetitelje, s interpretacijom šumskih ekosustava područja).</p> <p>Uz to je JU, u tom dijelu područja, uspostavila (označila signalizacijom i interpretacijski opremlila) mrežu pješačkih staza i biciklističkih ruta i putova (ukupno 47 km pješačkih staza i 388 km biciklističkih ruta), koje ishodišta imaju u prije navedenim lokacijama, a uključuju i veći broj vidikovaca i drugih atrakcija u području (uključujući Manojlovački slap koji je ujedno i najviši u Parku, Bilušića buk, Brljan, stare šume hrasta medunca, utvrde Nečven, Trošenj, Bogočin, i dr.), te provodi cijane marketinške, komunikacijske i promotivne aktivnosti (kulturne manifestacije i sl.) predstavljanja posjetiteljskih sadržaja na uzvodnim lokalitetima.</p> <p>Uz to, s ciljem zadržavanja posjetitelja u destinaciji kroz nekoliko dana i/ili višekratnog posjeta destinaciji, što omogućuje i posjet manje posjećenih lokaliteta, JU je uspostavila tzv. Klub prijatelja Krke, učlanjenjem u koji se ostvaruje pravo na neograničen broj ulaza u Park tijekom godine dana od dana učlanjenja.</p>
---	--	---

<p>1.13 Upravljanje posjetiteljima na lokalitetima destinacije</p>	<p>Primjenjuje se odgovarajuće upravljanje posjetiteljima i njihovim kretanjem radi optimizacije turističkih utjecaja unutar i oko prirodnih i sociokulturnih vrijednosti destinacije. Sustav upravljanja uzima u obzir karakteristike, kapacitet i osjetljivost tih lokaliteta.</p>	<p>Kako je već dijelom pojašnjeno i u opisima usklađenosti upravljanja destinacijom od strane JU prema nekim drugim kriterijima (u prvom redu kriterij 1.12. Upravljanje pritiskom od posjećivanja), zbog statusa područja kao zaštićenog područja u kategoriji Nacionalnog parka, odvijanje turističkih aktivnosti unutar područja Parka posebno je regulirano, planirano i upravljano, na način kojim se osigurava očuvanje prirodnih i sociokulturnih vrijednosti destinacije. Temeljem Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23): JU je osnovana od strane Republike Hrvatske (Uredbom Vlade RH) s mandatom za upravljanje zaštićenim područjem NP Krka (čl. 130); upravljanje se provodi na temelju Plana upravljanja, kojeg su se dužne pridržavati sve pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti u zaštićenom području, a koji obvezno sadrži analizu stanja zaštićenog područja, ciljeve upravljanja, aktivnosti za postizanje ciljeva, upravljačke zone zaštićenog područja, pokazatelje provedbe plana (čl. 138); u svrhu očuvanja vrijednosti zbog kojih je područje zaštićeno, zakon utvrđuje zabranjene radnje (čl. 139); za područje se donosi (donosi ga ministar temeljem prijedloga Upravnog vijeća JU) Pravilnik o zaštiti i očuvanju, kojim se pobliže se propisuju mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korištenja te upravljačke zone zaštićenog područja (čl. 142).</p> <p>Svi navedeni dokumenti javni su dokumenti koji se pripremaju i donose uz uključivanje i sudjelovanje lokalne zajednice i drugih dionika.</p> <p>Sukladno Smjernicama za planiranje upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže, kojih se JU pridržavala prilikom izrade svog Plana upravljanja i Pravilnika o zaštiti i očuvanju, Upravljačka zonacija rezultat je postupka zoniranja kojim se zaštićeno područje dijeli na zone, uvažavajući i definirajući pri tome područja očuvanja pojedinih vrijednosti, ciljeve očuvanja, stupanj očuvanosti, potrebe za upravljanjem, dozvoljene i/ili primjerene ljudske aktivnosti. Upravljačka zonacija koja čini dio navedenih dokumenata JU detaljno regulira posjećivanje i turističke aktivnosti, uvažavajući karakteristike, kapacitet i osjetljivost pojedinih dijelova i lokaliteta unutar područja. Za potrebe određivanja te regulacije, prethodno je izrađen niz analiza i studija, zadnja od kojih (koja uzima u obzir i nadograđuje se na sve prethodne) je i Studija upravljanja posjetiteljima NP Krka iz 2019.</p> <p>Prepoznajući nužnost prilagodljivog upravljanja, odnosno upravljanja temeljenog na trajnom praćenju stanja očuvanosti vrijednosti i konteksta koji na njih utječe (uključujući i posjetiteljskih aktivnosti) i prilagodbi upravljanja novim okolnostima, ukoliko do njih dođe, JU u svom Planu upravljanja ima niz aktivnosti kojima to osigurava, uključujući i npr. aktivnosti: CB10 kojom se predviđa uspostava monitoringa utjecaja posjećivanja na prirodne vrijednosti; CB5 kojom se predviđa izrada i po potrebi revizija izračuna prihvatnog kapaciteta za lokalitete za posjećivanje u Parku, s preporukama i smjernicama za upravljanje posjećivanjem, uključujući i prilagodbu broja posjetitelja, na pojedinim lokalitetima, CB2 koja predviđa izradu detaljnog godišnjeg Operativnog programa posjećivanja, i/ili aktivnosti CB6 kojom se predviđa godišnje ažuriranje odluke o cijeni ulaznica i ostalih usluga, na način koji doprinosi ciljanoj prostorno-vremenskoj distribuciji posjetitelja i produženju sezone. Konkretno upravljačke mjere koje JU poduzima opisane su i u okviru opisa usklađenosti upravljanja destinacijom s kriterijem 1.12. Upravljanje pritiskom od posjećivanja te identificiraju važne komponente navedene u TIA tablici.</p>
<p>1.14 Ponašanje posjetitelja na osjetljivim lokalitetima</p>	<p>Razvijene su smjernice za primjereno ponašanje posjetitelja na kulturnim događanjima te na kulturno i prirodno osjetljivim lokalitetima, a dostupne su posjetiteljima, turističkim vodičima i organizatorima putovanja prije i tijekom posjeta.</p>	<p>a) JU ima propisana pravila ponašanja unutar područja (https://npkrka.hr/hr/informacije/pravila-parka/), koja proizlaze iz Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) i Pravilnika i zaštiti i očuvanju (NN 123/2019) donesenom za područje Parka. Uz to, na pojedinim lokalitetima, karakter kojih to zahtjeva, posjetiteljima se komuniciraju i dodatna pravila (npr. vezano uz obavezu nošenja primjerene odjeće i tišinu prilikom posjećivanja franjevačkog samostana Majke od Milosti na otočiću Visovcu i sl.).</p> <p>Prema iskustvu JU, posjetitelji se uglavnom pridržavaju pravila, zahvaljujući tome što su ona istaknuta i na mrežnim stranicama JU u dijelu za posjetitelje, na svim tiskanim materijalima za posjetitelje (letci, brošure, karte), te na informativnim tablama postavljenim širom područja, a naročito na ulazima u pojedine lokalitete – čime je osigurano da su ih posjetitelji u nekoj od tih formi vidjeli i osvijestili, ali i činjenici da posjetitelji koji dolaze u nacionalni park već i očekuju da se treba ponašati u skladu s posebnim/strožim pravilima, te zahvaljujući prisutnosti djelatnika JU, koji već samim prisustvom u službenim odorama utječu na poštivanje pravila od strane posjetitelja, a prema potrebi, ukoliko uoče njihovo kršenje, upozore prekršitelja.</p> <p>Pravilo koja se povremeno i mjestimično krši je ono o zabrani kretanja izvan označenih pješačkih staza i izvan područja predviđenog za posjećivanje, što se obično pojavljuje na lokacijama gdje posjetitelji „traže poziciju za posebno atraktivnu fotografiju“. Na takvim lokacijama JU je reagirala na način da je ili 1) na mjestima na kojima je to bilo moguće i prikladno, dogradila posjetiteljsku infrastrukturu uređenjem manjeg proširenja uz stazu, kao dodatnog vidikovca; ili 2) na mjestima na kojima to nije bilo moguće i prikladno, dogradila posjetiteljsku infrastrukturu ogradama (kao dodatnim „psihološkim barijerama“), te postavljanjem dodatnog znaka zabrane, kao i dodatnog znaka koji ukazuje na opasnost za sigurnost samih posjetitelja i sl.) Tijekom vremena je na opisani način posjetiteljska infrastruktura dograđena na svim lokacijama na kojima je zabilježeno češće kršenje rečenog pravila.</p> <p>b) Pravila ponašanja u Parku istaknuta su na više mjesta, čime se osigurava da su ih posjetitelji u nekoj od tih formi vidjeli i osvijestili. Specifičnije, istaknuta su na mrežnim stranicama JU u dijelu „Za posjetitelje / For visitors“. Istaknuta su također i na svim tiskanim materijalima za posjetitelje (letci, brošure) tiskanim na 12 jezika, koji se posjetiteljima dijele pri kupnji ulaznica, odnosno prije ulaska u Park.</p> <p>Turistički vodiči, organizatori putovanja i/ili organizatori događanja/aktivnosti na području Parka temeljem izdanog koncesijskog odobrenja također su upoznati s pravilima ponašanja u Parku, te im je u koncesijskim odobrenjima i ugovorima o suradnji određena i obaveza upoznavanja posjetitelja koje vode u Park s istim pravilima, prije dolaska u Park, te po potrebi, upozoravanje posjetitelja koje vode vezano uz pravila, tijekom boravka u Parku.</p> <p>Konačno, pravila ponašanja obavezni su dio na informativnim tablama postavljenim širom područja, a naročito na ulazima u pojedine lokalitete. Na pojedinim lokalitetima, karakter kojih to zahtjeva, na informativnim tablama se posjetiteljima komuniciraju i dodatna pravila (npr. vezano uz obavezu nošenja primjerene odjeće i tišinu prilikom posjećivanja franjevačkog samostana Majke od Milosti na otočiću Visovcu i sl).</p>
<p>Praćenje i izvještavanje</p>		

<p>1.15 Pokazatelji održivosti i praćenje</p>	<p>Relevantni pokazatelji održivosti (okolišni, gospodarski, društveni i kulturni) redovito se prate te se na njih odgovara. Sustav praćenja periodično se preispituje.</p>	<p>a) JU je 2024. godine donijela odluku da sustav praćenja pokazatelja održivosti strukturira po temama i kriterijima održivosti Green Destinations certifikata, koji detaljno pokrivaju sve okolišne, gospodarske, društvene i kulturne pokazatelje održivosti, a uz to su i potvrđeni od Global Sustainable Tourism Council (GSTC).</p> <p>b) JU je, u okviru svojih redovnih aktivnosti, i prije odluke o strukturiranju praćenja prema kriterijima održivosti GD certifikata, imala uspostavljeno praćenje brojnih pokazatelja relevantnih za praćenje zadovoljenosti većine kriterija održivosti u praktički svim temama, a naročito u temama vezanim uz 1) utjecaj na prirodne vrijednosti (uključujući cjeloviti i detaljni sustav praćenja po staništima i vrstama za potrebe izvještavanja o stanju očuvanosti Natura 2000 ciljnih vrsta i staništa i drugih rijetkih i ugroženih vrsta), 2) utjecaj na prirodne resurse i sastavnice okoliša (uključujući praćenje kakvoće vode, čija očuvanosti, kvaliteta i kvantiteta su ključni preduvjeti za ciljni stanišni tip sedrene barijere) i 3) kulturne vrijednosti (uključujući kroz praćenje stanja i ugroženosti lokaliteta materijalne kulturne baštine). U prethodnom razdoblju se utjecaj na lokalnu zajednicu i društveno-gospodarski razvoj pratio manje sustavno, zbog čega se u aktualni Plan upravljanja 2023. – 2032., u okviru Teme D – Suradnja s lokalnom zajednicom, uključila i aktivnost DA17 „Uspostaviti metodološki okvir za praćenje društvenog i ekonomskog utjecaja Parka na JLS i lokalnu zajednicu te provoditi praćenje“, provedba koje je u tijeku. Rezultati trenutno uspostavljenog praćenja integrirani su u ovaj opis stanja zadovoljenosti pojedinih kriterija održivosti GD certifikata – stanje zadovoljenosti 2026. godine.</p> <p>Izradom Akcijskog plana 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima GD kriterija, postojeći sustav praćenja je sustavno preispitan i unaprijeđen na način da su u Akcijski plan uključene i dodatne aktivnosti praćenja zadovoljenosti pojedinih kriterija održivosti, s definiranim pokazateljima, za sve kriterije gdje je to bilo potrebno za temeljnije praćenje i ocjenu zadovoljenosti. Osnovne smjernice za praćenje zadovoljenosti kriterija dane su definiranjem samih pokazatelja uz aktivnosti praćenja u Akcijskom planu, a gdje je bilo potrebno, razrađeni su i dodatni, detaljniji protokoli za praćenje (s izvorišta podataka, nositeljem praćenja, metodologijom i dr.).</p> <p>Godišnje izvješće o realizaciji Akcijskog plana 2026. – 2028. uključivat će, uz informaciju o provedbi pojedinih aktivnosti, i rezultate praćenja pokazatelja zadovoljenosti GD kriterija održivosti.</p> <p>I sam sustav praćenja će se periodično preispitivati i po potrebi prilagođavati novim spoznajama i/ili izmijenjenim ciljevima i okolnostima.</p> <p>c) Osim za potrebe periodičnog izvještavanja o stanju zadovoljenosti pojedinih kriterija održivosti GD certifikata, rezultati praćenja se kontinuirano koriste za informiranje provedbe različitih aktivnosti JU na održivom upravljanju posjećivanjem i turistički aktivnostima, odnosno za prilagodbu upravljanja u svrhu unapređenja i osiguranja održivosti destinacije (u smjeru željenog stanja zacrtanog vizijom i upravljačkim ciljevima u Planu upravljanja i detaljnije opisanog u Politici održivosti JU). Konkretno aktivnosti koje JU poduzima ili je poduzimala u prethodnom razdoblju detaljnije su opisane u okviru opisa stanja za druge kriterije, koji se specifičnije odnose na razne aspekte održivosti destinacije.</p>
<p>1.16 Revizija i evaluacija</p>	<p>Ciljevi i mjere iz politike i akcijskog plana, kao i rezultati njihove provedbe, redovito se prate i evaluiraju.</p>	<p>Politika turizma i akcijski plan sadržani su u aktualnom Planu upravljanja Nacionalnim parkom Krka i okolnim područjem (PU 6005) 2023. – 2032. i Politici održivosti JU.</p> <p>Uz to je JU, u svrhu detaljnije razrade i dopune aktivnosti PU, u dijelu relevantnom za postizanje održivosti, odnosno zadovoljenosti svih GD kriterija održivosti, u 2026. godini izradila i zasebni dokument „Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima GD kriterija“. Izrađeni „Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima GD kriterija“ usklađen je s Akcijskim planom koji je dio Plana upravljanja, te sve aktivnosti u njemu imaju odgovarajuće šire definirane aktivnosti u Plan upravljanja, koje one u nekom specifičnijem i užem aspektu provode. U tom smislu, kroz izradu Akcijskog plana 2026. – 2028. provedena je i svojevrsna evaluacija potpunosti Plana upravljanja NP Krka 2023. – 2032., u smislu njegove sukladnosti s GD kriterijima održivosti, koja je pokazala visoku razinu usklađenosti.</p> <p>JU, sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) (čl.134), izrađuje i donosi Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja NP Krka, prati njegovo izvršavanje, te priprema, dostavlja nadležnom Ministarstvu zaštite okoliša i javno objavljuje Izvješće o ostvarivanju plana upravljanja i godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja NP Krka (do 1. ožujka tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu).</p> <p>Budući da zadani format Izvješća (zadan od strane nadležnog Ministarstva) ne dopušta razinu detaljnosti i strukturiranje potrebno za izvještavanje o provedbi aktivnosti na postizanju održivosti prema GD kriterijima održivosti, JU kao zasebni dokument izrađuje „Izvješće o održivosti posjetiteljske destinacije NP Krka (sukladno kriterijima GD certifikata)“, koje uključuje: 1) informacije o realizaciji aktivnosti Plana upravljanja relevantnih za upravljanje područjem kao održivom turističkom destinacijom i Akcijskog plana 2026. – 2028.; 2) informacije o stanju i trendovima mjereno odabranim pokazateljima održivosti, te zadovoljenosti pojedinih GD kriterija održivosti; 3) preporuke za prilagodbu upravljanja, s prijedlogom izmjena i dopuna relevantnih upravljačkih aktivnosti, uključujući i prilagodbu sustava praćenja.</p> <p>Izvješće se izrađuje: 1) u cjelovitijoj verziji, koja uključuje sve relevantne informacije po svim GD temama i kriterijima održivosti i svim praćenim pokazateljima i aktivnostima; 2) u verziji brošure, koja daje sažetiji, manje cjeloviti ali pristupačniji prikaz, s uključenim ključnim rezultatima održivosti i odabranim prioritetnim temama, namijenjen širem skupu dionika u području i drugoj zainteresiranoj javnosti.</p> <p>Recentni primjer prvog izvješća je ovaj „Opis stanja zadovoljenosti pojedinih kriterija održivosti GD certifikata – stanje zadovoljenosti 2026. godine“, te uz njega izrađeni „Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima GD kriterija“, koji predstavlja formalizaciju preporuka za prilagodbu upravljanja.</p> <p>Recentni primjer izvješća u formi brošure je Izvješće izrađeno za 2025. godinu.</p>
<p>1.17 Javno izvještavanje o održivosti</p>	<p>Ključni rezultati održivosti javno se objavljuju najmanje svake dvije godine i dostupni su na službenoj mrežnoj stranici destinacije.</p>	<p>Kako je već navedeno u okviru opis prethodnog kriterija, JU kao zasebni dokument izrađuje „Izvješće o održivosti posjetiteljske destinacije NP Krka (sukladno kriterijima GD certifikata)“.</p> <p>Izvješće se izrađuje i javno objavljuje na mrežnim stranicama JU:</p> <p>1) u cjelovitijoj verziji, koja uključuje sve relevantne informacije po svim GD temama i kriterijima održivosti i svim praćenim pokazateljima i aktivnostima; 2) u verziji brošure, koja daje sažetiji, manje cjeloviti ali pristupačniji prikaz, s uključenim ključnim rezultatima održivosti i odabranim prioritetnim temama, namijenjen širem skupu dionika u području i drugoj zainteresiranoj javnosti.</p> <p>Recentni primjer prvog izvješća je ovaj „Opis stanja zadovoljenosti pojedinih kriterija održivosti GD certifikata – stanje zadovoljenosti 2026. godine“, te uz njega izrađeni „Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima GD kriterija“, koji predstavlja formalizaciju preporuka za prilagodbu upravljanja. Recentni primjer izvješća u formi brošure je Izvješće izrađeno za 2025. godinu. Oba izvješća su javno objavljena na mrežnim stranicama JU.</p>

<p>1.18 Pritužbe vezane uz usklađenost s Green Destination kriterijima</p>	<p>Destinacija ima sustav za rješavanje internih i eksternih pritužbi vezanih uz usklađenost s kriterijima Green Destinations. Pritužbe se evidentiraju i poduzimaju se učinkovite korektivne mjere kako bi se spriječilo njihovo ponavljanje.</p>	<p>a) JU sustav za rješavanje unutarnjih i vanjskih pritužbi na usklađenost s kriterijima Green Destinations ima uspostavljen od 2024. godine. Na službenim mrežnim stranicama JU, u dijelu vezanom uz Održivu destinaciju – gdje je javno objavljena i Politika održivosti JU i Planovi aktivnosti JU na zadovoljavanju pojedinih GD kriterija održivosti, te gdje se objavljuju godišnja izvješća o održivosti posjetiteljske destinacije NP Krka (sukladno kriterijima GD certifikata) – javno je objavljena informacija o mogućnosti davanja prijedloga, primjedbi i komentara vezano uz nastojanja JU na uspostavi odgovorne i održive turističke destinacije, te način podnošenja i načinu na koji će JU odgovoriti na zaprimljene prijedloge, primjedbe i komentare.</p> <p>Omogućeno je da se komentari, ovisno o preferencijama, mogu davati i anonimno. Komentari koji ne krše etičke standarde se javno objavljuju, kao i odgovori JU na objavljene komentare. Objavljeni komentari i odgovori ostaju javno dostupni na mrežnim stranicama, na kojima se i arhiviraju.</p> <p>b) JU redovno prati i u najkraćem mogućem roku (ne duljem od 30 dana) odgovara na pristigle komentare. Odgovor priprema i objavljuje imenovana Operativna Koordinatorica održivosti u suradnji s imenovanim najužim timom zaduženim za promociju i razvoj sustava i praksi održivog upravljanja destinacijom i Ravnateljicom JU, kao Glavnom koordinatoricom održivosti.</p> <p>Odgovor obavezno sadrži: 1) ocjenu trenutne usklađenosti i trendova vezano uz usklađenost s GD kriterijima održivosti relevantnim za temu komentara; 2) referencu na aktivnosti koje JU već provodi ili ima u planu provoditi vezano uz temu komentara, te rezultate provedenih aktivnosti, ukoliko takve aktivnosti postoje, te konačno, ili 3a) način na koji će se temeljem komentara tekuće i/ili planirane aktivnosti JU izmijeniti i/ili dopuniti, ili 3b) pojašnjenje zbog kojeg JU ne namjerava ili nije u mogućnosti prihvatiti prijedlog implicitno ili eksplicitno sadržan u komentaru.</p> <p>U slučaju da komentar rezultira izmjenama i/ili dopunama aktivnosti JU, te izmjene i/ili dopune se ugrađuju u aktualni Akcijski plan za usklađenje sa zahtjevima GD kriterija, a o rezultatima poduzetih izmjena i/ili dopuna se izvješćuje u sljedećem Godišnjem i Izvješće o održivosti posjetiteljske destinacije NP Krka (sukladno kriterijima GD certifikata).</p> <p>JU u razdoblju od uspostave servisa nije zaprimila komentare.</p>
<p>Pravna i etička usklađenost</p>		
<p>1.19 Etički kodeks i korupcija</p>	<p>Destinacija ima uspostavljen i provodi etički kodeks koji uključuje smjernice protiv korupcije i mita te zaštitu zviždača za upravu i zaposlenike.</p>	<p>a) JU ima uspostavljen i provodi Etički kodeks JU NP Krka, poštivanje kojega predstavlja opću radnu obvezu za sve zaposlenike (i upravu i druge djelatnike)(čl.1 i čl.12.), a koji uključuje i smjernice protiv korupcije i mita (čl. 7, 8, 9, 11) te zaštitu zviždača (čl. 13.).</p> <p>Uz to, a vezano uz etički razvoj turizma u destinaciji, JU je donošenjem Etičkog kodeksa turizma na području Nacionalnog parka Krka, primjer dobre prakse u promicanju etičkog razvoja turizma. Doneseni Etički kodeks turizma za destinaciju preuzima svih 10 načela iz Globalnog kodeksa etike za turizam Svjetske turističke organizacije (tada UNWTO, danas UN Tourism) usvojenog rezolucijom A/RES/406 (na XIII. Generalne skupštine Svjetske turističke organizacije 1999. godine).</p> <p>Uz njih, u kodeks su uključena i dodatna načela vezano uz sprječavanje korupcije u turističkoj djelatnosti destinacije (čl.11) te primjenu transparentne i poštene javne nabave (čl.12).</p> <p>Oba kodeksa su javno objavljena i dostupna na službenim mrežnim stranicama Ustanove.</p> <p>b) Etički kodeks JU NP Krka provode svi djelatnici JU, temeljem obveze poštivanja i pridržavanja načela Kodeksa, te temeljem prava i dužnosti prijavljivanja poslovanja i postupanja koje je protivno odredbama Kodeksa. Prijave se podnose Etičkom povjerenstvu JU, koje se sastoji od (minimalno) dva člana, a imenuje ga Ravnatelj/ica. Prijave se podnose na javnu email adresu objavljenu na mrežnim stranicama JU. Osim djelatnika JU, prijavu vezano uz sumnju o nepoštivanju odredbi Kodeksa mogu podnijeti i vanjski dionici (poslovni partneri, korisnici usluga JU, građani). Podaci o podnosiocu prijave smatraju se povjerljivima, te prijavljivanje ponašanja i postupanja protivno odredbama Kodeksa ne mogu i ne smiju biti razlog za bilo kakvo sankcioniranje prijavitelja. Za postupanje po prijavama je zaduženo i ovlašteno Etičko povjerenstvo, o čemu Ravnatelj/ici JU podnosi izvješće s obrazloženim mišljenjem. Nakon utvrđene povrede Kodeksa, pokreće se postupak za sankcioniranje sukladno pozitivnim zakonskim i podzakonskim propisima, općim aktima JU i odredbama Kodeksa. Vezano uz Etički kodeks turizma na području Nacionalnog parka Krka, iako on prema svom pravnom statusu, predstavlja skup etičkih smjernica, kodeks nalaže svim turističkim dionicima u destinaciji NP Krka njegovo poštivanje, a težinu mu daje i činjenica da se obaveza poštivanja Kodeksa ugrađuje u sva koncesijska odobrenja koja izdaje JU, ugovore i sporazume o suradnji koje ona sklapa s drugim dionicima u destinaciji, te obavezne kriterije Krka Partner certifikata.</p> <p>Kodeks predviđa i sustav za nadzor i izvještavanje o njegovom poštivanju, u kojem središnju ulogu ima neovisno tijelo zaduženo za praćenje primjene kodeksa i izvještavanje o njegovoj učinkovitosti, koje se treba uspostaviti. Tijelo još nije uspostavljeno, a uspostaviti će ga JU u suradnji s Partnerskim vijećem JU za održivi razvoj „Destinacije NP Krka“, od zainteresiranih članova vijeća, nakon uspostave samog Partnerskog vijeća, koje je planirano u 2026. godini.</p>

<p>1.20 Pošteno tržišno natjecanje i odgovorna javna nabava</p>	<p>Destinacija se pridržava nacionalnih zakona o javnoj nabavi te ugovore dodjeljuje na temelju kvalitete, cijene i aspekata održivosti.</p>	<p>a) JU provodi javnu nabavu u skladu s važećim zakonskim okvirom, te na temelju kvalitete, cijene i održivosti. Pritom poštuje Zakon o javnoj nabavi (NN 120/2016, 114/22) i/ili Pravilnik o provođenju jednostavne nabave JU NP Krka (važeća verzija iz 2023.), koji je donijela sukladno članku 15, stavak 2. Zakona o javnoj nabavi, te članku 21 Statuta Javne ustanove Nacionalni park Krka. Pravilnikom o provođenju jednostavne nabave se utvrđuju pravila, uvjeti i postupci jednostavne nabave Ustanove, način postupanja, obveze i odgovornosti organizacijskih jedinica Ustanove u planiranju, pripremi, provođenju i ugovaranju nabave roba i usluga procijenjene vrijednosti do 26.540,00 eura bez PDV-a i radova procijenjene vrijednosti do 66.360,00 eura bez PDV-a (jednostavna nabava). U provedbi nabave robe, usluga i izvođenja radova, pored ovog Pravilnika, Ustanova je obvezna primjenjivati i druge važeće zakonske, podzakonske propise, upute, odluke i pravilnike, a koji se odnose na pojedini predmet nabave. Ustanova donosi plan nabave za proračunsku godinu sukladno članku 28 Zakona o javnoj nabavi (NN 120/2016) i članku 4 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnoj nabavi (NN 114/2022) koji mora sadržavati sve predmete procijenjene vrijednosti nabave u iznosu od 2.650,00 eura ili više.</p> <p>U svim postupcima javne nabave u kojima je to primjenjivo, i u mjeri u kojoj navedeni zakonski okvir to omogućava, JU koristi ekološke i društvene uvjete i kriterije. To naročito uključuje kriterije Zelene javne nabave specificirane Odlukom o provedbi zelene javne nabave (NN137/2024) za sljedeće predmete nabave ili grupu/e predmeta nabave: električna energija, uredski papir, papirna konfekcija, sredstva za čišćenje i higijenu, usluga čišćenja prostorija, računala i računalna oprema, toneri i tinte, proizvodi od tiskanog papira, proizvodi od papira za pisanje i papirne vrećice, promotivni materijali, oprema za snimanje, obradu i prikaz slike i televizori, klima uređaji, svjetiljke i električne žarulje, vozila za cestovni promet, pneumatici za motorna vozila, namještaj i građevinska stolarija i ostali građevinski elementi od drva, prehrana i catering, odjeća.</p> <p>JU ekološke kriterije uključuje i u procedure dodjele koncesijskih odobrenja koja kao upravljač područjem Parka dodjeljuje drugim subjektima za djelatnosti na području Parka. Konkretnije, u prethodnom razdoblju je ekološki kriterij korišten je u javnoj nabavi prilikom nabave vozila i higijenskih potrepština, kao i u proceduri dodjele koncesijskih odobrenja.</p> <p>b) Prilikom provođenja postupka javne nabave i jednostavne nabave Ustanova se pridržava procedure propisane u Naputku za provođenje postupaka nabave. Plan nabave objavljen je u EOJN s poveznicom na službenu mrežnu stranicu JU NP Krka na kojoj je također javno dostupan sa svim izmjenama i dopunama. Svi postupci javne nabave objavljuju se u Elektroničkom oglasniku javne nabave Republike Hrvatske gdje su transparentni i javno dostupni. Registar ugovora je objavljen u EOJN koji se redovno ažurira.</p> <p>Akcijskim planom 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima GD kriterija je planiran nastavak ugrađivanja ekoloških i društvenih kriterija održivosti u sve postupke javne nabave i dodjele koncesijskih odobrenja, u najvećoj mogućoj mjeri koju omogućava važeći zakonski okvir, koji također evoluiru u smjeru sve većeg uvažavanja kriterija održivosti.</p>
<p>2. Priroda i krajobraz</p>		
<p>Priroda i zaštita</p>		
<p>2.1 Zaštita prirode</p>	<p>Destinacija ima sustav za očuvanje ekosustava, staništa i vrsta.</p>	<p>a) Temeljni nacionalni zakonski akti relevantni za zaštitu prirode u destinaciji – odnosno za provođenje upravljanja zaštićenim područjem Nacionalni park Krka i područjima ekološke mreže (PEM-ovima) - područjima očuvanja značajnim za vrste i stanišne tipove (POVS) HR2000918 Šire područje NP Krka i HR2001492 Bunari, te područjem očuvanja značajnim za ptice (POP) HR1000026 Krka i okolni plato - su: 1) Zakon o zaštiti prirode (ZZP) (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23), te 2) Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže (NN 80/19). Specifičnije, sukladno ZZP, JU je osnovana (čl.130) od Republike Hrvatske uredbom Vlade, s mandatom za upravljanje NP Krka, odnosno za obavljanje djelatnosti (čl.131) zaštite, održavanja i promicanja zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadziru provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravljaju te sudjeluju u prikupljanju podataka u svrhu praćenja stanja očuvanosti prirode (monitoring). JU svoje djelatnosti obavlja kao javnu službu.</p> <p>Na razini područja destinacije, sukladno ZZP, upravljanje područjem NP Krka i dvaju PEM-ova provodi se na temelju 1) Plana upravljanja (čl. 138) – ili u slučaju područja destinacije NP Krka, s više njih, uključujući PU 6005 (PU NP Krka i šire područje 2023. – 2032., relevantan za NP Krka i pridružena POVS područja EM), te PU 7006 (PU POP Krka i okolni plato i pridružena zaštićena područja 2023. – 2032., relevantan za ornitofaunu područja), 2) Pravilnika o zaštiti i očuvanju Nacionalnog parka Krka (NN 123/2019) (čl. 142.), te 3) Prostornog plana područja posebnih obilježja NP Krka (NN 01/1990, 22/1992, novi PPPPO u izradi temeljem odluke NN 99/2017). Svi navedeni dokumenti javni su dokumenti koji se pripremaju i donose uz uključivanje i sudjelovanje lokalne zajednice i drugih dionika.</p> <p>Za upravljanje i zaštitu prirode u području relevantni su i drugi dokumenti, uključujući dokumente kojima se definira zaštita, njega i obnova šuma i šumskih staništa (PZNJOŠ za GJ NP Krka; PZNJOŠ za GJ privatne šume NP Krka); Program zaštite divljači; te dokumente kojima se definira zaštita od požara u području (Pravilnik zaštite od požara, Program aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara, Plan motriteljsko-dojavne službe i Plan motrenja, čuvanja i ophodnje).</p> <p>b) JU područjem upravlja temeljem Plana upravljanja, koji obvezno sadrži analizu stanja zaštićenog područja, ciljeve upravljanja, aktivnosti za postizanje ciljeva, upravljačke zone zaštićenog područja, pokazatelje provedbe plana (čl. 138 ZZP). Pravilnikom o zaštiti i očuvanju (kojeg donosi ministar temeljem prijedloga Upravnog vijeća JU) pobliže se propisuju mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korištenja te upravljačke zone zaštićenog područja (čl. 142 ZZP). Prostorni plan NP Krka definira organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora, a sve u skladu s ciljevima očuvanja vrijednosti radi kojih je područje zaštićeno i omogućavanje održivog razvoja koji ne narušava vrijednosti. Sve pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti u zaštićenom području dužne su se pridržavati svih navedenih dokumenata.</p> <p>U skladu s obaveznim Smjernicama planiranje upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže, izrađeni planovima upravljanja obuhvaćaju sve teme relevantne za upravljanje područjem, uključujući i Temu A. Očuvanje prirodnih vrijednosti, a unutar nje podteme AA. Vodeni ekosustavi i vezane vrste, AB. Šumski ekosustavi i vezane vrste, AC. Ekosustavi kamenjarskih i mozaičnih staništa i vezane vrste, AD. Podzemni ekosustavi i vezane vrste, AE. Krški geomorfološki oblici, AF. Klimatske promjene – u okviru koje se sustavno i detaljno – na razini pojedinog stanišnog tipa i/ili vrste, uvažavajući njihovu međuovisnost u kontekstu šireg ekosustava i antropogenih i prirodnih pritisaka – opisuju prirodne vrijednosti, evaluira njihovo stanje i trendovi očuvanosti, pritisci, ugroze, upravljačke potrebe, te definiraju ukupno 79 aktivnosti provedbom kojih JU osigurava njihovo povoljno stanje očuvanosti, od čega 24 vezano uz ciljne vrste ptica i 55 vezano uz ciljne stanišne tipove, druge ciljne vrste i druge prirodne vrijednosti NP Krka.</p> <p>JU aktivnosti definirane u planovima upravljanja provodi kroz Godišnje programe zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja NP Krka, koji su javni dokumenti objavljeni na mrežnim stranicama JU (a u kojima se može vidjeti u višoj razini detalja sve pojedine aktivnosti JU na zaštiti prirodnih vrijednosti, uključujući sustavno i detaljno praćenje njihovog stanja te aktivne mjere očuvanja).</p>

<p>2.2 Utjecaji turizma na prirodu</p>	<p>Destinacija mjeri i prati utjecaj turizma na prirodni okoliš. Utvrđeni negativni utjecaji na prirodu adekvatno se rješavaju.</p>	<p>a) Planovi upravljanja relevantni za područje destinacije, provedbom kojih JU upravlja područjem, u Temi A. Očuvanje prirodnih vrijednosti, uključuju i aktivnosti praćenja stanja i trendova očuvanosti vrsta i staništa, prisutnih antropogenih i prirodnih pritisaka i prijetnji – uključujući i onih od posjećivanja i drugih s turizmom povezanih aktivnosti unutar destinacije – te davanja preporuka za prilagodbu upravljanja s ciljem izbjegavanja i/ili ublažavanja uočenih pritisaka i negativnih utjecaja, te postizanja povoljnog stanja očuvanosti. Aktivnostima praćenja su obuhvaćene sve prirodne vrijednosti područja, na razini detaljnosti koja je potrebna za davanje utemeljene ocjene stanja očuvanosti za svaki pojedini ciljni stanišni tip, ciljnu vrstu ili drugu rijetke i strogo zaštićene vrste, staništa i vrijednosti.</p> <p>b) Pritisaci i utjecaji od posjećivanja, ukoliko se ustanove kroz praćenje, adresiraju se kroz prilagodbu upravljanja, odnosno kroz kombinaciju različitih standardnih vrsta mjera za upravljanje posjećivanjem. One uključuju: 1) informiranje i educiranje o vrijednostima, važnosti njihovog očuvanja i negativnim utjecajima koje ih ugrožavaju, te interpretacija vrijednosti kojima se utječe na ponašanje posjetitelja; 2) zoniranje područja koje uvažava osjetljivost i ranjivost vrijednosti, te u skladu s njima definira dopuštene vrste i razine posjetiteljskih aktivnosti; 3) uspostavu pravila i regulative (za različite zone) i 4) osiguravanje njihovog poštivanja; 5) uspostavu posjetiteljske infrastrukture, kojom se vrijednosti štiti od pritisaka koje generira posjećivanje; 6) ograničavanje korištenja i raspodjela ograničenih mogućnosti, definiranjem maksimalnih prihvatljivih razina posjetiteljskih aktivnosti uz koje razina pritiska i utjecaja ostaje unutar granica prihvatljivosti; te 7) marketinške mjere, kojima se kroz promotivne aktivnosti, cjenovnu politiku i dr. utječe na obrasce posjećivanja na način kojim se smanjuju neželjeni pritisci i prijetnje.</p> <p>Trenutno upravljanje posjećivanjem kojim se uspješno odgovara na postojeće izazove, rezultat je evolucije sustava upravljanja, koji je pratio evoluciju same dinamike posjećivanja u destinaciji i uz nju vezane evolucije pritisaka i utjecaja od posjećivanja na vrijednosti. Tijekom vremena izrađen je i niz Studija (uključujući i posljednju iz 2019.), u kojima se kroz analizu problema i upravljačkih opcija, davao prijedlog za upravljanje koje optimalno zadovoljava i ciljeve posjećivanja i ciljeve očuvanja vrijednosti. Kroz praksu prilagodljivog upravljanja, JU će nastaviti nadograđivati sustav upravljanja posjećivanjem, na način da odgovori na novo uočene utjecaje i izazove.</p> <p>Primjeri mjera koje JU koristi, po prethodno navedenim vrstama (prema gornjoj numeraciji), uključuju:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pravovremeno informiranje posjetitelja o pravilima ponašanja, i prije njihovog ulaska u područje, i na mjestima na kojima se praćenjem uočilo da postoji najveće iskušenje da se pravilo krši; 2) ugrađivanje odredbi vezano uz dopuštene aktivnosti posjećivanje u upravljačku zonaciju koja čini dio i Plana upravljanja i Pravilnika o zaštiti i očuvanju; 3) pravilo o dozvoljenom kretanju samo po označenim stazama i putovima, pravilo o maksimalnoj dopuštenoj brzini plovidbe, pravilo o zabrani kupanja u zoni s visokom gustoćom posjetitelja na Skradinskom buku i dr.; 4) prisutnost čuvara prirode i drugih djelatnika, naročito iz UJ 2 (turizam), odnosno UJ 3 (turizam), s brojem djelatnika koji se prilagođava razini pritiska od posjećivanja; 5) izgradnja mostića i proširenja uz njih (na kojima se može zaustaviti radi predaha i fotografiranja, bez da se zaguši promet, a i bez da se silazi sa staze i gazi po sedri) kojima se sprječava oštećivanje sedrenih barijera od gaženja posjetitelja; postavljanje ograda kao „psiholoških barijera“ na mjestima gdje je uočeno pojačano silaženje posjetitelja sa staze; postavljanje i redovno prажnjenje koševa za otpad, uređenje sanitarnih čvorova sa sustavima za pročišćavanje otpadnih voda, uređenje parkinga uz ulaze; 6) uvođenje ograničenja od maksimalno 10 000 posjetitelja istovremeno prisutnih na području šire lokacije Skradinski buk; 7) snižena cijena ulaznice kojom se potiče dolazak posjetitelja izvan razdoblja vršnih dnevnih i sezonskih opterećenja; promocija manje poznatih i posjećenih atrakcija u Parku, i područja kao višednevne destinacije, što također omogućava povoljniju prostorno-vremensku razdiobu posjetitelja; promocija hodanja i bicikliranja kao optimalnih načina obilaska područja. <p>U analizi pritisaka i utjecaja od posjećivanja i iznalaženju optimalnih upravljačkih rješenja, JU također koristi rezultate praćenja i analize turističkog prometa – uključujući karakteristika, motiva dolaska, preferencija, očekivanja, informiranosti, zadovoljstva, aktivnosti posjetitelja – koje provodi (detaljnije opisanih pod kriterijem održivosti 1.10 i 1.11).</p>
---	---	--

<p>2.3 Zaštita prirodnih resursa</p>	<p>Zaštita prirodnih resursa organizirana je i provodi se na odgovarajući način, a neodrživo korištenje je ograničeno.</p>	<p>a) Zaštita područja destinacije kao nacionalnog parka, osigurava pravni okvir i zahtjeva najvišu razinu zaštite, odnosno zabranu korištenja koje bi moglo imati negativan utjecaj na prirodne vrijednosti područja, te održivost korištenja koje je dopušteno.</p> <p>Specifičnije, destinacija je zaštićena u statusu nacionalnog parka, a prema Zakonu o zaštiti prirode (ZZP) (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) (Čl. 113) „(1) Nacionalni park je prostrano, pretežno neizmijenjeno područje kopna i/ili mora iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti koje obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekosustava, a prvenstveno je namijenjen očuvanju izvornih prirodnih i krajobraznih vrijednosti; (2) Nacionalni park ima i znanstvenu, kulturnu, odgojno-obrazovnu te rekreativnu namjenu; (3) U nacionalnom parku su dopušteni zahvati i djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode; (4) U nacionalnom parku je zabranjena gospodarska uporaba prirodnih dobara; (5) Iznimno od stavka 4. ovoga članka, može se dopustiti obavljanje ugostiteljsko-turističkih i rekreacijskih djelatnosti koje su u ulozi posjećivanja te obavljanje drugih djelatnosti sukladno Pravilniku o zaštiti očuvanju (iz čl. 142 ZZP)“.</p> <p>Pravilnik o zaštiti i očuvanju NP Krka pobliže propisuje mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korištenja te upravljačke zone NP Krka. Upravljačka zonacija još je detaljnije razrađena u Planu upravljanja (koji je donesen 4 godine nakon važećeg Pravilnika), a prema ZZP (čl. 138), Plan upravljanja je također dokument kojeg su se dužne pridržavati sve pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti u Parku.</p> <p>Trenutno važeća upravljačka zonacija područje dijeli na 3 standardne zone, s ukupno 9 podzona, koje su određene u skladu s potrebama očuvanja pojedinih vrijednosti, vodeći računa o dozvoljenim i/ili primjerenim ljudskim aktivnostima. Za svaku od njih su detaljno definirani ciljevi upravljanja i s njima usklađene dopuštene, zabranjene, poticane aktivnosti, te upravljačke aktivnosti JU.</p> <p>Specifičnije, područje NP Krka zonirano je na sljedeće upravljačke zone: I Zona stroge zaštite (bez dodatnih podzona), II Zona usmjerene zaštite, s podzonama IIA očuvanja vodenih ekosustava, IIB očuvanja šumskih ekosustava, IIC očuvanja kamenjarskih ekosustava i mozaičnih staništa, IID očuvanja sedre; te III Zona korištenja, s podzonama IIIA naselja, IIIB posjetiteljske infrastrukture, IIC korištenja prirodnih resursa, IIID prometnica. Udjeli u površini područja i ciljevi upravljanja, u skladu s kojima su regulirane ljudske aktivnosti i definiraju upravljačke aktivnosti JU, su kako slijedi: Zona I – 10,69 %, očuvanje prirodnih procesa i prirodnosti ekosustava; Zona II – 85,6 %, očuvati i/ili unaprijediti stanje bioraznolikosti, georaznolikosti i kulturne baštine; te Zona III – 3,71 %, održivost prisutnog i planiranog korištenja prostora u skladu s očuvanjem vrijednosti područja.</p> <p>Uz to, i šire područje je zaštićeno kao Natura 2000 ekološka mreža, pa se za zahvate i planove korištenja prirodnih dobara i u tom području, kao i u široj kontaktnoj zoni potencijalnog utjecaja, prema ZZP (čl. 19 – čl. 51), provodi postupak Ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu, te propisuju mjere ublažavanja negativnih utjecaja strategije, plana ili programa na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže i program praćenja ekološke mreže.</p> <p>b) Vezano uz korištenje prirodnih resursa, JU dosljedno provodi prethodno opisani pravni i planski režim, te nadzire njegovo poštovanje (i samostalno, kroz aktivnosti Odsjeka nadzora, i u suradnji s drugim državnim institucijama, u prvom redu, nadležnim inspekcijama (zaštite prirode, zaštite okoliša, vodopravnu i dr.).</p> <p>S jedne strane, JU kroz niz aktivnosti potiče djelatnosti kojima se doprinosi očuvanju prirodnih vrijednosti / bioraznolikosti područja (uključujući npr. kroz očuvanje / nastavak korištenja / održavanja tradicijskog mozaika poljoprivrednih površina, očuvanje travnjačkih površina kroz njihovo korištenje kao pašnjaka, čime se sprječava sukcesija, te posljedični gubitak travnjačkih staništa i smanjenje bioraznolikosti). S druge strane, JU osigurava strogo reguliranje dozvoljenih aktivnosti koje imaju potencijalan negativan utjecaj: samostalno, kroz izdavanje koncesijskih odobrenja s uključenim uvjetima zaštite prirode; te u suradnji s drugim državnim tijelima, nadležnim za izdavanje dozvola za rad – npr. Hrvatske vode koje izdaju vodopravne dozvole za korištenje voda za vodocpilišta i HE unutar područja, kojima se osigurava ekološki prihvatljiv protok i očuvanje vodenih staništa i uz njih vezanih vrsta). Za očuvanje prirodnog fenomena Parka JU provodi i dvogodišnji projekt Sedra Viva.</p> <p>Potvrda prikladnosti i učinkovitosti uspostavljenog režima upravljanja zaštitom i korištenjem prirodnih resursa je i povoljno stanje očuvanosti utvrđeno u evaluaciji stanja u Planu upravljanja. Cjelovitiji popis i detaljniji opis poticanih i reguliranih aktivnosti može se naći prethodno navedenim dokumentima (Planu upravljanja NP Krka i šire područje i Pravilniku o zaštiti i očuvanju) koji su priloženi kao dokaznice. Uz to, vrlo značajna aktivnost JU kojom doprinosi zaštiti prirodnih resursa je informiranje i educiranje lokalnog stanovništva i posjetitelja o uvedenim politikama zaštite prirodnih resursa kako bi ih mogli poštivati.</p>
---	--	--

<p>2.4 Invazivne strane (alohtone) vrste</p>	<p>Unošenje i širenje invazivnih stranih vrsta adekvatno se sprječava i kontrolira.</p>	<p>a) Propisi relevantni za sprječavanje unošenja i širenja invazivnih vrsta su Uredba (EU) br. 1143/2014 europskog parlamenta i vijeća o sprječavanju i upravljanju unošenja i širenja invazivnih stranih vrsta, te nacionalni Zakon o sprječavanju unošenja i širenja stranih te invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima (NN 15/18, 14/19), temeljem kojeg je donesena tzv. crna lista tj. popis invazivnih stranih vrsta koje izazivaju zabrinutost u Republici Hrvatskoj. Za područje Parka je relevantna Naredba o uklanjanju invazivne strane vrste <i>Ailanthus altissima</i> (pajasen) (NN, br. 89/2021). Plan upravljanja NP Krka i šire područje prepoznaje unošenje i širenje već prisutnih invazivnih stranih vrsta kao značajan postojeći pritisak i prijetnju, odnosno uzrok već sniženog stanja očuvanosti ciljnih staništa i vrsta – u prvom redu vezano uz utjecaj invazivnih/alohtonih vrsta riba na autohtone, uključujući i endemske vrste riba i vodena staništa, te široku rasprostranjenog pajasena – te propisuje veći broj upravljačkih aktivnosti cilj kojih je uklanjanje ili ublažavanje pritisaka i prijetnji (uključujući: AA19 – Nastaviti provođenje uklanjanja populacija invazivnih vrsta riba sukladno Protokolu; AA20 – Pratiti stanje ostalih invazivnih vrsta u vodenim ekosustavima; AB4 – Kontinuirano pratiti biljne bolesti, štetnike i prisutnost invazivnih vrsta na šumskim staništima; AB5 – Ukloniti, kontrolirati i pratiti invazivnu vrstu pajasen; AC3 – Pratiti stanje invazivnih vrsta na travnjacima i mozaičnim staništima te po potrebi provesti mjere uklanjanja; AF5 – Provoditi mjere očuvanja koje doprinose ublažavanju klimatskih promjena (u kojoj je jedan od pokazatelja provedene mjere uklanjanja invazivnih stranih vrsta); DA2 – Informirati i educirati lokalnu zajednicu o važnosti uklanjanja i sprječavanja širenja invazivnih stranih vrsta na području NP). Navedenim aktivnostima se doprinosi ciljevima očuvanja (uključujući: Invazivne strane vrsta riba nemaju uspostavljenu populaciju) i mjerama očuvanja (uključujući: Sprječati unos stranih i invazivnih stranih vrsta u vodene sustave i provoditi kontrolu populacija već prisutnih stranih vrsta (posebice riba); Kontrolirati populacije invazivnih stranih vrsta te gdje je moguće provoditi iskorjenjivanje) propisanim za Natura 2000 ciljne vrste i stanišne tipove.</p> <p>b) Najznačajniji i najhitniji izazovi vezano uz strane invazivne vrste odnose se na prisutnost alohtonih vrsta riba (a među njima je najznačajnija i s najizraženijim negativnim utjecajem štika (<i>Esox lucius</i>) u vodenim staništima, te širenje pajasena u kopnenim (šumskim) staništima.</p> <p>Vezano uz oba izazova, JU vrlo intenzivno provodi niz aktivnosti, kroz već dulje razdoblje, a aktivnosti se nastavljaju i intenziviraju.</p> <p>Vezano uz štku: 1) redovno se provode istraživanja i praćenja stanja očuvanosti ihtiofaune, s fokusom na alohtone vrste i njihov negativni utjecaj na autohtone vrste, u prvom redu endemske i ciljne vrste; 2) lokalno stanovništvo je informirano i uključeno u rješavanje problema na način da je više desetaka lokalnih ribiča aktivno uključeno u selektivni izlov štuke, s ciljem ograničavanja njene populacije; 3) JU je koordinator LIFE projekta „Poboljšanje stanja očuvanosti ugroženih slatkovodnih ribljih vrsta koje su ugrožene ili u nepovoljnom do lošem stanju očuvanosti u Šibensko-kninskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji“ (ReFresh Fish LIFE), koji provodi u suradnji s županijskim JU iz ŠKŽ i SDŽ, Prirodoslovno-matematičkim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskim vodama, Športsko-ribolovnim društvom Krka – Knin i Ministarstvom zaštite okoliša i zelene tranzicije (MZOZT) (kapitalni dugotrajni projekt: trajanje 2025. – 2030.; vrijednost oko 4 mil EUR).</p> <p>Vezano uz pajasen (<i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle) JU je bila partner u LIFE projektu „LIFE CONTRA Ailanthus“ (projekt vrijedan 2,5 milijuna eura, razdoblje provedbe 2022. – 2025.), kojeg je provodio Zavod za zaštitu prirode i okoliša MZOZT, u suradnji sa županijskom JU iz Dubrovačko neretvanske. Park je bio jedno od pilot područja u kojem se uklanjao pajasen, a temeljem iskustava izrađen je i nacionalni protokol.</p>
---	---	--

<p>2.5 Krajobraz i vizure</p>	<p>Prirodne i ruralne krajobrazne vizure su zaštićene; degradacija krajobraza i nekontrolirana urbanizacija učinkovito se sprječavaju.</p>	<p>a) Krajobrazne vrijednosti područja koje je zaštićeno prema Zakonu o zaštiti prirode (ZZP) (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23), štite se s posebnom pažnjom. Specifičnije, prema ZZP, „Nacionalni park je prostrano, pretežno neizmijenjeno područje kopna i/ili mora iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti koje obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekosustava, a prvenstveno je namijenjen očuvanju izvornih prirodnih i krajobraznih vrijednosti“. Nadalje, upravo zbog svojih iznimnih krajobraznih vrijednosti, odnosno svoje „prirodne ljepote i rijetkosti“, središnji dijelovi područja koji su 1985. godine proglašeni Nacionalnim parkom te dijelovi okolnog kontaktnog područja, već su dosta ranije zaštićeni u kategoriji rezervata prirodnog predjela, odnosno današnjoj kategoriji Značajnog krajobraza (današnji ZK Krka – Gornji tok, 1948. godine; ZK Čikola, 1967. godine; ZK Krka – Donji tok, 1968. godine).</p> <p>Glavni propisi i dokumenti izrađeni za područje, kojima se detaljnije propisuju režimi, mjere i aktivnosti zaštite i očuvanja krajobraznih vrijednosti područja su Plan upravljanja, Pravilnik o zaštiti i očuvanju, te Prostorni plan. Izrađene, trenutno važeće verzije dokumenata uključuju vrlo sveobuhvatne i detaljne odredbe kojima se štite krajobrazne vrijednosti. Specifičnije, očuvanje krajobraznih vrijednosti dio je i vizije Parka u Planu upravljanja („Nacionalni park Krka i šire područje jedinstveni je prostor suživota čovjeka i rijeke u kršu, očuvanih prirodnih procesa, bioraznolikosti, krajobraznih vrijednosti, te kulturne i tradicijske baštine“) i ciljeva upravljanja u svim upravljačkim zonama u Parku. Plan upravljanja uključuje i aktivnosti kojima se osigurava učinkovita zaštita krajobraza, uključujući AC6 – Pratiti stanje očuvanosti krajobraznih cjelina s naglaskom na osjetljive cjeline po zonama zaštite sukladno izrađenoj studiji; EA13 – U suradnji s MINGOR-om prijaviti područje kao rezervat biosfere na program UNESCO-a Čovjek i biosfera (MAB), čime će se osigurati dodatni institucionalni okvir za poticanje održiva razvoja i suživota čovjeka i prirode kojim se i razvio njegov specifični krajobraz sačinjen od mozaično raspodijeljenih prirodnih, poluprirodnih i umjetno oblikovanih staništa); te niz aktivnosti kojima se potiče očuvanje tradicijskog mozaika poljoprivrednih staništa.</p> <p>Uz to, za područje je izrađena i Krajobrazna osnova (2015.), kojom se krajobrazne vrijednosti još detaljnije analizira i štiti, na način da su identificirana, kartirana, opisana i vrednovana krajobrazna područja (njih 40 unutar područja Parka) i uzorci unutar područja, procijenjena njihova vrijednost/iznimnost, ugroženost, osjetljivost, ranjivost, te propisane smjernice za njihovu zaštitu i očuvanje, kao i smjernice za integraciju odredbi u novelirane verzije planskih dokumenata (u prvom redu konzervatorske podloge i prostornog plana).</p> <p>b) Geomorfološke, hidrološke i pejzažne vrijednosti krajobraza s razvijenim specifičnim staništima i ekosustavima, oblikovane u velikoj mjeri i procesom sedrenja i sedrenim barijerama kao prirodnim fenomenom, primarni su razlozi zaštite rijeke Krke i okolnog područja. Prirodni procesi, zajedno s dugotrajnim suživotom čovjeka i prirode na ovom području uvjetovali su razvoj specifičnog krajobraza sačinjenog od mozaika prirodnih, poluprirodnih i umjetno oblikovanih staništa, s glavnim elementima koji uključuju: kanjon nepresušne rijeke Krke, duboko usječen u bezvodnu zaravan ljutog krša, sedrene barijere i uz njih vezana jezera / ujezerene dijelove riječnog toka i slapišta različitih veličina i oblika, vlažna staništa uz rijeku, šumske komplekse, livade, pašnjake, vrtove, poljoprivredne površine, maslinike na proširenjima uz rijeku, u riječnim uvalama i poljima koja se na njih nastavljaju i na padinama, kamenjarske travnjake i grmolikom vegetacijom prekriven krševiti plato, vidljivu kulturno-povijesnu i tradicijsku baštinu (mlinice i stupe uz rijeku, utvrde na rubovima kanjona, zaseoke s tradicijskom gradnjom u kontaktnom području, sakralne komplekse).</p> <p>Glavne prijetnje očuvanju krajobraza su vezane uz zapuštanje mozaika tradicijskih poljoprivrednih površina, koji se sukcesijom gubi, zajedno s uz njega vezanim značajnim prirodnim staništima i vrstama; te gubitak tradicijskog izgleda naselja u kontaktnoj zoni Parka izgradnjom modernih stambenih jedinica. JU svojim redovnim aktivnostima adresira oba navedena glavna izazova. S jedne strane, aktivno potiče nastavak korištenja i održavanja mozaika tradicijskih poljoprivrednih površina, što će se u predstojećem razdoblju još intenzivirati zahvaljujući činjenici da je JU jedan od glavnih partnera na LIFE projektu „Mosaic of LIFE – Obnova staništa, poboljšanje statusa zaštite travnjačkih ptica i promicanje rješenja temeljenih na prirodi kroz otporni mozaik mediteranskog krajolika“ (koji uključuje aktivnosti restauracije staništa; osnaživanje i potpora tradicionalnom pregonskom stočarstvu koje je ključno za očuvanje travnjaka/pašnjaka; osvješćivanje i zagovaranje značaja očuvanja mozaičnog krajobraza za očuvanje brojnih uz njih vezanih vrsta, te kao „na prirodi temeljenog rješenja“ koje jača otpornost područja na klimatske promjene.</p> <p>S druge strane, u prostorno plansku dokumentaciju je ugradila odredbe koje sprječavaju gradnju kojom bi se značajno narušio krajobraz (uključujući npr. točku 37. „Na području nacionalnog parka nije dozvoljena gradnja novih zgrada za sekundarno stanovanje u vlasništvu građana“, i sl.), a kroz svoj UJ 3 (nadzor) i suradnju s nadležnim inspekcijama osigurava poštovanje tih odredbi.</p>
<p>Doživljaj prirode i životinja</p>		

<p>2.6 Zaštitna divljih vrsta</p>	<p>Očuvanje vrsta (životinja, biljaka i drugih živih organizama) učinkovito je regulirano u skladu s lokalnim i nacionalnim propisima te međunarodnim konvencijama i sporazumima. To uključuje sakupljanje, hvatanje, trgovinu, izlaganje i prodaju divljih vrsta i njihovih proizvoda, uz osiguranje njihove zaštite i održivog upravljanja.</p>	<p>a) Područje destinacije – koje je zbog svoje posebnosti i vrijednosti zaštićeno kao Nacionalni park, u najužem dijelu uz Krku i Čikolu, prethodno zaštićeno i kao značajni krajobraz, te sa širim prostornim obuhvatom uključeno i u Natura 2000 ekološku mrežu, kao područje HR2000918 „NP Krka i šireg okolnog područja“ i središnji dio područja HR1000026 „Krka i okolni plato“ – zahvaljujući svojoj raznolikosti staništa, stanište je velikom broju biljnih i životinjskih vrsta, od kojih su mnoge zaštićene, rijetke, ugrožene ili endemične, te kao takve značajne ne samo na nacionalnom nego i na europskom nivou. Za područje je utvrđeno čak 10 ciljnih stanišnih tipova ekološke mreže (32A0 Sedrene barijere krških rijeka Dinarida, 3260 Vodni tokovi s vegetacijom <i>Ranunculion fluitantis</i> i <i>Callitrichio-Batrachion</i>, 3170* Mediteranske povremene lokve, 91F0 Poplavne miješane šume <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i>, <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> ili <i>Fraxinus angustifolia</i>), 9340 Vazdazelene šume česmine (<i>Quercus ilex</i>), 5210 Mediteranske makije u kojima dominiraju borovice (<i>Juniperus</i> spp.), 6110* Otvorene kserotermofilne pionirske zajednice na karbonatnom kamenitom tlu, 62A0 Istočno submediteranski suhi travnjaci (<i>Scorzoneretalia villosae</i>), 8210 Karbonatne stijene s hazmofitskom vegetacijom, 8310 Špilje i jame zatvorene za javnost (vezano uz 7 od ukupno 82 speleološka objekta u Parku), te 60 ciljnih vrsta (od čega 39 ciljnih vrsta ptica i 21 druga vrsta – uključujući puža <i>Anisus vorticulus</i>, bjelonogog raka, 4 vrste riba – oštrulju, dalmatinsku gaovicu, mren i glavočić crnotrus, 1 vodozemca čovječju ribicu, 3 vrste gmaza – barsku i kopnenu kornjaču i zmiju crvenkrpicu, 9 vrsta šišmiša i vidru, te 1 biljnu vrstu vezanu uz poplavne i vlažne livade – livadni procjepak). Uz to je Krka stanište trima stenoendemima: visovačkoj pastrvi (<i>Salmo visovacensis</i>), zlousti (<i>Salmothymus obtusirostris krkensis</i>) i visovačkom glavočiću (<i>Knipowitschia mrakovcici</i>), koje su endemi jadranskog sliva i izuzetno važni za zaštitu, a vodena staništa trščaka, rogozišta i kanjona važna su za ptice selice, zimovalice i gnjezdarice. Prisutnost vidre duž toka Krke pokazatelj je visoke kvalitete vode i očuvanosti staništa uz rijeku. Na području Parka prisutan je i vuk. Cjeloviti, sustavni i detaljni opis bioraznolikosti Parka, kao i evaluacija trenutnog stanja i trendova sadržana je u recentno izrađenim Planovima upravljanja.</p> <p>b) JU je osnovana, sukladno Zakonu o zaštiti prirode (ZZP) (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23), s mandatom i misijom „zaštite, održavanja i promicanja zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, nadzora nad provođenjem uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravljaju te sudjelovanja u prikupljanju podataka u svrhu praćenja stanja očuvanosti prirode (monitoring)“. Sukladno svom zakonskom mandatu i izrađenim Planovima upravljanja, JU sustavno prati stanje očuvanosti, te provodi mjere aktivnog upravljanja, kojima adresira sve postojeće izazove i pritiske, s ciljem očuvanja ili postizanja povoljnog stanja očuvanosti. Detaljniji opis provedenih aktivnosti dostupan je u godišnjim programima zaštite, kojima se provodi Plan upravljanja, odnosno u izvješćima o provedbi Plana upravljanja i godišnjeg programa, što su javni dokumenti, koji se podnose nadležnom Ministarstvu na suglasnost, a potom i objavljuju na službenim mrežnim stranicama JU. Godišnji programi uključuju i aktivnosti predviđene izrađenim Programom zaštite divljači za NP Krka (za razdoblje 2022./23. – 2031./32.), Programom zaštite, njege i obnove šuma za Gospodarsku jedinicu „Privatne šume NP Krka“ (za razdoblje 2022. – 2031.), te Programom zaštite, njege i obnove šuma za Gospodarsku jedinicu „Nacionalni park Krka“ (za razdoblje 2022. – 2031.).</p>
<p>2.7 Interakcija s prirodom i divljim životinjama</p>	<p>Destinacija ima sustav koji osigurava usklađenost s lokalnim, nacionalnim i međunarodnim zakonima i standardima vezanim uz interakciju s divljim životinjama. Interakcije sa slobodno živućim životinjama, uzimajući u obzir kumulativne učinke, provode se na neinvazivan i odgovoran način kako bi se izbjegli negativni utjecaji na pojedine životinje te na održivost i ponašanje populacija u prirodi.</p>	<p>a) Interakcija s divljim životinjama unutar područja može se smatrati zanemarivom, iz razloga što je ona regulirana, tj. potpuno ograničena propisanim Pravilima ponašanja u Parku, a i jer u području nema divljih životinja koje prirodno ne izbjegavaju kontakt s ljudima. Specifičnije, područje je stanište i vuka i krupnije divljači (divlje svinje), no ove životinje izbjegavaju kontakte s ljudima, a time i posjećivane dijelove Parka, što minimizira vjerojatnost susreta, a ukoliko do njega slučajno i dođe, u nekom manje posjećenom dijelu Parka, ove životinje se pri susretu s ljudima povlače, i tako izbjegavaju kontakt.</p> <p>b) Ključna Pravila ponašanja u Parku, kojima se regulira, odnosno maksimalno ograničava mogućnost i vjerojatnost kontakta, propisana su Pravilnikom o zaštiti i očuvanju NP Krka, a uključuju pravila: zabrane kretanja izvan označenih pješačkih staza i izvan područja predviđenog za posjećivanje; zabrane lova, ribolova, hranjenja, proganjanja, ozljeđivanja, hvatanja ili ubijanja životinja, namjernog uznemiravanja, kao i uništavanje njihovih staništa ili razvojnih oblika (uključujući i oštećivanje ili uklanjanje gnjezda, jaja i sl.), zabrane branja i oštećivanja autohtonog bilja; zabrane vođenja pasa bez povodca.</p> <p>Pravila su obavezni poštivati i posjetitelji i lokalni stanovnici. Pravila su javno oglašena na mrežnim stranicama JU u dijelu za posjetitelje, čine i standardni dio informacija za posjetitelje na postavljenim info tablama u prostoru Parka, a s njima su upoznati i svi partneri JU koji organizirano dovode posjetitelje u Park.</p> <p>Nadzor nad poštivanjem pravila u Parku provodi UJ 3 (nadzor) Javne ustanove, odnosno njegovih okvirno 20 djelatnika – čuvara prirode, koji su zakonom ovlašteni za postupanje (upozoravanje, identificiranje, sprječavanje, sankcioniranje) u slučaju uočavanja prekršaja. JU vjerojatnost neželjenih interakcija posjetitelja s divljim životinjama minimizira i provedbom mjera propisanih Programom zaštite divljači u NP Krka.</p>

<p>2.8 Dobrobit životinja u zatočeništvu</p>	<p>Destinacija ima sustav koji osigurava usklađenost s lokalnim, nacionalnim i međunarodnim zakonima i standardima o dobrobiti životinja. Divlje životinje mogu se uzgajati ili držati u zatočeništvu isključivo od strane ovlaštenih i adekvatno opremljenih osoba te za propisno regulirane aktivnosti. Smještaj, skrb i postupanje prema svim divljim i domaćim životinjama moraju zadovoljavati najviše standarde dobrobiti životinja i biti pod učinkovitom kontrolom.</p>	<p>a) Na području Parka nema primjera držanja u zatočeništvu i uzgajanja divljih životinja. Vezano uz domaće životinje, Prema Pravilniku o zaštiti i očuvanju Nacionalnog parka Krka (čl. 17), na području Parka zabranjen je intenzivni (industrijski) uzgoj stoke i gradnja staja, obora, torova, dopuštena je košnja i tradicionalna ispaša autohtonih pasmina stoke, ali samo uz ljudski nadzor, i ne na strmim kanjonskim padinama, na lokalitetima Skradinski buk i Roški slap te na ostalim lokalitetima unutar IIIb Podzone posjetiteljske infrastrukture. JU i potiče održanje tradicionalne ispaše autohtonih pasmina stoke u području, jer se njome sprječava prirodna sukcesija i zarastanje travnjačkih površina drvenastom vegetacijom, te uz to vezan gubitak stanišne i ukupne bioraznolikosti. Sve pravne i fizičke osobe koje se na području Parka bave tradicijskim stočarstvom s ispašom, dužne su se pridržavati svih zakonskih propisa relevantnih za osiguranje dobrobiti životinja, u prvom redu Zakona o zaštiti životinja (NN102/17, 32/19, 78/24), a potiče se i korištenje intervencije za ruralni razvoj 70.06 – Plaćanja za dobrobit životinja, utvrđene u Strateškom planu Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027.</p> <p>b) Jedine životinje koje se koriste za rekreaciju u kontekstu ponude za posjetitelje Parka, a sukladno koncesijskom odobrenju za obavljanje djelatnosti, su konji korišteni za jahače ture područjem Parka (npr. u 2025. godini izdano je jedno koncesijsko odobrenje za prolaz do 14 konja). Obzirom da se radi o konjima koji se koriste za jahanje od strane osoba koje vole konje i koje su posebno senzibilizirane za njihovu dobrobit, briga o dobrobiti životinja je i u ekonomskom interesu koncesionara, ali neovisno o tome, obaveza poštivanja najviših standarda dobrobiti životinja, onako kako su one specificirane EU Smjernicama za dobru praksu u držanju, njezi, odgoju i upotrebi konja (izrađenih 2019. u okviru EU platforme o dobrobiti životinja), propisana je i koncesijskim odobrenjem za djelatnost. Posjetitelji Parka izražavaju jasan i pozitivan stav prema pristupu dobrobiti životinja i pažnji koja se tome pridaje. Čuvari prirode JU koji vrše nadzor na području Parka, uključujući i djelatnosti koje su dopuštene od strane JU temeljem izdanog koncesijskog odobrenja, imaju uvid u postupanje koncesionara i nisu nikada uočili nikakvo postupanje koje bi se moglo smatrati narušavanjem dobrobiti životinja. Također, nikada nije zaprimljena ni prijava posjetitelja ili nekog drugog zainteresiranog dionika (npr. udruge prijatelja životinja i sl.) vezana uz uočeno zlostavljanje odnosno narušavanje najviših standarda dobrobiti životinja unutar područja.</p>
<p>3. Okoliš i klima</p>		
<p>Korištenje prostora i onečišćenje</p>		

<p>3.1 Buka</p>	<p>Buka je odgovarajuće regulirana i svedena na najmanju moguću mjeru; turistički subjekti i posjetitelji potiču se na smanjenje buke.</p>	<p>a) Glavni izvori buke povezani s posjećivanjem destinacije su: 1) buka koja nastaje prilikom prijevoza posjetitelja (plovila i vozila) do određenih lokaliteta u Parku; te 2) buka/žamor samih posjetitelja na pojedinim lokalitetima u Parku.</p> <p>S obzirom na to, buka je ograničena na 1) prostor uz pravce prijevoza posjetitelja (uključujući u prvom redu prometnicu od ulaza na Lozovcu do najposjećenije zone Skradinskog buka, i uz plovidbene pravce od ulaza u Skradinu do Skradinskog buka i uz izletničke linije uzvodnim dijelom Krke), te 2) na lokalitete s najvećim brojem i gustoćom posjetitelja (u prvom redu cijelo područje Skradinskog buka, te manja područja na drugim posjećenijim lokacijama, kao što su Roški slap, Oziđana pećina i sl.).</p> <p>Uz to, prisutnost i intenzitet buke je i vremenski ovisan o razdoblju godine i razdoblju dana. Najintenzivnije je tijekom vršne ljetne sezone od lipnja do rujna, minimalno tijekom rubnih dijelova ljetne sezone u travnju, svibnju i listopadu i gotovo nepostojeći u zimskom dijelu godine, od studenog do ožujka; i to samo tijekom radnog vremena Parka, koje je najdulje tijekom ljetne sezone (do 20 h), dok je u ostalom dijelu godine radno vrijeme kraće (okvirno „do sumraka“).</p> <p>JU u Parku ne provodi i ne izdaje odobrenja za manifestacije/događanja koje bi imale negativan utjecaj na vrijednosti područja, uključujući i kroz stvaranje buke (npr. glazbene manifestacije i sl.) – osim glazbeno-scenske manifestacije Burnumske ide koju sama JU organizira jednom godišnje, u rubnom dijelu Parka, na arheološkom lokalitetu Burnum, s ciljem njegove valorizacije.</p> <p>S obzirom da se radi o području Nacionalnog parka, u kojem je prema, Zakonu o zaštiti prirode, zabranjena gospodarska uporaba prirodnih dobara, odnosno dopušteni samo zahvati i djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode, na području nema drugih značajnijih izvora buke (čak su i glavne tranzitne prometnice u kontaktnoj zoni izvan parka, a one u Parku su uglavnom lokalne i nižeg intenziteta prometa).</p> <p>Čuvari prirode svakodnevno nadziru provođenje mjera zaštite od buke. Posjetitelji su informativnim i edukativnim aktivnostima pozvani na smanjenje razine buke pri obilasku Parka. Nepravilnosti vezane za buku mogu se prijaviti pisanim putem na odrzivost@npk.hr.</p> <p>b) Buka u turističkoj destinaciji NP Krka se adekvatno regulira i minimizira. Pravilnik o zaštiti i očuvanju NP Krka, kojeg su se (čl. 2) dužni pridržavati svi korisnici prostora Parka, propisuje (čl. 49) da na otvorenim prostorima Parka, izvan IIIa podzone naselja (što uključuje i zone posjećivanja), razina dopuštene buke može danju iznositi do najviše 50 dB (što je ekvivalent glasnoći normalnog razgovora, lagane kiše), a noću do 40 dB (što je ekvivalent razine buke u tihoj knjižnici, spavaćoj sobi). Iznimno od navedenog ograničenja dopuštena je veća razina buke za manifestacije koje odobri ili provodi JU. Ograničenje razine buke ne odnosi se na buku koju proizvodi mehanizacija ili postrojenja za obavljanje dozvoljenih radova i djelatnosti te buku na prometnicama i/ili plovnom putu u Parku.</p> <p>Kršenja povrede odredbi vezano uz prekoračenje dozvoljenih razina buke na području Parka do sada nisu evidentirana.</p> <p>JU aktivno radi na daljnjem smanjivanju razine buke od posjećivanja. S ciljem minimiziranja buke koja nastaje od brodskog prijevoza posjetitelja, JU je nabavila i stavila u funkciju dva plovila na električni pogon, a u narednom razdoblju planirana je nabavka dodatnih takvih plovila i postupna potpuna zamjena brodova JU s klasičnim pogonom s unutarnjim izgaranjem. Vezano uz kopneni prijevoz posjetitelja na najfrekventnijoj kopnenoj lokaciji Parka (Lozovac – Skradinski buk), JU u narednom razdoblju planira ili kupiti i staviti u funkciju autobuse na električni pogon, ili u natječaj za koncesijsko odobrenje propisati uvjet da se prijevoz putnika isključivo obavlja vozilima s električnim pogonom. Navedenim mjerama potpuno će se minimizirati nastanak buke od prijevoza posjetitelja i njezin negativan utjecaj na prirodne vrijednosti područja (a istovremeno će se doprinijeti i smanjenju emisija CO2 od posjećivanja u Parku).</p> <p>JU već sada potiče posjetitelje na korištenje električnih vozila s postavljenim elektopunionicama na Lozovcu, u Laškoviću i u Puljanima.</p> <p>c) Glavni način na koji JU koja upravlja područjem regulira, odnosno zahtjeva i potiče minimiziranje buke od ugostiteljskih i turističkih aktivnosti na području Parka, je ugradnja odredbe o ograničavanju buke u koncesijska odobrenja za obavljanje djelatnosti.</p> <p>Same posjetitelje JU potiče na smanjenje buke u prvom redu kroz njihovo informiranje o pravilima ponašanja, koja uključuju i pravilo o ograničenju razine buke, odnosno poštivanju tišine koju Park nudi, i to 1) putem svoje mrežne stranice, u dijelu o pravilima posjećivanja, i u zasebnoj kategoriji o održivom razvoju, te 2) na informacijsko-edukativnim tablama postavljenim na lokalitetima u Parku. Putem društvenih mreža provodi se komunikacijska kampanja koja potiče na uporabu električnih vozila i e-punionica.</p>
<p>3.2 Svjetlosno onečišćenje</p>	<p>Utjecaji svjetlosnog onečišćenja na divlje vrste, stanovnike i doživljaj posjetitelja adekvatno se rješavaju. Turistički subjekti i posjetitelji potiču se na smanjenje svjetlosnog onečišćenja.</p>	<p>a) Utjecaj svjetlosnog onečišćenja na divlje vrste, stanovnike i doživljaj posjetitelja u NP Krka gotovo je nepostojeći jer u većem dijelu Parka nema izvora svjetlosnog onečišćenja. Specifičnije, radno vrijeme Parka organizirano je u skladu s danjim svjetlom (najdulje radno vrijeme Parka je tijekom ljetnih mjeseci i to do 20 h), te stoga nema svjetlosnog onečišćenja od usluga za posjetitelje i samih posjetitelja, kao ni djelatnika JU. Jedini izvor svjetlosnog onečišćenja unutar područja je ulična rasvjeta (u podzoni prometnica 3D, unutar podzone naselja 3A), koja čini svega 1,51 % površine Parka, i to na krškoj visoravni iznad kanjona rijeke, odnosno na rubnim dijelovima Parka.</p> <p>b) Planom upravljanja NP Krka i šire okolno području (2023. – 2032.) prometnice su zonirane u Zonu korištenja, odnosno u 3D podzoni prometnica za koju je propisan cilj – „održivost prometnica u skladu je s očuvanjem vrijednosti područja“ te su u njoj regulirane ljudske aktivnosti koje uključuju i regulaciju svjetla uz prometnice – „Rasvjetu prometnica i rekonstrukcije iste planirati racionalno i na način da ne stvara dodatno svjetlosno onečišćenje (koristiti zasjenjena rasvjetna tijela, svjetlost usmjerena prema tlu i sl.)“.</p> <p>Hostel Titius koji je otvoren 24 sata dnevno koristi vanjsku rasvjetu na senzor pokreta.</p> <p>c) JU regulira/ograničava svjetlosno onečišćenje od strane ugostiteljskih i turističkih djelatnosti u Parku na način da u koncesijska odobrenja koja izdaje za obavljanje djelatnosti, u uvjetima zaštite prirode, propisuje i odredbu o zabrani isticanja reklamnih oglasa, osobito svjetlećih reklama kao i remećenje postojećeg noćnog mira jakim svjetlom. Kršenja povrede propisani odredbi do sada nisu evidentirana.</p> <p>JU trenutno ne provodi posebne aktivnosti u cilju smanjenja svjetlosnog onečišćenja od strane posjetitelja, budući da posjetitelji nisu u prilici uzrokovati svjetlosno onečišćenja, jer je radno vrijeme Parka organizirano u skladu s danjim svjetlom. Komunikacijskom kampanjom šira javnost je pozvana voditi računa o svjetlosnom onečišćenju.</p>

<p>3.3 Prostorno planiranje i korištenje zemljišta</p>	<p>Destinacija ima smjernice, propise i/ili politike prostornog planiranja kojima se kontrolira lokacija i karakter razvoja te infrastrukturnih projekata. Zahtijeva se procjena okolišnih, gospodarskih i sociokulturnih utjecaja te integracija načela održivog korištenja prostora, projektiranja, gradnje i uklanjanja objekata.</p>	<p>a) Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) (čl. 137), „Organizacija prostora, način korištenja, uređenja i zaštite prostora u nacionalnom parku...uređuju se prostornim planom područja posebnih obilježja (PPPPO), na temelju stručne podloge koju izrađuje Ministarstvo“. Zakon također određuje (čl. 143), da se „Za zahvate na zaštićenom području za koje je sukladno posebnim propisima iz područja prostornog uređenja i posebnim propisima iz područja gradnje potrebno ishoditi akt za građenje,...uvjete zaštite prirode utvrđuje i potvrdu izdaje: 1) Ministarstvo za zahvate...na području nacionalnog parka...kojima je nositelj javna ustanova za upravljanje nacionalnim parkom...odnosno 2) javna ustanova za upravljanje nacionalnim parkom...za zahvate koji se izvode na području nacionalnog parka...“, a kojima nije nositelj javna ustanova“, te (čl. 144) da se za zahvat na zaštićenom području, za koji nije potrebno ishoditi akt kojim se odobrava građenje prema posebnom propisu kojim se uređuje gradnja, mora ishoditi dopuštenje, s utvrđenim uvjetima zaštite prirode, koje za područje nacionalnog parka izdaje Ministarstvo.</p> <p>Sukladno Zakonu o prostornom uređenju (NN155/25), PPPPO je prostorni plan državne razine, koji se (čl. 95) izrađuje i donosi ovisno o posebnostima prirodnih, kulturnopovijesnih, gospodarskih i/ili drugih obilježja odnosno zahtjeva prostora za koji se donosi, koji (čl. 96) određuje organizaciju prostora i razrađuje ciljeve prostornog uređenja područja..., zaštitu, namjenu i uvjete korištenja prostora, vrste aktivnosti u prostoru i mjere zaštite za iste...(specifičnije)...mjere korištenja, uređenja i zaštite...područja s prioritarnim aktivnostima, tj. mjere za unapređenje i zaštitu okoliša i prirode, kulturnih, krajobraznih i drugih vrijednosti okoliša, mjere prilagodbe i jačanja otpornosti na klimatske promjene i mjere za zaštitu i očuvanje drugih vrijednosti područja. Nositelj izrade plana je Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja, koordinator je Zavod za prostorni razvoj (unutar Ministarstva), a donosi ga Hrvatski sabor.</p> <p>Procedura izrade i usvajanja prostornog plana je kako slijedi. Izrada započinje stupanjem na snagu odluke o izradi prostornog plana (čl. 114), koju za plan državne razine donosi ministar, koja sadrži ciljeve i programska polazišta za donošenje prostornog plana, obuhvat prostornog plana, popis javnopravnih tijela te drugih sudionika korisnika prostora koji sudjeluju u izradi prostornog plana. Odluka se javno objavljuje. U svrhu pribavljanja zahtjeva, smjernica i preporuka značajnih za razvoj, uređenje i oblikovanje prostora te usuglašavanja javnih, privatnih, gospodarskih i ostalih interesa u stručnom rješenju prostornog plana, tijekom izrade nacrtu prijedloga prostornog plana provodi se jedna ili više stručnih rasprava (čl. 118). Na stručnu raspravu se pozivaju i članovi povjerenstva za stratešku procjenu. Nakon provedene stručne rasprave, utvrđuje se prijedlog prostornog plana za javnu raspravu. Javna rasprava sastoji se od javnog uvida, koji traje 30 dana, tijekom kojeg je prijedlog plana dostupan javnosti, te jednog ili više javnih izlaganja. U javnoj raspravi može sudjelovati svatko. Sudionici daju mišljenja, prijedloge i primjedbe na prijedlog prostornog plana, koje nositelj izrade razmatra i donosi ocjenu o prihvatljivosti, koja se objavljuje u izvješću o javnoj raspravi. Nakon provedene javne rasprave (ili i ponovljene javne rasprave, u slučaju da su uvaženi prijedlozi značajnije promijenili prijedlog plana), sukladno prihvaćenim prijedlozima izrađuje se Konačni prijedlog prostornog plana, koji potom donosi tijelo u čijoj je to nadležnosti (u slučaju PPPPO, to je Hrvatski Sabor).</p> <p>Za PPPPO se (čl. 113) provodi Strateška procjena utjecaja na okoliš prema propisima kojima se uređuje zaštita okoliša i zaštita prirode. Sukladno Zakonu o zaštiti okoliša (NN 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18), (čl. 62) Strateška procjena utjecaja na okoliš (SPUO) je postupak kojim se procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom strategije, plana ili programa...i stvara osnova za promicanje održivog razvitka kroz objedinjavanje uvjeta za zaštitu okoliša u strategije, planove i programe pojedinog područja. Za planove koji mogu imati značajan utjecaj na ekološku mrežu, u okviru SPUO se provodi i Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu (OPEM). SPUO se provodi tijekom izrade nacrtu prijedloga strategije, plana ili programa prije utvrđivanja konačnog prijedloga i upućivanja u postupak donošenja, na način propisan Zakonom i Uredbom o strateškoj procjeni utjecaja strategije, plana i programa na okoliš,</p> <p>b) Prvi prostorni plan NP Krka donesen je 1990. godine (NN01/1990). U tijeku je izrada novog Prostornog plana područja posebnih obilježja NP Krka, koja je započeta donošenjem Odluke o izradi Prostornog plana Nacionalnog parka Krka (NN 99/2017). U tijeku je i SPUO postupak za PPPPO, koji je započeto Odlukom iz 2018. godine. Sukladno Zakonu, nositelj izrade je ministarstvo (nadležno za prostorno uređenje), a ministarstvo (nadležno za zaštitu okoliša i prirode) je izradilo Stručnu podlogu zaštite prirode za PPPPO NP Krka (2016. godine).</p> <p>JU aktivno sudjeluje u izradi (što je registrirano i kao aktivnost EA9 u Planu upravljanja 2023. – 2032.), a doprinijela je izradi i kroz prethodna istraživanja, kroz koja su izrađene korisne podloge za izradu PPPPO-a (uključujući npr. Krajobrazna osnova (2015.), kojom su identificirana, kartirana, opisana i vrednovana krajobrazna područja (njih 40 unutar područja Parka) i uzorci unutar područja, procijenjena njihova vrijednost/iznimnost, ugroženost, osjetljivost, ranjivost, te propisane smjernice za njihovu zaštitu i očuvanje, kao i smjernice za integraciju odredbi u konzervatorske podloge i prostorni plan). Recentno izrađena stručna podloga je i Katalog posjetiteljske infrastrukture (u dokaznicama).</p>
<p>Upravljanje vodama</p>		

Vodeni resursi i njihovo korištenje adekvatno se upravljaju i prate. Procjenjuju se i dokumentiraju rizici povezani s vodom. Ako

a) Vodeni resursi u području, njihovo korištenje, kao i rizici povezani s vodom, upravljaju se i prate u skladu s relevantnim zakonskim okvirom, u prvom redu Zakonom o vodama (NN 66/19, 84/21, 47/23) i Zakonom o zaštiti prirode (80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) i uz njih vezanim podzakonskim aktima. Zbog statusa područja kao Nacionalnog parka, kojem su upravo vode ključni element prirodno fenomena i razloga zaštite (krški sedrotvorni vodotok, koji tvori prepoznatljivi krajobraz sedrenim barijerama ujezerenih dijelova toka i slapova koji se prelijevaju preko njih), za vode Krke može se reći da su „dvostruko“ zaštićene i pažljivo upravljane. Specifičnije, u Republici Hrvatskoj vodama općenito, pa tako i vodama Krke i njenih pritoka, upravljaju Hrvatske vode, koje su pravna osoba za upravljanje vodama osnovane Zakonom o vodama (NN 66/19, 84/21), a osnivač im je Republika Hrvatska. Hrvatske vode upravljaju sukladno Zakonu o vodama, a propisani ciljevi su: 1) osiguranje dovoljnih količina zdravstveno ispravne vode za ljudsku potrošnju radi zaštite zdravlja ljudi; 2) osiguranje potrebnih količina vode odgovarajuće kakvoće za različite gospodarske i osobne potrebe; 3) zaštita ljudi i njihove imovine od poplava i drugih oblika štetnog djelovanja voda; i 4) postizanje i očuvanje dobrog stanja voda radi zaštite života i zdravlja ljudi, zaštite njihove imovine, zaštite vodnih i o vodi ovisnih ekosustava. U slučaju područja destinacije, koje ima i status Nacionalnog parka i dijela ekološke mreže, ciljevi su određeni i ciljem očuvanja povoljnog stanja ciljnih stanišnih tipova, od kojih su dva vodeni CST (32A0 Sedrene barijere krških rijeka Dinarida i 3260 Vodni tokovi s vegetacijom *Ranuncullion fluitantis* i *Callitrichio-Batrachion*), te povoljnog stanja očuvanja ciljnih vrsta, od kojih je značajan broj vezan uz vodeni ekosustav (više vrsta riba, bjelonogi rak, vidra, barska kornjača, čovječja ribica, te više ciljnih vrsta ptica). Vode Krke i njenih pritoka korištene su, puno prije razvoja područja kao posjetiteljske/turističke destinacije i njegove formalne zaštite kao Nacionalnog parka, i za javnu vodoopskrbu, i za generiranje električne energije iz njenog hidro-energetskog potencijala. Specifičnije, voda iz rijeke Krke i njenih pritoka i drugih vrela u slivnom području – ili konkretno, s izvorišta Jaruga (kapaciteta crpljenja 1000 l/s), Miljacka (120 l/s) i Torak (50 l/s) – glavni je izvor pitke vode za široko okolno područje bezvodnog krša, koji uključuje gotovo cijelo područje Šibensko-kninske županije (ŠKŽ), uključujući gradove Šibenik, Knin, Drniš, Skradin, priobalno područje i otoke, pa čak i rubna područja Zadarske i Splitsko-dalmatinske županije, a povijest takvog korištenja počinje 1879. godine, s prvim zahtovom na izvorištu Jaruga, na lokalitetu Skradinskog buka, koje je s kapacitetom 9 l/s opskrbljivalo prvi javni vodovod Grada Šibenika. Glavni operator regionalnog vodoopskrbnog sustava, uključujući i vodozahvate na Krki, je poduzeće Vodovod i odvodnja d. o. o. Šibenik, a voda se zahvaća sukladno vodopravnim dozvolama i vodopravnim uvjetima (s utvrđenim kapacitetima crpljenja) izdanim od strane Hrvatskih voda. Voda koja se koristi za potrebe turizma u području destinacije, i od strane JU i drugih pružatelja usluga, kao i voda za lokalno stanovništvo, osigurane su iz opisanog regionalnog javnog vodoopskrbnog sustava, i predstavljaju neznatčan udio u ukupnoj količini korištene vode. Danas aktivne hidroelektrane na Krki, izgrađene u razdoblju od 1895. do 1911., spadaju među prve na svijetu i Europi, i kao takve su i formalno prepoznate kao nacionalno i svjetska industrijska baština. Konkretno, HE Krka (ili HE Jaruga 1) puštena je u pogon i osvijetlila uličnom rasvjetom Šibenik samo tri dana nakon HE na slapovima Niagare, kao druga u svijetu i prva u Europi izmjenična HE, zahvaljujući kojoj je Šibenik postao prvi grad u Europi s izmjeničnom strujom. Uz nju je 1903. godine izgrađena HE Jaruga (ili HE Jaruga 2), koja je i danas aktivna (protočna HE, bez izravnjanja, koja koristi 26m hidroenergetskog pada od oko 45 na Skradinskom buku, sa 7,2 MW instalirane snage i 35 GWh godišnje proizvodnje), kao jedna od najstarijih aktivnih HE u svijetu. Na uzvodnom dijelu toka izgrađene su još dvije hidroelektrane, koje su također još uvijek aktivne. HE Miljacka je s radom počela 1906. godine, a do 1910. godine je bila najsnažnija HE u Europi, jer koristi hidroenergetski pad od čak 102 m, između jezera Brljan i lokacije strojarnice HE, između kojih se na prirodnom toku Krke nalaze 4 slapa (Brljan – 15,5 m visok, Manojlovac – s 59,6 m, najviši kompleks sedrenih barijera i slapova na Krki, Rošnjak – 8,4 m, te Miljacka – 23,8 m). Današnja HE ima instaliranu snagu 24 MW, s mogućnošću dnevnih poravnanja protoka na akumulacijskom jezeru Brljan, i srednju godišnju proizvodnju 122GWh. Najkasnije, 1910. godine, je izgrađena najmanja, još uvijek aktivna HE na Roškom slapu (danas instalirane snage 1,77 MW), s koje je el. energiju 1915. godine dobio grad Drniš. Sve tri HE rade sukladno koncesijama, odnosno koncesijskim uvjetima i vodopravnim dozvolama Hrvatskih voda, kojim su utvrđeni i obavezni tzv. biološki minimumi protoka potrebni za očuvanje vodenih i o vodi ovisnih ekosustava Krke. Sukladno Zakonu o vodama, ti biološki minimumi će se revidirati i zamijeniti Ekološki prihvatljivim protocima (EPP), nakon utvrđivanja metodologije za utvrđivanje EPP-a

3.4 Opskrba vodom

postoje rizici, postavljaju se ciljevi odgovornog upravljanja vodama u suradnji s poduzećima kako bi se osiguralo da turizam ne ugrožava potrebe lokalne zajednice i ekosustava.

Na vodotoku je uspostavljeno praćenje kakvoće, i to:

1) kao dio redovnog godišnje monitoringa ekološkog stanja voda (koje uključuje biološke, fizikalno-kemijske i hidro-morfološke elemente kakvoće stanja, i provodi se sukladno propisanim protokolima, sa zadanom učestalošću uzorkovanja za različite parametre), koje provode Hrvatske vode, na 4 lokacije na toku Krke (nizvodno od Knina, nizvodno od Brljanskog jezera, kod manastira, na Skradinskom buku), te na toku Čikole (glavne pritoke Krke, s ušćem neposredno uzvodno od Skradinskog buka), nizvodno od Dmiša; te

2) kroz monitoring koji provodi sama JU sukladno aktivnostima utvrđenim u Planu upravljanja (uključujući AA1 Kontinuirano pratiti i analizirati fizikalno-kemijske i biološke parametre vode na području NP Krka; AA2 Postaviti nove mjerne postaje (limnigrafe i uređaje za mjerenje brzine protoka) na odabranim lokalitetima; AA3 Pratiti stanje ekosustava Visovačkog i Brljanskog jezera te ostalih ujezerenih dijelova toka; AA4 Pratiti stanje okoliša (voda i sediment) kroz mikrobnii sastav (okolišna DNK); AA7 Istražiti i redovito pratiti ciljni stanišni tip Sedrene barijere krških rijeka Dinarida na cijelom području NP Krka te provoditi mjere očuvanja; AA10 Provesti temeljna istraživanja i pratiti ciljni stanišni tip Vodeni tokovi s vegetacijom *Ranunculon fluitantis* i *Callitrichio-Batrachion* (3260) te provoditi mjere očuvanja; kao i niz aktivnosti kojima se prati stanje očuvanosti CV vezanih uz vodena staništa, kojima se također indirektno prati stanje očuvanosti samog staništa). Ustanova je u sklopu projekta EcoSustain postavila plutaču sa senzorima za mjerenje kakvoće vode na Visovačkom jezeru.

b) Identificirani rizici za vode su: ispuštanje otpadnih voda; korištenje voda za HE; vodozahvati za vodoopskrbu; mogućnost akcidentnog onečišćenja od prometa preko prometnica preko dviju sedrenih barijera (Brljan i Roški slap) i od plovidbe vodotokom u Parku. Rizik od onečišćenja otpadnim vodama i aktivnosti njihovog pročišćavanja opisani su detaljnije opisano u kriteriju 3.7), a stanje sa ostalim rizicima je kako slijedi. Zahvati vode za HE strogo su regulirani vodopravnim dozvolama, na način da se zahvat ograničava, ukoliko se njima ugrožava propisani minimalni biološki protok. Specifičnije, HE Jaruga, koja zahvaća vodu na polovici Skradinskog buka, te protočna HE Roški slap, tijekom ljetne sezone, smiju raditi samo noću, kad nema posjetitelja, i to uz održavanje minimalnog toka od 6 m³/s, a HE Miljacka mora održavati minimalni protok u prirodnom toku Krke od 4 m³/s).

Vodozahvati ne predstavljaju veći rizik, obzirom da se 1) 85 % količine zahvaća na vodozahvatu Jaruga, na samom kraju toka Krke (prije početka njenog toka koji ima karakter estuarija), te 2) obzirom na količinu zahvaćane vode relativno prema protocima u vodotoku (navedenih oko 1,2 m³/s, relativno prema srednjem godišnjem protoku od oko 50 m³/s, pa čak i relativno prema ljetnom zabilježenom minimumu od oko 5 m³/s (maksimalni zabilježeni protok je čak 481 m³/s).

Vezano uz prometovanje, radi se o prometnicama nižeg intenziteta, s već uvedenim ograničenjima dopuštenog prometa, koje ograničenjem tonaže isključuje cisterne, te sa značajnim ograničenjem brzine, na kojima se zbog takvih specifičnih uvjeta i vozi posebno pažljivo, i nisu zabilježene prometne nezgode. Plovidba brodovima uzvodno od Skradinskog buka je ograničena na plovila JU i manja plovila lokalnih mještana, i ne bilježe se pojave onečišćenja.

Zbog značaja voda i za vodoopskrbu šire regije i za očuvanje stanišnih uvjeta Nacionalnog parka, cilj upravljanja vodama je očuvanje trenutnog povoljnog stanja voda (npr. ukupna ocjena ekološkog stanja na kraju toka na postaji Skradinski buk je umjereno, i to ne zbog nekog oblika onečišćenja, nego zbog nešto više temperature od optimalne).

c) Ukupna godišnja potrošnja vode od strane JU posljednjih godina iznosi nešto preko 10.000 m³ (s izuzetkom 2025. godine, kad je potrošnja bila oko 16.000m³, zbog havarije na cjevima), što je zanemarivo u odnosu na ukupno zahvaćanu vodu Krke za regionalni vodooprskrbni sustav (specifičnije, ukupni kapacitet zahvata za regionalni vodooprskrbni sustav je 1,2 m³/s, što znači da JU godišnje troši „ekivalent tri sata zahvata vode“).

Također, kako smještajni kapaciteti i uz njih vezan turistički promet u destinaciji (procijenjen na 150 000 noćenja) čine zanemariv dio (2,3 %) ukupnog turističkog prometa u ŠKŽ (6 606 000 noćenja), slijedi i da je ukupno povećanje potrošnje vode u području zbog turističkih aktivnosti, zanemarivi dio ukupnog povećanja na razini ŠKŽ, koja se cijela snabdijeva vodom iz Krke.

<p>3.5 Smanjenje potrošnje vode</p>	<p>Postavljeni su kvantitativni ciljevi za smanjenje potrošnje vode te se provodi strategija s mjerama uštede.</p>	<p>JU NP Krka – kao ustanova koja upravlja Nacionalnim parkom kojem je voda središnji dio i tema – dio temeljnog fenomena (vodotoka kao žarišta bioraznolikosti u bezvodnom kršu, sedrenja i sedrenih barijera), tema doživljaja (slapovi, dinamični tok vode preko sedrenih barijera, slikoviti ujezereni dijelovi vodotoka između dviju sedrenih barijera) i tema interpretacije (npr. u prezentacijskom centru Krka – vrelo života, u Kistanjama) – osjeća obavezu biti predvodnik i u racionalnoj potrošnji dragocjenog resursa vode.</p> <p>Na tragu tok opredjeljenja, JU prati svoju potrošnju vode, i nastoji je smanjiti uvođenjem rješenja i praksi kojima se potrošnja vode racionalizira. Kako su glavni načini korištenja vode u Parku, voda za piće, voda za održavanje higijene u sanitarnim čvorovima, te voda za održavanje zelenih površina tijekom ljetnih mjeseci, to su ujedno i glavna mjesta na kojima se uvođenjem štednih tehnoloških rješenja potrošnja nastoji smanjiti. Konkretnije, štedne armature već su instalirane na svim javnim česnama koje je JU postavila u području, s ciljem smanjivanja korištenja vode iz plastičnih boca. JU je dijelom u svojim sanitarnim objektima postavila štedne (senzorske i/ili potisne) armature, a u planu je zamjena i u svim preostalim objektima. Konačno, i za napajanje zelenih površina koriste se štedne prskalice, a u planu je i postupna zamjena automatiziranim „kap po kap“ napajanjem.</p> <p>Podaci o potrošnji prate se temeljem mjesečnih obračuna na pojedinačnim vodomjerima.</p> <p>JU koristi vodu iz javnog sustava vodoopskrbe, preko 20 vodomjera, od čega su: 1) četiri velika potrošača – direktno vezani za sustav posjećivanja (Plato, Puljane, Lozovac, Mlinice); 2) tri srednja potrošača (zgrada uprave u Šibeniku, Skradin pristanište, Laškovića), 3) tri mala potrošača (Ispostava Skradin, Bilice garaža, Burnum), 4) četiri mikro potrošača (Skradinski most, Stinice, Lugareva kuća, Ispostava Drniš) te 5) šest hidranata, koji su potrošači samo u slučaju potrebe uzrokovane izvanrednim okolnostima (Bilice hidrant, Skradin hidrant, Burnum hidrant, Laškovića hidrant, Puljane hidrant, Drniš hidrant).</p> <p>Potrošnja vode se, uvođenjem dijela štednih armatura, kontinuirano smanjivala u razdoblju 2022. – 2023. – 2024. godinu sa 14 118 m³, na 11 356 m³, na 10 210 m³. Nažalost, uslijed dva slučaja pucanja dotrajalih vodoopskrbnih cijevi, potrošnja vode je u 2025. godini skočila na čak 16 555 m³.</p> <p>JU je kao sigurno dosezivi cilj postavila daljnje smanjenje potrošnje vode za 10 % relativno prema najnižoj zabilježenoj potrošnji u 2024. godini, normalizirano prema broju posjetitelja, budući je značajni dio potrošnje vezan uz same usluge posjetiteljima.</p> <p>JU planira u predstojećem razdoblju, analizom potrošnje na pojedinim mjernim mjestima, te njihovom međusobnom usporedbom, uz uvažavanje njihovih specifičnih potreba i načina korištenja vode, nastojati identificirati glavna mjesta neracionalne potrošnje i moguće uštede.</p> <p>Osim nastojanja na smanjivanju vlastite potrošnje, JU nastoji potaknuti i druge pružatelja ugostiteljskih, smještajnih i turističkih usluga u destinaciji da uvođenjem štednih tehnoloških rješenja i poticanjem posjetitelja na racionalnu potrošnju vode, smanje ukupnu potrošnju, odnosno povećaju učinkovitost i racionalnost potrošnje vode u destinaciji (detaljnije opisano u temi 6).</p>
--	--	--

<p>3.6 Praćenje kvalitete vode i odgovor</p>	<p>Kvaliteta vode za piće, rekreaciju i ekološke svrhe adekvatno se prati, rezultati su javno dostupni, a postoji sustav pravodobnog reagiranja na probleme.</p>	<p>a) Kako je već uvodno pojašnjeno u opisu vezano uz kriterij 3.4 – Opskrba vodom, vode rijeke Krke i njenih pritoka sustavno se monitoriraju, i 1) kao dio zadaće sektora voda, na postizanje i očuvanje dobrog stanja voda, kao glavnog cilja postavljenog EU Okvirnom direktivom o vodama (Direktiva 2000/60/EZ), i 2) kao dio zadaće sektora zaštite prirode, na postizanju i očuvanju povoljnog stanja očuvanosti ciljnih stanišnih tipova vezanih i ciljnih vrsta vezanih uz vode Krke, kao Nacionalnog parka i područja ekološke mreže NATURA 2000.</p> <p>Specifičnije, na vodotoku Krke praćenje kakvoće vode provode i 1) Hrvatske vode, u sklopu svog redovnog operativnog i nadzornog monitoringa ekološkog stanja voda (odnosno bioloških, fizikalno-kemijskih i hidromorfoloških elemente kakvoće stanja), i 2) JU u okviru svog programa praćenja stanja ciljnih stanišnih tipova (CST) i ciljnih vrsta (CV).</p> <p>Konkretnije, Hrvatske vode monitoriraju kakvoću vode na 4 lokacije na toku Krke (nizvodno od Knina, nizvodno od Brljanskog jezera, kod manastira, na Skradinskom buku), te na 1 lokaciji na toku Čikole (glavne pritoke Krke, s ušćem neposredno uzvodno od Skradinskog buka), nizvodno od Driša. Monitoring se provodi sukladno propisanim protokolima, sa zadanom učestalosti uzorkovanja, koja je npr. za fizikalno-kemijske elemente kakvoće (hranjive tvari, pH, kisik, temperatura i dr.) jednom mjesečno.</p> <p>JU praćenje kakvoće vode – i direktno, i indirektno, preko praćenja stanja o kakvoći vode ovisnih staništa i vrsta – provodi sukladno sljedećim aktivnostima utvrđenim u Planu upravljanja: AA1 Kontinuirano pratiti i analizirati fizikalno-kemijske i biološke parametre vode na području NP Krka; AA2 Postaviti nove mjerne postaje (limnigrafe i uređaje za mjerenje brzine protoka) na odabranim lokalitetima; AA3 Pratiti stanje ekosustava Visovačkog i Brljanskog jezera te ostalih ujezerenih dijelova toka; AA4 Pratiti stanje okoliša (voda i sediment) kroz mikrobnii sastav (okolišna DNK); AA7 Istražiti i redovito pratiti ciljni stanišni tip 32A0 Sedrene barijere krških rijeka Dinarida na cijelom području NP Krka te provoditi mjere očuvanja; AA10 Provesti temeljna istraživanja i pratiti ciljni stanišni tip 3260 Vodeni tokovi s vegetacijom Ranunculion fluitantis i Callitricho-Batrachion te provoditi mjere očuvanja; kao i niz aktivnosti kojima se prati stanje očuvanosti CV vezanih uz vodena staništa, kojima se također indirektno prati stanje očuvanosti samog staništa. Konkretnije, JU, u suradnji s ovlaštenim zavodima/laboratorijima, praćenje provodi sezonski (4 puta godišnje), na lokalitetima jezero Brljan, Roški slap i Skradinski buk, u kontinuitetu od 2005. godine i dodatno svaki mjesec na sedam drugih lokacija. JU je postavila i plutaču sa senzorima za mjerenje kakvoće vode na Visovačkom jezeru.</p> <p>Rezultati praćenja potvrđuju da je kakvoća vode u dobrom stanju, a raznolikost i brojnost biljnih i životinjskih vrsta, kao i raznolikost staništa to dodatno potvrđuju, kao bioindikatori. Činjenica da se vode Krke i Čikole, na tri lokacije (Miljacka, Torak i Jaruga, od čega oko 85 % vode na vodozahvatu Jaruga (kapaciteta 1 000 l/s), koji se nalazi na samom kraju toka Krke, na barijeri Skradinskog buka, prije početka njenog estuarijskog dijela toka nizvodno od Skradinskog buka), zahvaćaju za potrebe opskrbe vodom regionalnog vodovoda koji opskrbljuje cijelu Šibensko-kninsku županiju je i 1) indirektna potvrda visoke kakvoće vode u vodotoku; 2) garancija brze detekcije eventualnog onečišćenja, jer se kakvoća zahvaćane vode analizira i kao prvi korak u njejoj obradi i kondicioniranju za puštanje u javno-vodoopskrbni sustav. Opisana praćenja dostatna su za vjerodostojnu potvrdu povoljnog stanja kakvoće vode i za piće, i za rekreaciju i za ekološke svrhe.</p> <p>b) Rezultati praćenja kakvoće voda javno se objavljuju i javno su dostupni na mrežnim stranicama Instituta za vode Josip Juraj Strossmayer (https://institutjjs.hr/monitoring/) i mrežnim stranicama JU (https://npkrka.hr/hr/prirodna-bastina/projekti/monitoring-voda/).</p>
---	--	---

<p>3.7. Obrada otpadnih voda</p>	<p>Destinacija ima jasne i provedive smjernice za postavljanje, održavanje i kontrolu ispuštanja iz septičkih jama i sustava pročišćavanja. Osigurava se da se otpadne vode pravilno obrađuju i sigurno ponovno koriste ili ispuštaju bez negativnih utjecaja.</p>	<p>Indicator 2: [average % of your country's wastewater treated to at least secondary level (add source and specify year)]: 65 % od prikupljenih otpadnih voda sustavima javne odvodnje (tj. od ukupno 368 mil. m3 u 2024.) (Državni zavod za statistiku, podaci za 2024. godinu https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97513). (alternativno: 54 %, ako se u obzir uzme i 43 % stanovništva, koje koristi individualne sustave odvodnje, na kojima se stvara dodatnih oko 79 mil. m3 otpadne vode godišnje, koja se pročišćava u zanemarivom postotku (Sumarni podaci o Javnoj odvodnji iz Izvješća Državnog ureda za reviziju iz 2024. godine – Unaprijeđenje kvalitete vode te dostupnost vode za ljudsku potrošnju u Republici Hrvatskoj).</p> <p>Indicator 3: [% of your destination's wastewater treated to at least secondary level (specify year); add trend info since 2000 or 2010]: oko 33 % (temeljem statističkog podatka o okvirno 4 000 ES u naseljima koja se nekim svojim dijelom nalaze na području Parka, okvirnih 1 mil. dnevnih posjetitelja, koji čini dodatnih oko 2 000 ES, te uz pretpostavku da se otpadne vode od prvih uopće ne pročišćavaju, a od drugih u cijelosti pročišćavaju).</p> <p>a) Glavni izazov vezano uz otpadne vode je osigurati njihovu odvodnju i pročišćavanje prije ispuštanja, te tako izbjeći bilo kakav negativan utjecaj na vode Krke, koja je krajnji recipijent svih voda u području.</p> <p>b) Razina gospodarenja otpadnim vodama unutar destinacije, naročito vezano uz otpadne vode koje nastaju kao posljedica posjećivanja, može se ocijeniti kao zadovoljavajuća, a što se reflektira i u dobrom stanju voda u području, koje se kontinuirano potvrđuje temeljem uspostavljenog praćenja. Specifičnije, JU, koja upravlja posjećivanjem na području Parka, odgovorno postupa po pitanju zbrinjavanja otpadnih voda nastalih kao posljedica posjećivanja na sljedeće načine. Pravilnikom o zaštiti i očuvanju (NN 123/2019) nije dopušteno ispuštati bilo kakve otpadne vode u korito rijeke Krke. Sama JU upravlja sa tri pročišćavača otpadnih voda, koji obrađuju otpadne vode na 2. i 3. stupanj pročišćavanja, uključujući i onim na lokalitetu Skradinski buk, na koji otpada preko 95 % posjeta, te dva manja, uz recentno izgrađene objekte Eko kampusa „Krka“ u Puljanima i posjetiteljskog centra u Laškovici. Uz to, JU uredno zbrinjava i otpadne vode i iz septičkih jama na koje su spojeni njeni preostali objekti u sustava posjećivanja (na Lozovcu i Roškom slapu), kao i fekalne vode nastale na brodovima za prijevoz posjetitelja. (sve u skladu s EC27 iz Plana upravljanja: Izgraditi nove i održavati postojeće pročišćavače otpadnih voda).</p> <p>Uz to JU obvezuje i druge pružatelje usluga posjetiteljima u Parku, kojima ona izdaje koncesijska odobrenja za djelatnost, na odgovorno gospodarenje otpadnim vodama, pa tako i najveći koncesionar ugostiteljstva na Skradinskom buku, koji upravlja i jednim od sanitarnih čvorova na tom najposjećenijem lokalitetu, ima i koristi pročišćavač otpadnih voda.</p> <p>Drugi izazovi vezani su uz otpadne vode iz naselja u slivnom području Krke. U prethodno razdoblju su najveći izazov predstavljale nepročišćene otpadne vode gradova Knina i Driša koje se ispuštaju u gornje dijelove toka Krke i Čikole. Taj izazov je riješen izgradnjom UPOV-a s 3. stupnjem pročišćenja u oba grada.</p> <p>Preostali izazov unutar destinacije je otpadna voda iz naselja u rubnim dijelovima Parka, koja nisu spojena na javnu odvodnju, već imaju vlastite septičke jame, a dio kojih je vjerojatno propustan, obzirom da je veliki udio starijih objekata. No, praćenje stanja voda Krke, koja je recipijent i podzemnih voda iz cijelog okolnog područja, kojim nisu zabilježena onečišćenja od nepročišćenih otpadnih voda, potvrđuje da taj potencijalni pritisak trenutno nema mjerljivi negativni utjecaj na vode, već se i otpadne vode iz propusnih septičkih jama samopročiste u podzemnom toku, prije kontakta s vodama Krke.</p> <p>c) JU obvezuje druge pružatelje usluga u Parku na odgovorno gospodarenje vodama kroz zahtjeve u koncesijskim odobrenjima za djelatnost koje im izdaje, odnosno neizdavanjem odobrenja u slučaju da nije moguće osigurati ispunjenje tih zahtjeva. JU također potiče i druge pružatelje usluga posjetiteljima na širem području destinacije, kroz kriterije i preporuke ugrađene u Krka Partner certifikat (detaljnije opisano u okviru Teme 6). Također, JU u svom Planu upravljanja ima i aktivnost EC28 – Poticati i surađivati s JLS i ostalim dionicima na izgradnju i uređenje sustava odvodnje komunalnih voda.</p>
<p>Otpad i recikliranje</p>		

<p>3.8. Smanjenje količine čvrstog otpada</p>	<p>Postavljeni su kvantitativni ciljevi za smanjenje čvrstog otpada, uz praćenje i izvještavanje. Posebna se pozornost posvećuje smanjenju plastike, jednokratnih proizvoda i otpada od hrane.</p>	<p>a) Gospodarenje otpadom u Republici Hrvatskoj, regulirano je Zakonom o gospodarenju otpadom (NN 143/23) kojim se daje okvir za sve elemente gospodarenja otpadom. Specifičnije je gospodarenje otpadom u području određeno 1) Planom upravljanja 2023. – 2032., koji uključuje i više mjera relevantnih za gospodarenje otpadom, 2) Planom gospodarenja otpadom NP Krka (2022.), koji detaljnije analizira temu, te propisuje glavne ciljeve i mjere gospodarenja otpadom (uključujući vezano uz smanjivanje nastanka, odvojeno prikupljanje, oporabu i zbrinjavanje), 3) Politikom održivosti JU (2026.), kojom su utvrđeni i kvantitativni ciljevi gospodarenja otpadom u destinaciji; 4) Akcijskim planom za usklađivanje sa zahtjevima kriterija Green Destinations 2026. – 2028., u kojem su relevantne aktivnosti propisane Planom upravljanja, kao i smjernice i preporuke iz Plana gospodarenja otpadom u NP Krka (2022.), dodatno razrađene i/ili dopunjene, u svrhu osiguranja cjelovitog gospodarenja otpada u destinaciji; te 5) detaljnijim protokolom za praćenje i izvješćivanje o aktivnostima i rezultatima provedenih aktivnosti gospodarenja otpadom.</p> <p>Glavne vrste otpada koje nastaju unutar područja, povezano s posjećivanjem su: 1) miješani komunalni otpad, 2) odvojeno prikupljeni komunalni otpad (papir, plastika/metal, staklo, biootpad, otpadno jestivo ulje), te 3) otpadni mulj (s pročišćivača otpadnih voda).</p> <p>Količina miješanog komunalnog otpada koji JU prikuplja u recentnom razdoblju je rasla, okvirno reflektirajući rast broja posjetitelja i povećanje broja postavljenih koševa za otpatke, a u manjoj mjeri i rasta broja sadržaja koji generiraju otpad. U postavljene spremnike, osim posjetitelja i djelatnika JU, otpad odlažu i nositelji koncesijskih odobrenja za djelatnosti u Parku, a u neke od njih, povremeno i lokalno stanovništvo. U 2025. prikupljeno je 46 560 kg otpada.</p> <p>JU ima uspostavljen sustav i infrastrukturu za prikupljanje otpada. Spremnici za otpad su kapacitetom i prostornim rasporedom dostatni za prikupljanje trenutnih količina otpada, a u tijeku je nadopuna i/ili zamjena postojećih spremnika, spremnicima za odvojeno prikupljanje otpada (EC29 u PU). Odvoz otpada se vrši temeljem ugovora s komunalnim poduzećima i specijaliziranim tvrtkama za odvoz otpada (EC30 u PU). Dio ambalažnog otpada koji se stvara od posjećivanja u destinaciji, za koji postoji propisana povratna naknada (boce, limenke), prikupe, odvezu i zbrinu pojedinci kojima je motiv osiguravanje prihoda od naknade za povrat.</p> <p>JU posjetitelje i lokalne dionike informira i educira o važnosti odgovornog postupanja s otpadom, odnosno promovira tzv. Zero waste način života, i to: 1) putem mrežne stranice JU i društvenih mreža; 2) uputa i preporuka za posjetitelje u Parku (na info tablama, na spremnicima za otpad, na jelovnicima); 3) u okviru organiziranih zajedničkih akcija čišćenja okoliša od otpada s lokalnim stanovništvom; te 4) tematskim edukativnim programima (npr. radionice 3R s djecom).</p> <p>Konačno, JU djeluje i na druge dionike koji obavljaju djelatnosti u Parku na način da im u koncesijska odobrenja koja izdaje ugrađuje obavezu odgovornog gospodarenja otpadom, i poduzimanja mjera u cilju smanjenja njegovih količina, odvojenog prikupljanja i odgovornog zbrinjavanja.</p> <p>Kao kvantitativne ciljeve za sljedeće razdoblje, JU je u svojoj Politici održivosti utvrdila sljedeće (relativno prema referentnoj 2026. godini): 1) smanjenje ukupne količine otpada u destinaciji po posjetitelju za 10 % do 2028. godine, odnosno za 15 % do 2030. godine; te 2) smanjenje količine otpada od hrane za 15 % do 2028. godine, odnosno 30 % do 2030. godine. (Vezano uz količinu otpada od jednokratno korištene plastike, već su implementirane mjere kojima se ona maksimalno nastoji smanjiti (opisano u nastavku, pod c)), a glavni iskorak u narednom razdoblju se planira napraviti kroz unapređenje prakse odvojenog prikupljanja otpada, što je detaljnije opisano pod kriterijem 3.9).</p> <p>b) JU ima uspostavljen bazični sustav praćenje količina otpada prikupljenih u okviru infrastrukture za prikupljanje otpada kojom ona upravlja. U svrhu unapređenja gospodarenja otpadom, odnosno omogućavanja informiranijeg i učinkovitijeg prilagodljivog upravljanja kojim će se postići postavljeni ciljevi, u Akcijski plan za usklađivanje sa zahtjevima kriterija Green Destinations 2026. – 2028. su uvrštene i aktivnosti sustavnijeg i detaljnijeg praćenja i izvještavanja o mjestima, vrstama, načinima nastanka otpada u destinaciji i učinkovitosti uspostavljenog sustava za njegovo prikupljanje i zbrinjavanje.</p> <p>Rad osiguranja organizacijskih pretpostavki za učinkovitu provedbu i praćenje aktivnosti utvrđenih u Akcijskom planu, Ravnateljica JU je imenovala Koordinatora za provedbu mjera gospodarenja otpadom koji koordinira operativni rad djelatnika JU vezan uz gospodarenje otpadom, na različitim lokalitetima u Parku, a u prvom redu vezano uz: 1) praćenje nastanka, vrsta i količina otpada, te 2) dostatnost i prikladnost postojeće infrastrukture. Temeljem prikupljenih rezultata praćenja, Koordinator izrađuje Godišnje izvješće o količini prikupljenog otpada (normirano s brojem posjetitelja), iskazano po vrstama (miješani i razne kategorije odvojenog), s osvrtnom na trend i postizanje postavljenih kvantitativnih ciljeva, te preporukama za prilagodbu upravljanja.</p>
--	--	---

Obuhvat i metodologija praćenja, kao i sadržaj Godišnjeg izvješća definirani su u izrađenom Protokolu (koji čini dio Protokola za praćenje usklađenosti s GD kriterijima održivost, za kriterij 3.8). Prvo izvješće, sukladno novom protokolu, će se pripremiti za 2026. godinu, koja će se koristiti kao referentna godina. Izvješće će biti objavljeno i javno dostupno na mrežnim stranicama JU u dijelu specijaliziranom za informiranje o važnosti odgovornog gospodarenja otpadom.

c) JU kontinuirano od 2022. provodi Plastic free program i kampanju, cilj koje je smanjenje nastanka plastičnog otpada u Parku. U okviru programa se provodi informiranje i educiranje posjetitelja i poslovnih subjekata u Parku (informativnim brošurama, radionicama, informacijama na mrežnim stranicama i društvenim mrežama, dijeljenjem platnenih vrećica). Uz to odredba vezana uz zabranu jednokratne plastične ambalaže i jednokratnih plastičnih vrećica čini standardni dio ugovora o koncesijskom odobrenju za obavljanje djelatnosti u Parku. Ustanova komunikacijskim kampanjama promovira korištenje višekratnih boca i njihovo punjenje na dostupnim česmama u Parku. Već dugi niz godina Ustanova promovira i dijeli platnene vrećice kako bi se smanjila uporaba jednokratnih plastičnih vrećica. Platnene vrećice dijele se i pri radionicama s lokalnim stanovništvom. Također, jedne od najbolje posjećenih radionica za djecu iz Programa predavanja i edukativnih radionica su upravo one posvećene recikliranju.

d) JU promovira i nastoji i u svom poslovanju i u poslovanju drugih pružatelja ugostiteljskih usluga u Parku implementirati Zero food waste koncept.

U prethodnom razdoblju više je učinjeno u ugostiteljskim objektima JU (Buffet Visovačke mlinice, Roški slap, Eko Kampus „Krka“ u Puljanima, Fast food „Krka“ Lozovac), uključujući kroz: 1) promoviranje Zero food waste koncepta na mrežnim stranicama i u objektima, 2) standardne prakse u kojima se posjetitelje informira o različitim veličinama porcija, 3) mogućnost preuzimanja nepojeđene hrane od strane gostiju (tzv. doggy bag), 4) prikupljanje ostataka hrane i njihovo korištenje za prehranu domaćih životinja (u dijelu u kojem je to dopušteno sanitarnim standardima), kroz uspostavljenu suradnju s lokalnim stočarima, 5) kompostiranje u komposterima JU dijela biootpada koji nastaje prilikom pripreme hrane. JU zagovara recikliranje hrane i kroz druge promotivno-edukativne aktivnosti, kakva je npr. Green Eye Festival, u organizaciji JU, gdje je recikliranje hrane bila jedna od tema komunicirana na II. festivalu 2018. godine.

Akcijskim planom za usklađivanje sa zahtjevima kriterija Green Destinations planiran je dodatni iskorak, kroz: 1) sustavno ugrađivanje dodatnih standardnih mjera za smanjivanje nastanka otpada od hrane u ugostiteljskim objektima JU (npr. sustavno uvođenje raznih veličina porcija (mala, srednja i velika) i (gdje je moguće) opcije kupnje „na komade“ (npr. za čevape, kobasice i sl.)), 2) jačanje kampanje o važnosti smanjenja otpada (informacije u objektima), te 3) uvođenje sustavnijeg praćenja glavnih izvora otpada od hrane. Također će se nastaviti sa promoviranjem zero food waste praksi i u aktivnosti koncesionara, kroz nastavak informiranja/educiranja, te obvezu (ugrađene u koncesijska odobrenja) praćenja i izvještavanja o nastalim količinama otpada od hrane, i sudjelovanja u aktivnostima JU vezanim uz smanjivanje tih količina.

Cilj JU, specificiran u Internoj politici održivosti, je smanjenje količina otpada od hrane (relativno prema referentnoj 2026. godini, u kojoj će se procjena količina nastalog otpada od hrane i njegovih glavnih izvora, prvi puta napraviti cjelovito, sustavno i detaljno, sukladno definiranom protokolu) za 15 % do 2028., odnosno za 30 % do 2030. godine.

<p>3.9. Odvajanje i recikliranje otpada</p>	<p>Postavljeni su kvantitativni ciljevi za odvajanje otpada te se rezultati prate i objavljuju. Otpad se adekvatno odvaja i obrađuje radi smanjenja odlaganja na odlagalištima.</p>	<p>Indikator 2: U 2024. godini, nacionalni prosjek odvojeno sakupljenog komunalnog otpada bio je 49 %, a recikliranog 36,7 %. (Izvor: MZOZT (2025.) Izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu)</p> <p>Indikator 3: Udio odvojenog prikupljanja otpada u destinaciji NP Krka se procjenjuje na oko 10 % (temeljem podataka za 2025. godinu: oko 190 t odvezenog miješanog komunalnog otpada, oko 20 t prikupljenog i odvojeno predanog papira i kartona. Napomena: odvojeno prikupljeni plastični otpad uglavnom čine plastične bočice, za koje je moguće ostvariti povratnu naknadu pa taj otpad iz područja Parka odnose lokalni stanovnici koji si na taj način generiraju dopunski prihod).</p> <p>a) Kvantitativni ciljevi za udio odvojeno prikupljenog otpada u ukupno prikupljenom otpadu, za razdoblje do 2030. godine, utvrđen Politikom održivosti JU, su: 50 % odvojeno prikupljenog otpada do 2028. godine; 70 % do 2030. godine.</p> <p>b) Sustavnije i detaljnije praćenje i izvještavanje o postizanju cilja vezanog uz količinu odvojeno prikupljenog otpada predviđeno je aktivnošću u Akcijskom planu za usklađivanje sa zahtjevima kriterija Green Destinations 2026. – 2028.</p> <p>Kako je već opisano u okviru prethodnog kriterija, kao organizacionu pretpostavku za unapređenje praćenja, recentno je imenovan Koordinator za provedbu mjera gospodarenja otpadom, koji koordinira operativni rad djelatnika JU vezan uz gospodarenje otpadom, na različitim lokalitetima u Parku, izrađuje Godišnje izvješće, s osvrtom na trend i postizanje postavljenih kvantitativnih ciljeva, te preporukama za prilagodbu upravljanja. Obuhvat i metodologija praćenja, kao i sadržaj Godišnjeg izvješća definirani su u Protokolu (koji čini dio Protokola za praćenje usklađenosti s GD kriterijima održivost, za kriterij 3.9), izrađenom 2026. godine. Prvo izvješće s rezultatima praćenja uspostavljenog sukladno novom protokolu, pripremit će se u 2027. godini (za 2026. godinu). Izvješće će biti objavljeno i javno dostupno na mrežnim stranicama JU u dijelu specijaliziranom za informiranje o važnosti odgovornog gospodarenja otpadom. JU provodi edukaciju djece, posjetitelja i javnosti o modelima i mogućnostima recikliranja.</p> <p>c) JU ima razvijenu infrastrukturu za odvojeno prikupljanje otpada, odnosno ima postavljene spremnike za reciklabilni otpad na svim frekventnijim lokalitetima (Ulaz Lozovac, Skradinski buk, Stinice, Pisak, Roški slap, Laškovica, Eko kampus „Krka“ u Puljanima) te spremnik za biootpad na dijelu lokaliteta (Ulaz Lozovac, Skradinski buk, Laškovica i Eko kampus „Krka“ u Puljanima). Unutar Parka odvojeno se sakuplja papir, staklo, plastika, metal, biorazgradivi otpad, EE otpad, toneri, otpadna ulja. Reciklažne kante s tri koša (papir, plastika, komunalni otpad) od 50 l u Parku imamo na 36 lokacija. Zelenih otoka (kontejnera za papir/karton, plastiku, metal, miješani otpad, elektronski otpad i biootpad) od 1100 l imamo na 8 lokacija. Planom upravljanja NP Krka i šireg okolnog područja, a naročito recentnije izrađenim (2026.) Akcijskim planom za usklađivanje sa zahtjevima kriterija Green Destinations 2026. – 2028., planirane su dodatne mjere svrha kojih je značajno unaprijediti trenutnu učinkovitost odvojenog prikupljanja otpada u destinaciji, i postići ambiciozno postavljene kvantitativne ciljeve za 2028. i 2030. godinu. Specifičnije, Planom upravljanja planirana je aktivnost postavljanja spremnika za razvrstavanje otpada u cijelom Parku (EC29). Akcijskim planom se rečena mjera dodatno specificira, na način da se planira 1) postavljanje spremnika za biootpad na svim lokalitetima s ugostiteljskom djelatnošću, kao i 2) trajna aktivnost prilagodbe infrastrukture i organizacije prikupljanja sukladno rezultatima praćenja i na njima utemeljenim preporukama za prilagodbu upravljanja. Uz to je planirano i 3) intenziviranje aktivnosti informiranja i promoviranja odvojenog prikupljanja među svim dionicima (djelatnicima JU, posjetiteljima, koncesionarima) (kroz informacije za posjetitelje u prostoru i na mrežnim stranicama, kroz informiranje djelatnika i sastanke sa koncesionarima), 4) pojačani nadzor nad poštivanjem obaveze odvojenog prikupljanja od strane koncesionara.</p>
<p>3.10. Zbrinjavanje otpada</p>	<p>Sav preostali kruti otpad koji se ne može ponovno upotrijebiti ili reciklirati zbrinjava se na siguran, ekološki prihvatljiv i održiv način, u skladu s važećim propisima i najboljom praksom.</p>	<p>a) Nakon što JU prikupi otpad koji nastaje na području Parka, dijelom odvojeno (papir, plastika, metal, staklo, biootpad, otpadna jestiva ulja), dijelom i od čišćenja krupnim otpadom onečišćenih lokaliteta u Parku, prikupljeni otpad, sukladno Ugovorima, preuzimaju i zbrinjavaju, na zakonom propisan način, za to ovlaštena komunalna društva/tvrtke. JU ima ugovore potpisane s nekoliko komunalnih društava (Zeleni grad – Šibenik, Rivina Jaruga – Skradin, Gradska čistoća – Drniš, Eko Promina – Promina) od kojih svako preuzima miješani i odvojeno prikupljeni otpad iz dijela Parka koji administrativno pripada jedinici lokalne samouprave iz koje je komunalno poduzeće. Dodatni ugovori se potpisuju za prihvati i odvoz posebnih vrsta otpada (npr. za otpadno jestivo ulje, otpadni električni i elektronički uređaji (EE otpad) koji nastaje otpisom opreme JU i sl.).</p>

<p>3.11. Bacanje otpada u okoliš (littering)</p>	<p>Poduzimaju se odgovarajuće mjere za sprječavanje i rješavanje problema bacanja otpada u okoliš, uključujući otpad koji ostavljaju posjetitelji, s posebnim naglaskom na popularne javne prostore i područja s velikom frekvencijom posjetitelja.</p>	<p>a) Problem bacanja otpada u okoliš od strane posjetitelja nije prisutan u Parku u značajnijoj mjeri. tj. mjeri koja bi nadilazila izdvojene pojedinačne slučajeve, te rezultirala primjetnom degradacijom vrijednosti i krajobraza, što je izvjesno u velikoj mjeri dokaz i posljedica učinkovitog sustava i upravljanja posjećivanjem, s uređenim pravcima kretanja, informacijama o pravilima ponašanja i na sadržaju za posjetitelj na mrežnim stranicama JU, i na informativno-edukativnim tablama u prostoru, prikladnim brojem, vrstom, kapacitetom i prostornim rasporedom spremnika za otpad na posjetiteljskim lokalitetima u Parku, prisutnošću djelatnika i čuvara prirode koji nadziru poštivanje pravila i sl.</p> <p>S druge strane, i unutar područja Parka, kao nažalost i drugdje u Hrvatskoj – unatoč značajnom uloženom trudu, te činjenici da se stanje postupno popravlja – još uvijek je mjestimično prisutna pojava bacanja otpada (uglavnom građevinskog, krupnog) na tzv. divlje deponije, najčešće u okolici zaseoka na rubnim dijelovima Parka. Pojava je naročito štetna kad se otpad baca u jame (i zbog osjetljivog ekosustava u jamama, i zbog mogućnosti onečišćenja krških podzemnih, a potom i površinskih voda, te zbog puno zahtjevnijeg procesa sanacije).</p> <p>Vezano uz ovaj problem – a djelujući sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23) (čl. 104 i 139) i Pravilniku o zaštiti i očuvanju NP Krka, koji strogo zabranjuje onečišćenje okoliša i prirode otpadom odloženim izvan za to predviđenih mjesta – JU poduzima sljedeću kombinaciju aktivnosti i mjera.</p> <p>Svi djelatnici JU, a osobito djelatnici UJ 3 (nadzor / čuvari prirode), kojima je to osnovna zadaća, tijekom svog terenskog rada, nadziru, sprječavaju i bilježe uočena odlaganja otpada u okoliš.</p> <p>Kad do pojave ipak dođe, JU poduzima akciju čišćenja odbačenog otpada i saniranja lokacije. Tipičnu razinu problema ilustrira sljedeći popis lokacija uočenih „divljih deponija“ koje je JU sanirala (Plan gospodarenja otpadom NP Krka, 2022.): Lokacija / vrsta otpada / količina – 1) Žurino brdo / Građevinski otpad / 57 t; 2) Sveta Kata / građevinski otpad / 82 t, glomazni otpad / 9 t; 3) lišće (Dubravice) / građevinski otpad / 34 t, glomazni otpad / 9 t; 4) Vukovića podi / miješani komunalni otpad / 1,5 t; 5) Čulišić / građevinski otpad / 24 t, glomazni otpad, 5 t). Planom upravljanja NP Krka i šire okolno područje (2023. – 2032.) planira se i daljnji nastavak čišćenja onečišćenih speleoloških objekata (aktivnost AD5 u PU) i ostalih zabilježenih divljih odlagališta u Parku (DA13, EC31).</p> <p>S ciljem odvratanja od počinjenja prekršaja, JU je na svim ulazima u Park (i službenim ulazima za posjetitelje i ostalim ulazima duž cijele granice Parka postavila table o video nadzoru, kao i dodatno table zabrane odlaganja otpada u okoliš na saniranim lokacijama.</p> <p>JU nastoji preventivno djelovati i kroz komunikaciju s lokalnim stanovništvom i njegovo senzibiliziranje na činjenicu da dopuštanjem onečišćenja od strane njihovih sumještana, ne onečišćuju samo Park kojim upravlja JU, već i vlastiti okoliš i baštinu. U istu svrhu, JU redovno poduzima komunikacijske kampanje i zajedničke akcije čišćenja otpadom onečišćenog okoliša, s volonterima iz lokalne zajednice (npr. redovna organizacija tzv. Zelena čistka na području Parka).</p> <p>Dodatno, ukoliko sumnja na počinitelja, JU direktnom ili indirektnom komunikacijom u lokalnoj zajednici nastoji spriječiti ponavljanje prekršaja.</p>
<p>Energija, održiva mobilnost i klimatske promjene</p>		
<p>3.12. Emisije stakleničkih plinova i ublažavanje klimatskih promjena</p>	<p>Destinacija postavlja i prati ciljeve smanjenja emisija stakleničkih plinova iz javnog i turističkog sektora te provodi i izvještava o politikama i mjerama za njihovo ostvarenje.</p>	<p>Indikator 1: JU je u izradila svoju politiku i akcijski plan za smanjenje emisije stakleničkih plinova iz javnog i turističkog sektora u formi stavki koje se odnose na relevantne GD kriterije (3.12 – 3.18) u izrađenim dokumentima „Politika održivosti JU“ i „Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations“ (kojim se, po potrebi, ili specificira / dodatno razrađuju relevantne postojeće aktivnosti Plana upravljanja, i/ili se Plan upravlja dopunja dodatnim aktivnostima, sve u svrhu osiguranja da JU ima planirano i provodi aktivnosti potrebne za puno zadovoljenje svih GD kriterija održivosti).</p> <p>a) Temeljni nacionalni dokumenti relevantni za temu smanjenja emisija stakleničkih plinova su Strategija niskouglijičnog razvoja RH do 2030. s pogledom na 2050. godinu (NN 63/2021), u kojem se, između ostaloga, ističe i potreba poticanja sektora turizma na bržu primjenu politika niskouglijičnog razvoja.</p> <p>Specifično za temu u kontekstu sektora turizma, relevantna je Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine (NN 2/2023), u kojoj se u okviru Strateškog cilja 2. „Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu“, definira i prioritarno područje 2.3. „Smanjenje negativnog utjecaja turizma na klimu“, s utvrđenim ciljem da se emisije CO₂ u zrak, vezane uz aktivnosti u turizmu, sa procijenjenih 46 196 t u 2019., smanje na 27 717 t (ili za okvirno 40 %) do 2030. godine.</p> <p>Specifično za javni sektor, od njega se očekuje da bude jedan od predvodnika u provedbi mjera smanjivanja emisija. Npr. temeljem Odluke o provedbi zelene javne nabave (NN 137/2024), tijela državne uprave su obavezna, a drugi obveznici javne nabave se pozivaju, da od 2025. godine, provode zelenu javnu nabavu, uključujući i vezano uz nabave relevantne za smanjivanje emisija, kao što su: javna nabava električne energije (zahtjev za minimalno 50 % energije iz OIE), klima uređaja (minimalno A+ učinkovitost), svjetiljki i električnih žarulja (najmanje 50 % ih mora biti najviše učinkovitosti), vozila za cestovni promet (prilikom nabave od 2026., minimalno ih 38 % mora biti „čistih vozila“, sukladno Zakonu o promicanju čistih vozila u cestovnom prijevozu (NN 52/2021)).</p> <p>Jedinice lokalne samouprave unutar čijih administrativnih granica se nalazi područje/destinacija NP Krka, također su aktivne vezano uz smanjivanje emisija, uključujući i radi mogućnosti korištenja sufinanciranja iz EU fondova, a one veće među njima su već izradile, usvojile i provode „Akcijske planove energetski održivog razvitka i prilagodbe klimatskim promjenama“ (engl. Sustainable Energy and Climate Action Plan – SECAP) (Šibenik, 2022., Drniš, 2024.), ili potpisao tzv. „sporazum gradonačelnika“ (Knin, 2021.), iz kojeg proizlazi obaveza izrade SECAP-a, a potpisnik se obvezuje na minimalno 40 % smanjenja emisija do 2030. godine, relativno prema referentnoj godini (npr. Grad Drniš je kao referentnu, zbog postojanja potrebnih podataka, odabrao 2015. godinu, a cilj je smanjenje za 55 % do 2030.).</p> <p>I sama JU u svom Planu upravljanja 2023. – 2032., iako nema definirane kvantitativne ciljeve za smanjenje emisija, ima veći broj relevantnih planiranih aktivnosti, uključujući: EC8 Provesti elektrifikaciju vozila i povećati vozni park; EC9 Provesti elektrifikaciju plovila i povećati plovidni park (nabaviti brodove); EC10 Postaviti punionice za električna vozila i plovila na različitim lokacijama; EC12 Postaviti i koristiti solarne panele za opskrbu električnom energijom pojedinih objekata Parka; EC13 Zamijeniti klimatizacijske uređaje na upravnoj zgradi (provedeno 2025. godine); EC18 Planirati i izgraditi dodatni način prijevoza posjetitelja na relaciji ulaz Lozovac – Skradinski buk – ulaz Lozovac (žičara/uspinjača).</p>

		<p>Ustanova provodi primjerenu zaštitu šuma i protupožarnu zaštitu, čime smanjuje rizik od šumskih požara koji imaju značajan negativan utjecaj (i zbog direktnih emisija, i zbog promjene zemljišnog pokrova). Kao dopunu i specifikaciju odredbi Plana upravljanja, JU je u izrađenim dokumentima „Politika održivosti“ i „Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations“, kao ciljeve za 2030. godinu postavila: smanjenje emisija od 40 % (sukladno ciljevima postavljenim u SECAP-ima, relativno prema 2016. kao referentnoj godini), osiguranje 100 % zelene električne energije, 50 % čistih vozila/plovila za prijevoz posjetitelja od strane JU.</p> <p>b) JU je već i provela veći broj aktivnosti, uključujući: 1) instalaciju FN panela na većem broju objekata JU (Kistanje, Puljane); 2) zamjenu starih plovila JU elektrobrodovima (2 broda, okvirne vrijednosti 800.000 EUR, svaki okvirnog kapaciteta 50 posjetitelja, nabavljeni su još 2020. godine; u 2026. je u planu nabava još 2 nova elektrobroda za Visovačko jezero, procijenjene vrijednosti nabave 3,2 mil. EUR); 3) poticanje povoljnijom cijenom ulaznice grupnog posjećivanja, koje ima nižu „emisiju od dolaska do destinacije po posjetitelju“ od alternativnog, individualnog posjeta s osobnim vozilom; 4) osiguran prijevoz autobusom (i za posjetitelje između lokaliteta u Parku, ali i za djelatnike za dolazak do Parka na radno mjesto iz nekoliko većih mjesta, iz kojih dolazi veći broj djelatnika – na tri relacije (Bilice – Grad – Ražine – Dubrava – Konjevrate – Lozovac – Skradinski buk; Dubravice – Skradin – Lozovac – Skradinski buk; Drniš – Miljevci – Visovac – Roški slap – Laškovica), čime se postiglo da u sezoni, umjesto sto vozila djelatnika, prometuju tri autobusa); 5) poticanje duljeg boravka na destinaciji (kroz uspostavu Kluba prijatelja Krke, koji nudi povoljnije opcije za ulaznice za više dana, te prijedloge obilaska i sadržaja za višednevni boravak); 6) promociju pješčenja i bicikliranja (Krka Bike, Krka Hike); 7) promociju lokalno proizvedene hrane, i posljedično izbjegavanje emisija vezanih uz transport hrane iz udaljenijih područja; 8) aktivnosti kojima se smanjuje rizik od požara, i uz njega vezane emisije. JU je uspostavila sustav za praćenje/procjenu vlastitih emisija i emisija drugih dionika vezano uz posjećivanje područja, uključujući druge pružatelje turističkih usluga u području, i posjetitelje. (Metodologija pojašnjenja u priloženoj dokaznici).</p>
<p>3.13. Smanjenje emisija iz prometa</p>	<p>Destinacija ima ciljeve za smanjenje emisija iz prijevoza prema destinaciji i unutar nje te ih prati radi smanjenja doprinosa turizma onečišćenju zraka i klimatskoj krizi.</p>	<p>Indikator 1: JU je u „Politici održivosti“ i „Akcijskom planu 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations“ specificirala ciljeve, mjere i način praćenja i izvješćivanja vezano uz smanjenje emisija iz prijevoza prema destinaciji.</p> <p>Indikator 2: JU je u „Politici održivosti“ i „Akcijskom planu 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations“ specificirala ciljeve, mjere i način praćenja i izvješćivanja vezano uz smanjenje emisija iz prijevoza unutar destinacije.</p> <p>a) Strategija niskouglijčnog razvoja RH do 2030. s pogledom na 2050. godinu (NN 63/2021) (poglavlja 3.1 i 6.3), za sektor prometa registrira povećanje emisija u 2016. godini za 59,1 %, relativno prema referentnoj 1990. godini, a kao cilj postavlja postupno smanjivanje emisija, redom za scenarij postupne tranzicije (NU1) i scenarij snažne tranzicije (NU2), za 2030. godinu, na 51,4 % odnosno 44 %, a za 2050. godinu, na -28,3 % i -55,4 %. Iskazano prema 2016. godini kao referentnoj, to su smanjenja emisija od 5 % odnosno 10 % do 2030., te 55 % odnosno 72 % do 2050. godine. Osnovne predviđene mjere za postizanje cilja uključuju: 1) primjenu goriva niske emisije CO2 (električnih i hibridnih vozila, vozila koja koriste prirodni plin i bioplin, ukapljeni naftni plin, vodik, biogoriva); 2) povećanje učinkovitosti prijevoznih sredstava; 3) promicanje održivog integriranog prometa, s većim naglaskom na željeznicu; 4) održivi prometni sustavi u gradovima (s više pješćakih zona, biciklističkog prometa i javnog prijevoza).</p> <p>b) Vezano uz smanjenje emisija prijevoza do destinacije, JU se obvezuje: 1) po mogućnosti do 2030. godine, a najkasnije do 2035. godine, uspostaviti potpunu infrastrukturu za e-mobilnost (punionice, i za potrebe prijevoza u organizaciji JU, i za e-vozila posjetitelja, a po mogućnosti i vlastita FN elektrana okvirne instalirane snage 1 MW, integrirane u nadstrešnice na parkingulazima Lozovac), čime će se osigurati pretpostavke za povećanje udjela posjetitelja koji doleže e-vozilima; 2) do 2030. godine nastojati podići udio grupnih posjeta na 35 % (prosjeck u razdoblju 2018. – 2025., ne računajući COVID pandemijske godine, bio je 32 %), čime se smanjuje „emisija od dolaska do destinacije po posjetitelju“.</p> <p>Protokol/metodologiju za praćenje i procjenu postizanja oba postavljena cilja utvrđena je u okviru kriterija 3.12, u kojem je definirana metodologija za cjelovito praćenje svih emisija stakleničkih plinova.</p> <p>c) JU nastoji smanjiti emisije od dolaska u destinaciju, normirano po broju posjetitelja, kroz nekoliko paralelnih strategija.</p> <p>Prvo, nastoji potaknuti rast udjela posjetitelja koji dolaze organizirano, jer se na taj način značajno smanjuje emisija po posjetitelju. To čini:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kroz cjenovnu politiku, na način da ima jeftinije ulaznice za goste koji dolaze organizirano (25 % jeftinija ulaznica u vršnoj sezoni od 6. do 9. mjeseca); 2) kroz marketinšku politiku, na način da kroz anketna istraživanja posjetitelja analizira iz kojih destinacija dolazi najveći broj posjetitelja (ne u smislu mjesta prebivališta, već u smislu mjesta boravišta za vrijeme posjeta Hrvatskoj i Dalmaciji), te potom kroz jaču marketinšku kampanju i nalaženje partnerske turističke agencije, koja je zainteresirana za dovođenje posjetitelja organizirano iz te destinacije; te 3) kroz promoviranje organiziranog grupnog posjeta na mrežnim stranicama JU, s informacijama o polaznim točkama za izlete, pojašnjenjem razloga za odabir takvog načina posjećivanja, i nuđenje dodatnih usluga koju takvu vrstu posjeta čini atraktivnijom. <p>Drugi način da se smanji emisija od dolaska u destinaciju po posjetitelju je da se posjeta učini dodatno atraktivnom posjetiteljima s e-vozilima (kroz izgradnju i nuđenje punionice za e-vozila, na čemu je JU već napravila prve korake).</p> <p>Treće je promocija višednevnog boravka na području Parka, uključujući i kroz vrlo povoljnu cijenu ulaznice za višednevne posjete (npr. za samo 50 % viši iznos od cijene dnevne ulaznice u vršnoj sezoni, na godinu dana se može postati član tzv. Kluba prijatelja Krke, članovi kojeg, tijekom godine dana od ućlanjenja, imaju pravo na neograničen broj ulaza), čime se također smanjuje „emisija od dolaska do destinacije po posjetiteljskom danu u njoj“.</p> <p>d) Vezano uz smanjenje emisija prijevoza unutar destinacije, kvantitativni cilj je smanjiti emisije za 50 % do 2030. godine, odnosno za 80 % do 2035. godine, relativno prema referentnoj 2026. godini.</p> <p>Protokol/metodologiju za praćenje i procjenu postizanja oba postavljena cilja utvrđena je u okviru kriterija 3.12, u kojem je definirana metodologija za cjelovito praćenje svih emisija stakleničkih plinova (praćenjem količina i</p>

		<p>1) tehnološki metodologija za praćenje i procjenu postizanja oba postavljena cilja utvrđena je u okviru kriterija 3.12, u kojem je definirana metodologija za cjelovito praćenje svih emisija stacionarnih izvora (praćenjem količina vrsta energenta potrošenog za potrebe transporta unutar područja, odnosno njihovim preračunavanjem u emisije CO2, sukladno nacionalnom emisijskom faktoru za el. energiju i IPCC emisijskim faktorima za druge energente (odnosno, trenutno dominantno korišteni dizel u autobusima i brodovima)).</p> <p>e) Prvi način na koji se već počelo realizirati postavljeni cilj je postupna zamjena postojećih vozila i plovila, korištenih za prijevoz posjetitelja unutar područja, koja su s pogonom na fosilna goriva, suvremenim vozilima i plovilima s električnim ili hibridnim pogonom (2 elektrobroda nabavljena su u 2020. godini, a nabava još dva elektrobroda je u tijeku u 2026. godini). Rečena mjera višestruko je korisna i jer nečujnost e-vozila doprinosi uvjetima za kvalitetniji doživljaj prirode od strane posjetitelja, te smanjuje negativni utjecaj od buke na prirodne vrijednosti. Planirana je dijelom nabava vlastitih vozila/plovila, ali vjerojatno većim dijelom, ovisno o izračunu ekonomske opravdanosti, osiguranje e-vozila i e-plovila, kroz njihovo zahtijevanje od vanjskih ponuditelja usluge prijevoza, koji se natječu za koncesijsko odobrenje u Parku. Obzirom na trendove u kojem sve veći broj gradskih prijevoznika nabavlja e-autobuse, pretpostavlja se da će u zadanim rokovima tržište ponuditelja rečene usluge biti dovoljno veliko i konkurentno da omogući JU uspješno zadovoljenje svoje potrebe. Drugi način smanjuje emisije vezane uz prijevoz posjetitelja unutar destinacije, koji se također već provodi, je promicanje pješaćenja i bicikliranja kao načina kretanje i doživljavanja Parka, uvažavajući da, s obzirom na veličinu Parka, ta dva moda transporta ne mogu funkcionalno zamijeniti vozilo, ukoliko se u istom danu želi posjetiti nekoliko lokacija u Parku, koje su međusobno udaljene nekoliko desetaka km.</p>
<p>3.14. Mobilnost s niskim utjecajem</p>	<p>Destinacija ima strategiju mobilnosti s niskim utjecajem radi smanjenja onečišćenja zraka i prometnih gužvi u turističkim zonama. Potiču se pješaćenje, bicikliranje i korištenje vozila s niskim emisijama.</p>	<p>Indikator 1: JU je u „Političci održivost“ i „Akcijskom planu 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations“ specificirala ciljeve, mjere i način praćenja i izvješćivanja vezano uz mobilnost s niskim utjecajem u destinaciji.</p> <p>a) Kako je već detaljnije opisano u okviru kriterija 3.13 „Smanjivanje emisija iz prometa“, JU već poduzima niz aktivnosti kojima nastoji minimizirati prijevoz s visokim utjecajem i pomaže/potiče prijevoz i korištenje vozila s niskim utjecajem, i to, uključujući kroz:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) osiguravanje infrastrukture za električna vozila, čime destinacija postaje privlačnija i dostupnija električnim vozilima koja imaju niži utjecaj od onih s pogonom na fosilna goriva (niže emisije i buku, višu energetsku učinkovitost); 2) poticanje grupnih posjeta/dolazaka u destinaciju, jer grupni prijevoz, i kada je s pogonom na fosilna goriva, još uvijek ima manji „utjecaj po posjetitelju“ u odnosu na alternativu, u kojoj isti posjetitelji dolaze u većem broju osobnih automobila; 3) osiguranjem organiziranog prijevoza posjetitelja unutar područja, što već ima niži utjecaj od alternative u kojoj se isti posjetitelji područjem kreću svojim osobnim vozilima; 4) postupnom zamjenom vozila i plovila za organizirani prijevoz posjetitelja u destinaciji koja su trenutno uglavnom s pogonom na fosilna goriva, vozilima i plovilima na električni pogon, koja imaju puno niži utjecaj; 5) promicanje pješaćenja i bicikliranja kao načina kretanje i doživljavanja Parka, uvažavajući da, s obzirom na veličinu Parka, ta dva moda transporta ne mogu funkcionalno zamijeniti vozilo, ukoliko se u istom danu želi posjetiti nekoliko lokacija u Parku, koje su međusobno udaljene nekoliko desetaka km. <p>Također, kako je okvirno rečeno vezano uz kriterij 1.12 „Upravljanje pritiskom posjetitelja“, temeljem Zakona o zaštiti prirode, JU je osnovana i ovlaštena za upravljanje područjem, uključujući i kroz određivanje i reguliranje dopuštenih i nedopuštenih aktivnosti, utvrđivanje pravila ponašanja, i u Parku kao cjelini, i u njegovim dijelovima, ovisno o osjetljivosti i ranjivosti vrijednosti u njima, uključujući i kroz ograničavanje dopuštenog prometovanja i kretanja područjem, odnosno kroz ograničavanje vrste i načina prometovanja/kretanja, broja posjetitelja i sl.</p> <p>Specifičnije vezano uz mobilnost i prometovanje, JU organizira, regulira, prilagodljivo upravlja posjećivanjem, uključujući i kroz osiguranje potrebne infrastrukture, između ostaloga i s ciljem osiguravanja dostupnosti i doživljaja vrijednosti i atrakcija područja, ali uz izbjegavanje prometovanja s visokim utjecajem (bukom, onečišćenjem zraka, emisijama, uzrokovanje gužve zbog prevelikog broja vozila/posjetitelja u ograničenom prostoru). Konkretno, na najposjećenijem lokalitetu Skradinski buk, pristup nije moguć osobnim vozilom, već su oba glavna ulaza za taj lokalitet značajno prostorno izmaknuta, uz njih je uspostavljena infrastruktura (parkinzi i prateći objekti) na kojima posjetitelji mogu ostaviti svoja vozila, a potom je do samog lokaliteta, osiguran organizirani prijevoz (autobusom ili brodom), a uređena je i pješaćka staza. I na neusporedivo slabije posjećenom lokalitetu Roškog slapa, upravo radi izbjegavanja prometnih gužvi od prometa u pokretu i mirovanju na samom lokalitetu, kao i duž županijske ceste 6246 koja do njega vodi, JU je već preventivno i s ciljem smanjivanja gužve i nudenja alternative posjetiteljima, osigurala izmaknute ulaze s prostorom za parking i organizirani prijevoz do lokaliteta (u Laškoviću i Bogatiću Miljevačkom).</p> <p>b) Posjetitelji su informirani o organiziranom prijevozu od ulaza do glavnih atrakcija, kao i između različitih lokacija unutar Parka, o postojećoj infrastrukturi za električna vozila (dvije elektro punionice na Lozovcu i Laškoviću), o mogućnostima obilaska vrijednosti i atrakcija područja pješaćički ili biciklirajući, po 47 km poučno-pješaćičkih staza i 388 km biciklističkih ruta u Parku i njegovom rubnom području, o mogućnosti najma e-bicikala u Puljanima.</p>

<p>3.15. Javni prijevoz</p>	<p>Javni prijevoz je adekvatno organiziran, uz nastojanja prelaska na održiva vozila s niskim emisijama. Korištenje javnog prijevoza se potiče.</p>	<p>Indikator 2 Public Transport encouragement</p> <p>a) Način organizacije javnog prijevoza posjetitelja unutar Parka, razina do koje je provedena i planirana tranzicija na vozila i plovila s niskim emisijama, te kako se korištenje promovira i komunicira posjetiteljima već su pojašnjeni u okviru kriterija 3.13 „Smanjivanje emisija iz prometa“ i 3.14 „Mobilnost s niskim utjecajem“, iz razloga što je dobro organizirani, učinkoviti javni transport, s vozilima s niskom emisijom glavna mjera i za smanjenje emisija iz prometa i za osiguravanje mobilnosti s niskim utjecajem.</p> <p>b) Prijevoz za posjetitelje, autobusima ili brodovima, organiziran i osiguran od strane JU, prostorno pokriva sve najposjećenije atrakcije u Parku, i to s visokom frekvencijom polazaka u svim smjerovima. Ponuda međupovezanosti lokacija glavnih atrakcija organiziranim prijevozom prilagođena je potražnji, i također omogućava sadržajan cjelodnevni boravak u Parku, s obilaskom glavnih atrakcija (u mjeri u kojoj je to moguće u okviru ograničenog vremena jednodnevnog posjeta), isključivo korištenjem prijevoza posjetitelja organiziranog i osiguranog od strane JU. Konkretnije, kako je već rečeno u okviru kriterija 3.14, do najposjećenije atrakcije – Skradinskog buka – dolazi se ili brodom JU s ulaza Skradin, ili autobusom JU s ulaza Lozovac. Do Roškog slapa se također može autobusom JU iz Laškovice ili Bogatića Mlijevačkog, koji vozi i dalje do Stinica, pa je moguć i posjet Visovca. Skradinski buk i Roški slap povezani su ponuđenim izletom brodom JU, preko Visovca kao dodatne atrakcije. Gornji dio toka, s atrakcijama koje uključuju arheološki lokalitet rimskog vojnog logora Burnum, Eko kampus „Krka“ s bogatim arheološkim, i prirodoslovnim postavom, posjetiteljskog centra Krka – vrelo života u Kistanjama, Manojlovačke slapove, Bilušića buk, Brijanski slap, trenutno je posjećen ispod razine koja bi činila ekonomski, ali i okolišno opravdanim uspostavu redovnog organiziranog prijevoza, ali posjetitelji mogu, uz najavu, iznajmiti vozila kapaciteta od kombija do minibus, s kojim potom mogu obići sve lokalitete, kombinacijom vožnje i pješaćenja po poučnim stazama u zadnjem dijelu pristupa lokalitetima. Također postoji mogućnost najma električnih bicikala u Puljanima, kojima se također, komotno i ugodno mogu obići svi lokaliteti srednjeg i gornjeg toka u jednom danu.</p> <p>U skladu s načelom prilagodljivog upravljanja, JU nastavlja prilagođavati svoju ponudu organiziranog prijevoza, težeći pri tome minimizirati emisije stakleničkih plinova i druge aspekte okolišnog otiska, a maksimizirati pogodnost, atraktivnost ponude i preduvjete za kvalitetan doživljaj vrijednosti područja od strane posjetitelja.</p> <p>Glavni ulazi Lozovac i Skradin povezani su i javnim prijevozom prigradskom linijom s županijskim središtem Šibenikom, a preko njega, uz presjedanje, i s drugim mjestima u okolnom području. No, tijekom sezone, brži organizirani prijevoz do destinacije NP Krka, iz većine turističkih središta uz obalu, nude lokalne turističke agencije, u formi ponude za organizirani izlet u jednu od glavnih regionalnih turističkih atrakcija – NP Krka.</p> <p>b) Sve informacije o javnom prijevozu za posjetitelje, organiziranom od strane JU, dostupne su na mrežnim stranicama JU, u dijelu s informacijama za posjetitelje (opis ulaza, cjenici, ponuda izleta i sl.</p>
<p>3.16. Smanjenje potrošnje energije</p>	<p>Postavljeni su kvantitativni ciljevi i provode se mjere za smanjenje potrošnje energije i povećanje učinkovitosti.</p>	<p>Indikator 1: JU je u svom Planu upravljanja 2023. – 2032., „Internoj politici održivosti“ i „Akcijskom planu 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations“ specificirala ciljeve, mjere i način praćenja i izvješćivanja vezano uz smanjenje potrošnje energije.</p> <p>a) JU je u svojoj „Internoj politici održivosti“ kao kvantitativne ciljeve postavila unapređenje energetske učinkovitosti za 10 % do 2030. godine, relativno prema 2026. kao referentnoj godini, mjereno energetskim pokazateljima, odnosno pokazateljima specifične potrošnje energije: 1) specifična potrošnja po površini [kWh/m²], za pojedine objekte JU; 2) specifična potrošnja po posjetitelju [kWh/posjetitelju], za JU kao cjelinu. (Kvantitativni ciljevi unapređenja energetske učinkovitosti će se u sljedećem dvogodišnjem razdoblju (2028. – 2030.) utvrditi i za koncesionare i Krka partnere, nakon što se kroz uvedenu obavezu sustavnijeg praćenja i izvješćivanja o potrošnji energije utvrdi u realnosti utemeljena energetska bazna linija).</p> <p>b) JU je u prethodnom razdoblju već poduzimala niz mjera kojima se doprinijelo smanjenju potrošnje energije, odnosno racionalnijoj i učinkovitijoj potrošnji energije u destinaciji. Značajniji primjeri mjera/aktivnosti uključuju:</p> <p>1) stratešku odluku o ravnanju radnog vremena Parka, odnosno vremena u kojem je Park otvoren za posjetitelje prema dnevnom svjetlu; 2) uvođenje Nacionalnog informacijskog sustava za gospodarenje energijom (ISGE – internetske aplikacije za nadzor i analizu potrošnje energije i vode u zgradama javnog sektora), kao ključnog alata za sustavno gospodarenje energijom (JU je, kao institucija javnog sektora – prema Zakonu o energetske učinkovitosti (NN 155/25) i Pravilniku o sustavnom gospodarenju energijom u javnom sektoru (NN 18/15) – obavezna sustavno gospodariti energijom); 3) edukaciju djelatnika JU o važnosti racionalne potrošnje energije i praksama kojima u svom radu mogu pridonijeti višoj energetske učinkovitosti JU; 4) promoviranje racionalne potrošnje energije i energetske učinkovitosti objavom prigodnih sadržaja na mrežnim stranicama i društvenim mrežama JU; 5) energetske učinkovite obnove (u skladu sa standardima energetske učinkovitosti propisanim Zakonom o energetske učinkovitosti u zgradarstvu (NN 155/25) i Tehničkim propisom o racionalnoj uporabi energije i toplinskoj zaštiti u zgradama (NN 128/15, 70/18, 73/18, 86/18, 102/20)) svih objekata koji su recentno obnovljeni i stavljeni u funkciju posjetiteljske infrastrukture JU (uključujući objekte Eko kampusa „Krka“ u Puljanima, posjetiteljski centar u Laškovicima, posjetiteljski centar Krka – vrelo života u Kistanjama); 6) postupna zamjena vanjske rasvjete štedljivijom/učinkovitijom i ekološki prihvatljivijom (koja smanjuje svjetlosno onečišćenje); 7) sustavna nabava energetski učinkovitih uređaja kroz zelenu javnu nabavu; 8) nabava energetski učinkovitijih elektrobodova kroz projekt Nepoznata Krka.</p> <p>Kako je specificirano u „Akcijskom planu 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations“, JU planira nastaviti s aktivnostima kojima unapređuje energetske učinkovitosti i smanjuje potrošnju energije, na još sustavniji i cjelovitiji način, uključujući kroz: 1) nastavak provedbe energetskih pregleda objekata JU i integralne energetske obnove objekata kod kojih je moguće unapređenje energetske učinkovitosti (prioritetno onih kod kojih je ustanovljen najveći potencijal za uštede energije); 2) nastavak prakse zelene javne nabave prilikom nabave opreme i uređaja najvišeg razreda energetske učinkovitosti; 3) nastavak i intenziviranje edukacije djelatnika o energetski učinkovitim navikama i mjerama na radnom mjestu – komunikacijske aktivnosti putem društvenih mreža; 4) promociju energetske učinkovitosti i među drugim dionicima unutar destinacije, kroz ugrađivanje relevantnih obaveza u koncesijska odobrenja i kriterije Krka partner certifikata.</p>

<p>3.17. Obnovljivi izvori energije</p>	<p>Postavljeni su kvantitativni ciljevi i poduzimaju se mjere za povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i smanjenje ovisnosti o fosilnim gorivima. Postoje poticaji za primjenu obnovljivih tehnologija.</p>	<p>Indikator 1: JU je u svom Planu upravljanja 2023. – 2032., „Internoj politici održivosti“ i „Akcijskom planu 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations“ specificirala ciljeve, mjere i način praćenja i izvješćivanja vezano uz povećanje korištenja obnovljivih izvora energije.</p> <p>a) JU je u svojoj Politici održivosti, vezano uz korištenje obnovljivih izvora energije, kao ciljeve postavila:</p> <p>1) korištenje 100 % zelene električne energije (s jamstvom podrijetla da je električna energije proizvedena iz OIE);</p> <p>2) maksimalno iskorištenje vlastitog potencijala za proizvodnju OIE kroz instaliranje fotonaponskog sustava za vlastitu potrošnju, s ciljem zadovoljenja što većeg dijela vlastitih godišnjih potreba za električnom energijom, uvažavajući pri tome ograničenja u smislu prihvatljivosti takvih zahvata u području visokih prirodnih, kulturnih i krajobraznih vrijednosti, kao i posebne senzibiliziranosti i očekivanja posjetitelja koji dolaze u Nacionalni park na integriranost takvih antropogenih struktura u prirodni i/ili tradicijski krajobraz.</p> <p>b) U svrhu ispunjenja postavljenih ciljeva vezanih uz proizvodnju iz obnovljivih izvora za vlastitu potrošnju, kao i aktivnosti EC12 iz Plana upravljanja 2023. – 2032. („Postaviti i koristiti solarne panele za opskrbu električnom energijom pojedinih objekata Parka“, JU je u prethodnom razdoblju: 1) instalirala solarne FN elektrane na više većih objekata u Parku (Ispostava u Skradinu, Bilice, Centar u Kistanjama, Centar u Laškovićima, Eko kampus „Krka“ u Puljanima), te manje sustave na nekoliko manjih montažnih autonomnih objekata (Neutrino kućica na Roškom slapu i na recepciji Kistanje); 2) nabavila električne brodove, sa solarnom elektranom na krovnoj konstrukciji, koja osigurava zaštitu putnika od kiše i sunca, a istovremeno generira el. energiju koja pokriva dio energije potrebne za pokretanje porivnog elektromotora, a u planu je nabava dodatna dva elektrobroda, koji će imati implementirano slično rješenje (ovisno o raspoloživosti sredstava u Modernizacijskom fondu FZOEU).</p> <p>JU nastoji motivirati i pomoći i druge dionike u području, da u većoj mjeri i sami na svoje objekte instaliraju FN panele za vlastitu potrošnju, i to vlastitim primjerom korištenja obnovljivih izvora energije, te informativno-savjetodavnim aktivnostima.</p> <p>JU će razmotriti mogućnost integracije solarnih FN panela i na lokaciji ulaza Lozovac, posebno mogućnosti njihove integracije u nadstrešnice koje bi zasjenjivale dio predviđenog parkinga.</p>
<p>3.18. Učinkovita</p>	<p>Destinacija promiče i provodi mjere za učinkovitu kompenzaciju emisije povezane s putovanjem do destinacije i unutar nje.</p>	<p>Indikator 1: Zakonski okvir kojim je definirana misija i djelovanje JU koja upravlja destinacijom, njena „Politika održivosti“, te postojeći zakonski okvir na nacionalnoj i EU razini osiguravaju okvir u kojem posjetitelji kompenziraju emisije ugljika povezane s putovanjem do destinacije i unutar nje.</p> <p>a) Specifičnost destinacije Nacionalni park Krka je da se radi o zaštićenom području prirode, kojim, sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23), (čl. 130) upravlja JU, koju je Uredbom Vlade osnovala Republika Hrvatska, koja, (čl. 131) „kao javnu službu...obavlja djelatnost zaštite, održavanja i promicanja zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara, ...“, a financiranje te djelatnosti JU se osigurava (čl. 132) iz državnog proračuna i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, prihoda od korištenja zaštićenih dijelova prirode, prihoda od naknada, donacija pravnih i fizičkih osoba, drugih izvora utvrđenih ovim Zakonom i posebnim propisima“. U slučaju NP Krka, zbog izrazite atraktivnosti i s tim u vezi, posjećenosti destinacije, financiranje njenog rada moguće je u cijelosti osigurati iz prihoda koja ona ostvaruje od naplate ulaznica za posjetu području.</p> <p>Namjena sredstava koje JU uprihoduje od prodaje ulaznica dodatno je definirana Pravilnikom o mjerilima i načinu korištenja nenamjenskih donacija i vlastitih prihoda javnih ustanova koje upravljaju nacionalnim parkovima i parkovima prirode (NN 111/2022), kojim je određena obaveza uplaćivanja 3 % ukupnih neto prihoda u fond Zajednička sredstva parkova Hrvatske, iz kojeg se financiraju zajedničke funkcije svih JU koje upravljaju nacionalnim parkovima i parkovima prirode (što uključuje podršku JU u pravnim poslovima, javnoj nabavi, promociji i informiranju, pripremi i provedbi projekata, edukaciji i razvoju informacijsko-komunikacijskih sustava), te prioritetne aktivnosti JU nacionalnih parkova i parkova prirode.</p> <p>Nadalje, namjena dijela sredstava utvrđena je i Odlukom o naknadi jedinicama lokalne samouprave na potpomognutim područjima koju plaćaju javne ustanove vezano za upravljanje zaštićenim područjima (NN 43/2021), koja propisuje obavezu isplate do 6 % neto prihoda JLS-ima unutar čijih administrativnih granica se područje nalazi, i to proporcionalno udjelu JLS u površini područja i u ukupnom broju stanovnika u području. NP Krka nalazi se na području 7 jedinica lokalne samouprave, od kojih ih 6, prema stupnju razvijenosti (utvrđenom Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 3/2024)) spada u „potpomognuta područja“ (sve, osim Šibenika, koji spada među razvijene JLS), i zadovoljava kriterije za isplatu naknade (7 JLS i njihovih ukupno 23 naselja u obuhvatu NP Krka, s udjelom površine Parka unutar njihovih granica i grupi prema indeksu razvijenosti, su kako slijedi: Grad Skradin – naselja Dubravice, Rupe, Plastovo (27,79 %)(II); Grad Drniš – naselja Nos Kalik, Brištane, Bogatić, Drinovci, Ključ (21,6 %)(V); Grad Šibenik – naselja Goriš, Lozovac, Gradina, Brnjica, Konjevrate (11,2 %)(VII); Grad Knin – naselja Očestovo i Ljubač (3,74 %)(III); Općina Promina – naselja Puljane, Bogatić, Matase, Ljubotić, Bobodol (16,68 %)(III), Općina Kistanje – naselja Kistanje i Ivoševci (13,24 %)(I), te Općina Ervenik – naselje Radučić (5,84 %)(I)). JLS su dužne sredstva od naknade koristiti namjenski za projekte zaštite prirode, unapređenje gospodarstva vodama i otpadom.</p> <p>U vezi s rečenim, iskazano u konceptualnom okviru „kompenzacije za emisije i druge aspekte ekološkog/okolišnog otiska“, posjetitelji plaćanjem cijene ulaznice svjesno financiraju „zaštitu, očuvanje i osiguravanje preduvjeta za posjećivanje i doživljaj prirodnih i kulturnih vrijednosti Nacionalnog parka Krka, a dijelom i za provedbu drugih prioritetnih mjera zaštite i očuvanja prirode u drugim nacionalnim parkovima i parkovima prirode u</p>

kompensacija ugljika	učinkovitu kompenzaciju emisija povezanu s putovanjem u, iz i unutar destinacije.	<p>RH", te time i kompenziraju ekološki/okolišni otisak (uključujući i emisije ugljika) svog posjeta.</p> <p>S obzirom na opisanu namjenu, može se zaključiti da se sredstva od ulaznica, za kompenzaciju emisija u užem smislu, koriste u dijelu u kojem se njima financira očuvanje, revitalizacija i/ili restauracija prirodnih staništa, koja služe kao ponori ugljika (vlažne livade, močvarna područja i tršćaci, šumski ekosustavi i sl.) – i u NP Krka i u drugim NP i parkovima prirode u RH (preko zajedničkog fonda). Ta činjenica, odnosno svrha sredstava prikupljenih od prodaje ulaznica istaknuta je na cjeniku, u informacijama za posjetitelje na mrežnim stranicama JU, te na samim ulaznicama.</p> <p>Dodatno, vlasnici koji dolaze svojim osobnim vozilom, (a i vlasnici autobusa i kombija koji dovoze grupe posjetitelja) u pravilu u svojim zemljama plaćaju prilikom registracije i neki oblik posebne naknade za okoliš, koja se koristi namjenski za financiranje mjera kojima se kompenzira ekološki/okolišni otisak korištenja vozila. Konkretno, u Hrvatskoj, svi vlasnici motornih vozila, prilikom godišnje registracije vozila, temeljem Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (FZOEU) (NN107/03, 144/12) (Čl. 16), plaćaju Posebnu naknadu za okoliš, koja čini prihod FZOEU i namjenski se koristi za projekte zaštite okoliša, prirode, ublažavanja i prilagodbe na klimatske promjene. Avioprijevoznici u EU su već duže vrijeme uključeni u Sustav trgovanja emisijskim jedinicama (EU ETS), a od 2026. su u potpunosti ukinute besplatne emisijske jedinice, što znači da avioprijevoznici moraju kupovati dozvole za 100 % svojih emisija na letovima unutar EU, a kako se taj dodatni trošak pokriva kroz višu cijenu aviokarte, to znači da svaki putnik (posredno, preko avioprijevoznika) plaća kompenzaciju za emisije od svog putovanja avionom.</p> <p>S obzirom na sve navedene načine na koje posjetitelj već plaća kompenzaciju za ekološko/okolišni otisak (uključujući i emisije) od svog putovanja, JU je donijela odluku ne uvoditi i kompenzaciju za emisije od putovanja, dodatno na cijenu ulaznice, već je pojašnjeno kako se kroz očuvanja prirodnih staništa koja su ponori ugljika kompenzira i za emisije od putovanja koja smo poduzeli da te prirodne ljepote i vrijednosti i doživimo uživo.</p> <p>b) Kako je već pojašnjeno pod (a), zaštita, očuvanje, unapređenje stanja (kroz revitalizaciju i restauraciju) staništa temeljna je zadaća JU, a kako su mnoga staništa i značajni ponori ugljika (vlažne livade, močvarna područja i tršćaci, šume i šumsko tlo, travnjaci, livade morskih cvjetnica, estuariji, sedrene barijere), te aktivnosti predstavljaju prirodna rješenja za ublažavanje klimatskih promjena, odnosno kompenzaciju za emisije. Upravo su projekti restauracije i zaštite staništa u zaštićenim područjima, za koje se može izračunati količina sekvistirano ugljika, glavni ponuditelji tzv. ugljičnih kredita (engl. carbon credits ili offsets), koje na tzv. dobrovoljnim tržištima ugljika (eng. Voluntary Carbon Markets – VCM) kupuju tvrtke i pojedinci koji žele neutralizirati/kompenzirati svoj karbonski/ekološki otisak. JU još nije provodila projekte kojima bi precizno izračunala sekvencijaciju ugljika po raznim vrstama staništa, odnosno uz staništa unutar Parka vezane verificirane ugljične kredite koji se njenim radom ostvaruju, no istraživanja tog tipa su isto u planu.</p> <p>Uz to, JU u Planu upravljanja NP Krka i šire područje 2023. – 2032. ima definiranu aktivnost AF5 Provoditi mjere očuvanja koje doprinose ublažavanju klimatskih promjena, u okviru koje se već svake godine sustavno radi na pošumljavanju opožarenih šumskih površina autohtonim vrstama (planika i lovor, lavanda). Konkretnije, NP Krka pridružio se 2023. europskoj akciji „Rastemo zajedno“ u sklopu koje je postavljen cilj da se do 2030. na Starom kontinentu posadi tri milijarde dodatnih stabala, na površini od okvirno dva milijuna hektara, čime bi se već do 2030. iz atmosfere uklonilo oko četiri milijuna tona CO₂, a do 2050., čak petnaest milijuna tona. U okviru akcije, JU svake godine, počevši od 2023. godine, na Međunarodni praznik rada, na Skradinskom buku lokalnom stanovništvu podijeli sadnice stabala.</p>
Prilagodba klimatskim promjenama		

<p>3.19. Odgovor na klimatske rizike</p>	<p>Destinacija identificira rizike i prilike povezane s klimatskim promjenama te provodi strategije prilagodbe u planiranju, razvoju i upravljanju turističkim objektima radi povećanja otpornosti destinacije.</p>	<p>a) Utjecaji, izloženosti, ranjivosti, rizici i prilike povezane s klimatskim promjenama u destinaciji identificirani su i analizirani u strateško-planskim dokumentima i na nacionalnoj razini, u Strategiji prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu (NN46/2020), i na lokalnoj razini, Planom upravljanja za NP Krka i šire područje 2023. – 2032., kao i raznim specijalističkim istraživanjima (npr. Hidrološka istraživanja voda rijeke Krke – trendovi i utjecaji klimatskih promjena/varijacija (2016.); Analiza sušnih vodnih razdoblja u slivu Krke i hidroloških elemenata ekološki prihvatljivog protoka te utjecaja ekstremnih suša na ekosustave ovise o podzemnim vodama). Predviđa se (relativno prema referentnom razdoblju 1971. – 2000.), a potvrđuje recentnijim opažanjima i praćenjem: porast temperature (srednje, maksimalne i minimalne, za okvirno 1 – 1,4 °C do 2040., 1,5 – 2,2 °C do 2070.), porast broja vrućih dana (Tmax >30 °C); porast broja toplih noći (Tmin ≥20 °C); porast vlažnosti zraka; smanjenje srednje godišnje količine oborina, posebno naglašeno u ljetnom razdoblju, smanjenje površinskog otjecanja, porast temperature vode u vodotocima, smanjenje vlažnosti tla; rast evapotranspiracije; porast srednje brzine vjetra za 20 – 25 %; sve dulja i češća sušna razdoblja, olujni vjetar, poplave, tuča, požari, kao i sve veća ugroženost poljoprivrednih kultura od toplinskog stresa; porast srednje razine mora 32 – 65 cm do kraja stoljeća; pojava i širenje invazivnih vrsta. U detaljnijim lokalnim analizama utjecaja klimatskih promjena, naročito se ističe rast vrijednosti srednjih godišnjih temperatura vode, smanjenje srednjih i minimalnih godišnjih vrijednosti protoka, intenzivniji rast makrovegetacije na sedrenim slapovima, utjecaj na proces sedrenja i sedru, te porast rizika od šumskih požara, intenzivnih i dugotrajnih suša, olujnih vjetrova.</p> <p>b) Aktivnosti prilagodbe na klimatske promjene sadržane su već u glavnom strateškom dokumentu JU – Planu upravljanja 2023. – 2032., i u okviru zasebne pod teme AF „Klimatske promjene“ (unutar Teme A „Očuvanje prirodnih vrijednosti“), ali i okviru drugih tema, gdje će se – u skladu s načelom prilagodbe na klimatske promjene njenom integracijom u sve relevantne sektore – klimatske promjene i njihove prethodno navedene posljedice, uzimati u obzir u provedbi svih aktivnosti. Aktivnosti u okviru pod teme AF se u prvom redu se odnose na jačanje otpornosti i prilagodbu prirodnih vrijednosti, čija zaštita i očuvanje su temeljna zadaća JU, ali koje su ujedno i glavni razlog posjećivanja destinacije. Aktivnosti uključuju: 1) ciljana dodatna istraživanja pretpostavljenih utjecaja i rizika, te uspostavu praćenja, kojim će se ti utjecaji pravovremeno detektirati (uključujući istraživanje izotopnog sastava vode, sedre, sedimenta, padalina i tla; praćenje fizikalno-kemijskih parametara vode; postavljanje dodatne meteorološke postaje (uz postojeću u Eko kampusu „Krka“ u Puljanima); praćenje stanja šumskih sustava s fokusom na pritiske i rizike od klimatskih promjena), kao i 2) aktivnosti kojima se jača otpornost i saniraju posljedice (npr. kroz unapređenje ekološkog stanja voda, uključujući i kroz uklanjanje invazivnih stranih vrsta; praćenje i ciljano uklanjanje makrovegetacije sa sedrenih barijera; pošumljavanje opožarenih površina; uređenje protupožarnih putova, odnosno zaraslih putova kojima se nekada koristilo lokalno stanovništvo za dolazak do svojih polja i vrtova). JU je provela ili je još uvijek u provedbi i većeg broja projekata kojima se adresiraju i neki od navedenih prioritarnih izazova vezanih uz klimatske promjene, uključujući: 1) SedraViva (2026. – 2029., 2 mil. EUR), cilj kojega je obnoviti i očuvati ciljni stanišni tip 32A0 – Sedrene barijere krških rijeka Dinarida na području NP Krka uključujući i uklanjanjem sukcesijske vegetacije na barijerama i uspostavom detaljnijeg praćenja stanja i pritiska; 2) ReFresh Fish LIFE (2025. – 2030., 4 mil. EUR) cilj kojega je poboljšati status očuvanja ugroženih i kritično ugroženih vrsta slatkovodnih riba kontrolom stranih i invazivnih stranih vrsta riba; te 3) Mosaic of LIFE (2025. – 2030., 4,9 mil. EUR) cilj kojega je i promicanje rješenja temeljenih na prirodi kroz otporni mozaik mediteranskog krajolika. U okviru Akcijskog plana 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations, specificirane su prioritetne aktivnosti vezane uz prilagodbu postojeće posjetiteljske infrastrukture na prepoznate utjecaje klimatskih promjena (u prvom redu vezano uz pojačanu insolaciju i vrućinu).</p>
<p>3.20. Informiranje o klimatskim promjenama</p>	<p>Stanovnici, turistički subjekti i posjetitelji informirani su o predviđenim klimatskim promjenama, povezanim rizicima i budućim uvjetima.</p>	<p>Indikator 1: JU je u svom 1) Planu upravljanja 2023. – 2032., 2) Političkim održivosti te 3) Akcijskom planu 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations specificirala način na koji informira i educira različite ciljne grupe, uključujući lokalno stanovništvo, pružatelje turističkih usluga i posjetitelje, o: 1) klimatskim promjenama; 2) predviđanjima za područje Parka i šire okolno područje; 3) izazovima, rizicima i prilikama vezanim uz klimatske promjene; 4) mjerama prilagodbe i ublažavanja koje poduzima JU; te 5) mjerama prilagodbe i ublažavanja kojima oni mogu pridonijeti i prilagoditi se.</p> <p>a) JU informira razne ciljne grupe o klimatskim promjenama, odnosno o predviđanjima za područje Parka i šire okolno područje, izazovima, rizicima i prilikama vezanim uz klimatske promjene, mjerama prilagodbe i ublažavanja koje poduzima JU, te mjerama prilagodbe i ublažavanja kojima oni mogu pridonijeti i prilagoditi se, na sljedeće načine: 1) Kroz participativnu izradu i javnu objavu Plan upravljanja NP Krka i šireg okolnog područja (2023. – 2032.), u kojem je tema detaljno sagledana i prikazana; 2) Kroz izradu i javnu objavu na mrežnim stranicama JU informativno-edukativne publikacije „Snaga vremena – klima i klimatske promjene u NP Krka“, koja na cjelovit, sustavan, detaljan, a i dalje pristupačan način prezentira klimatske promjene, od glavnih koncepata i uvida, preko kontekstualizacije na područje NP Krka, do sugestija za osobno aktiviranje vezano uz izazove ublažavanja i prilagodbe na klimatske promjene; te kroz uključivanje klimatskih promjena i važnosti osobnog aktiviranja vezano uz izazove ublažavanja i prilagodbe; 3) među teme i poruke na mrežnim stranicama, društvenim mrežama, Newsletteru JU, gdje su dostupne i posjetiteljima, i lokalnoj zajednici, i poduzetnicima; 4) među teme edukativnih programa koje JU provodi za različite ciljne skupine (u prvom redu djecu raznih uzrasta), kao i u teme koje se obrađuju na redovno organiziranim Susretima s lokalnim stanovništvom, i drugim tematskim radionicama s lokalnim dionicima; 5) među zahtjeve/kriterije Krka Partner certifikata, kojim JU promiče održivost među pružateljima ugostiteljskih i turističkih aktivnosti u destinaciji; 6) među teme na raznim događanjima, uključujući i Green Eye Festivala (https://nprkrka.hr/hr/2023/10/23/green-eye-festival/). JU je također: 7) na području Parka – na najposjećenijem Skradinskom buku i uz najreprezentativniji prezentacijski centar u Eko kampusu „Krka“ u Puljanima – postavila dvije automatske meteorološke postaje; 8) u partnerstvu sa zaštićenim područjima iz Latvije i Finske, te u okviru Erasmus+ programa, uspješno provela dvogodišnji projekt, koji je među ciljevima imao i informiranje mladih o klimatskim promjenama, a kroz projekt je formirana i prva grupa Mladih čuvara prirode u Hrvatskoj – Junior Ranger NP Krka.</p>
<p>4. Kultura i tradicija</p>		
<p>Kulturna baština</p>		

<p>4.1. Materijalna kulturna baština</p>	<p>Destinacija ima politiku i sustav za procjenu, obnovu i očuvanje kulturnih dobara, kao što su lokaliteti i izgrađena baština, tipična ili tradicijska arhitektura, urbanističko oblikovanje naselja, kulturni krajobrazi i arheološka nalazišta.</p>	<p>a) Procjena, obnova i očuvanje kulturnih dobara, kao što su lokaliteti i graditeljska baština, tipična ili tradicijska arhitektura, urbanističko oblikovanje naselja, kulturni krajobrazi i arheološka nalazišta, u Hrvatskoj, a time i na području NP Krka, su regulirani Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 145/24, 151/25). Specifičnije, sukladno Zakonu (čl.14) „kulturnim dobrom proglašava se nepokretna, pokretna i nematerijalna baština koja predstavlja i pridonosi cjelovitosti prostornog, kulturnog i zajedničkog nacionalnog identiteta svih povijesnih regija RH“, i to (čl. 15) temeljem Odluke o proglašenju statusa kulturnog dobra koje donosi nadležno Ministarstvo, a (čl. 27) radi zaštite i očuvanja za kulturno-povijesne cjeline, kulturni krajolik i ostale prostorne cjeline izrađuje se konzervatorska podloga koja uključuje i područje kontaktne zone. Navedena proglašena kulturna dobra upisuju se u Registar kulturnih dobara RH koji kao javnu knjigu vodi ministarstvo nadležno za kulturu. Sukladno Pravilniku o obliku, sadržaju i načinu vođenja Registra kulturnog dobra RH (NN 128/2025), Odluka o proglašenju statusa kulturnog dobra sadržava osnovne podatke naziv, opis, obuhvat, vrednovanje, stanje, značenje i mjere zaštite i očuvanja. Zaštita kulturne materijalne baštine osigurava se kroz propisane mjere zaštite i očuvanja kulturnih dobara koje su sastavni dio Odluke o proglašenju statusa kulturnog dobra, a kojima se određuju obveze i prava vlasnika kulturnog dobra, nositelja prava na kulturnom dobru i drugih imatelja kulturnog dobra, konzervatorski pristup pojedinom kulturnom dobru i metode njegovog očuvanja i zaštite. Za zaštitu materijalne kulturne baštine važno je i Zakonom propisano (čl. 79) pravo prvokupa, odnosno obvezu vlasnika kulturnog dobra kojom je dužan kulturno dobro prije njegove prodaje istodobno ponuditi RH, županiji, gradu ili općini na čijem se području to kulturno dobro nalazi. JU aktivno koristi pravo prvokupa u svrhu očuvanja vrijednih objekata od propadanja i/ili devastacije kroz neprimjerenu prenamjenu i korištenje, te jačanja vlastitih kapaciteta za prezentaciju vrijedne kulturne baštine područja kao dijela ponude za posjetitelje.</p> <p>Također sukladno Zakonu, (čl. 88) upravne i stručne poslove zaštite i očuvanja kulturnih dobara – uključujući istraživanje, proučavanje, praćenje, evidentiranje, dokumentiranje, vrednovanje, utvrđivanje statusa i donošenje mjera zaštite i očuvanja kulturnog dobra, njihovu provedbu i nadzor provedbe, izrade konzervatorskih podloga, standarda, programa i smjernica, promicanje kulturnih dobara, nadzor prometa kulturnim dobrima, uvoz, unošenje, izvoz i iznošenje kulturnih dobara te druge poslove predviđene Zakonom i drugim zakonskim propisima – obavlja Ministarstvo nadležno za kulturu, odnosno područni konzervatorski uredi/službe/odjeli/ispostave. Za područje Šibensko-kninske županije, a time i NP Krka i šireg područja, nadležna je Područna konzervatorska služba Šibenik.</p> <p>Održavanjem, promicanjem, prezentacijom i upravljanjem kulturnom baštinom na području Parka bavi se i JU (Statut JU NP Krka (čl. 10)). Specifičnije, JU unutar svoje ustrojstvene jedinice (UJ) 2 (stručni poslovi zaštite) ima uspostavljenu UJ 3 (arheologija) (sa sedam djelatnika), koja se bavi istraživanjem, valoriziranjem, evidentiranjem, saniranjem, konzerviranjem, prikupljanjem, praćenjem stanja, očuvanjem i prezentiranjem kulturne baštine na području Parka, a koja svojom kapacitiranošću – i opremljenošću i brojem i kvalificiranošću kadrova – značajno nadilazi kapacitete drugih JU koje upravljaju zaštićenim područjima u RH. Uz nju, na poslovima zaštite i očuvanja kulturne baštine sudjeluje i UJ 3 (nadzor), koja je odgovorna za praćenje i nadzor nad poštivanjem pravila kojima se osigurava izbjegavanje negativnog utjecaja na kulturnu baštinu (uključujući i pljačkanje lokaliteta metal-detektorima koje je suzbijeno upravo redovitim nadzorom lokaliteta) te UJ 2 (tehnički poslovi), u dijelu održavanja okoliša nepokretnih kulturnih dobara.</p> <p>b) JU kulturnim dobrima na području NP Krka upravlja temeljem Plana upravljanja Nacionalnim parkom Krka i širim područjem (2023. – 2032.), koji uključuje i Temu B: Zaštite i očuvanje kulturne baštine, sa sljedećim podtemama, i u svakoj od njih definiranim skupom upravljačkih aktivnosti istraživanja, valoriziranja, evidentiranja, saniranja, konzerviranja, prikupljanja, praćenja stanja, očuvanja i prezentiranja kulturne baštine: BA. Pokretna kulturna baština i fondovi o muzejskoj građi (3 aktivnosti); BB. Arheološka nalazišta i zone (6 aktivnosti); BC. Nepokretna kulturna baština (8 aktivnosti), BD. Nematerijalna kulturna baština (6 aktivnosti) i BE. Muzejska djelatnost (2 aktivnosti). JU aktivnosti definirane u planovima upravljanja provodi kroz Godišnje programe zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja NP Krka. Plan sveobuhvatno, sustavno i detaljno opisuje stanje pojedinih elemenata kulturne baštine te propisuje veći broj upravljačkih aktivnosti čiji je cilj istražiti (BA1, BB1, BB2, BB3, BB6, BC1, BC2, BC3, BC4, BD1, BD2), konzervirati i restaurirati (BA3, BB4, BB5, BC5, BC6, BC7, BC8) pojedine elemente kulturne baštine te ih prezentirati i interpretirati (BE1, BE2, BE3, BE4, BE5, BE6) (za detalje vidi Plan upravljanja u dokaznicama).</p> <p>JU ima ažuriran popis posjetiteljskih resursa i atrakcija, koji uključuje sve prirodne i kulturno povijesne vrijednosti na području Nacionalnog parka (vidi dokaznica). JU ima i uspostavljenu arheološku zbirku (u sklopu prezentacijskog centra Eko kampus „Krka“ u Puljanima), s izloženim predmetima pronađenima u iskapanjima na području rimskog vojnog logora Burnuma.</p> <p>Izvršnost JU i destinacije, u upravljanju, zaštiti, očuvanju i valorizaciji kulturne baštine u kontekstu ponude za posjetitelje, potvrđena je i recentno (2025. godine) dodijeljenom nagradom European Cultural Tourism Network, u kategoriji „Otpornost u održivim destinacijama kulturnog turizma“, za projekt „Kulturna baština kao ključna sastavnica održivog razvoja NP 'Krka'“ (https://www.culturaltourism-network.eu/results-2025.html).</p>
---	---	--

<p>4.2. Upravljanje utjecajima turizma na kulturu</p>	<p>Turizam koji uvažava kulturne lokalitete, graditeljsku baštinu, kulturno važne krajolike i način korištenja zemljišta pažljivo se upravlja kako bi se izbjegli negativni utjecaji. Svi utjecaji poput oštećenja, narušavanja lokalne kulture i degradacije adekvatno se prate i rješavaju.</p>	<p>a) JU, u prvom redu njena, UJ 3 (arheologija), sustavno, sveobuhvatno i na visokoj profesionalnoj razini upravlja kulturnom baštinom i lokalitetima unutar područja, sve u skladu s ciljevima očuvanja i upravljačkim aktivnostima Plana upravljanja NP Krka i šire područje (njegove Teme B – Zaštita i očuvanje kulturne baštine, odnosno podtema BA. Pokretna kulturna baština i fondovi o muzejskoj građi, BB. Arheološka nalazišta i zone, BC. Nepokretna kulturna baština, BD. Nematerijalna kulturna baština, BE. Muzejska djelatnost), kojim su sustavno, temeljem provedene evaluacije stanja i potreba, planirane aktivnosti identificiranja, dokumentiranja, istraživanja, zaštite, praćenja stanja, nadzora, održavanja, promicanja kulturne baštine područja, te njene prezentacije i održivog korištenja u kontekstu posjetiteljsko/turističke djelatnosti. Uspostavljeno i planirano održivo korištenje kulturne baštine u kontekstu posjetiteljsko/turističkih aktivnosti u području organizirano je i upravlja na način kojim se osigurava da ono nema negativnih utjecaja na kulturnu baštinu, već štoviše, doprinosi njenoj boljoj valorizaciji/prepoznavanju u intrinzične i identitetske i ekonomske vrijednosti, te posljedično i učinkovitijoj zaštiti i očuvanju. Pri tome se nastoji postići sinergija u zaštiti raznih elemenata kulturnopovijesne baštine. Npr. zaštićena graditeljska baština, konkretno vodence na Krki, koriste se kao prostor u kojem se očuvala i njihova izvorna funkcionalnost, pa se na taj način čuva i nematerijalna baština tradicije mlinarstva i uz nju vezanih starih zanata, a što je značajan element tradicije i kulturnog identiteta lokalne zajednice. Potencijalni negativni utjecaji na kulturnu baštinu prate se od strane djelatnika JU, te bi u slučaju pojave inicirali korektivne aktivnosti njihovog sprječavanja. Temeljem praćenja u prethodnom razdoblju – i redovnog nadzora od strane UJ 3 (nadzor) i stručnog praćenja stanja od strane UJ 3 (arheologija) – nisu identificirani negativni utjecaji od posjećivanja. Izvršnost JU i destinacije, u upravljanju, zaštiti, očuvanju i valorizaciji kulturne baštine u kontekstu ponude za posjetitelje, potvrđena je i recentno (2025. godine) dodijeljenom nagradom European Cultural Tourism Network, u kategoriji „Otpornost u održivim destinacijama kulturnog turizma“, za projekt „Kulturna baština kao ključna sastavnica održivog razvoja NP „Krka““ (https://www.culturaltourism-network.eu/results-2025.html).</p> <p>b) JU sprječava potencijalne negativne utjecaje od posjećivanja, odnosno oštećivanje i degradaciju posjećivane kulturne baštine: 1) prikladnom organizacijom posjećivanja koja uvažava specifične ranjivosti i rizike, definira prikladne načine posjećivanja i pravila ponašanja prilikom posjećivanja, te je usklađena s procijenjenim prihvatnim kapacitetom, 2) osmišljavanjem i uspostavom odgovarajuće posjetiteljske infrastrukture (uređeni pravci kretanja, pristupi, sanitarije, informativno-edukativne table, ograde, zaključavanje, odnosno mogućnost sprječavanja pristupa izvan vremena predviđenog za posjećivanje, kad na lokalitetu ne postoji osiguran nadzor i/ili prezentacija, i sl.), 3) informiranjem posjetitelja o pravilima posjećivanja, te 4) nadzorom prisutnim na lokalitetima. Turistička valorizacija lokaliteta kulturne baštine, te s tim u vezi, njihova uredenost i veća prisutnost djelatnika JU i posjetitelja na lokalitetima, smanjuje rizik njihovog zanemarivanja, neprimijećenog prirodnog propadanja, pljačkanja i vandaliziranja od strane neodgovornih pojedinaca i grupa. Specifičnije, pojave pljačkanja arheoloških lokaliteta metal detektorima, kao i odnošenje kamenih blokova s povijesnih utvrda, u velikoj mjeri su suzbijene upravo pojačanim nadzorom i općenito prisutnošću djelatnika na lokalitetima. Turistička valorizacija doprinosi učinkovitijoj zaštiti i očuvanju kulturne baštine i time što doprinosi boljem prepoznavanju i uvažavanju njene vrijednosti (i intrinzične, i identitetske, i ekonomske) u lokalnoj zajednici, te s tim u vezi, manjoj pojavnosti njene degradacije uslijed neprepoznavanja njene vrijednosti, i posljedičnih nemara i indiferentnosti.</p>
<p>4.3. Zaštita kulturnih artefakata</p>	<p>Prodaja, trgovina, izlaganje ili darivanje povijesnih i arheoloških artefakata adekvatno su regulirani i provode se u skladu s propisima. Zakoni su javno komunicirani, uključujući turističkim poduzećima i posjetiteljima.</p>	<p>a) Prodaja, trgovina, izlaganje ili darivanje povijesnih i arheoloških artefakata regulirana je Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 145/24, 151/25) koji precizira prava, obveze, ograničavanje prava i posjeda vlasnika kulturnog dobra. Specifičnije, Zakonom je propisan: 1) (čl. 53 – 55) izvoz, privremeni izvoz i iznošenje kulturnih dobara; 2) (čl. 56 – 62) uvoz, unošenje i povrat kulturnih dobara; 3) (čl. 63 – 64) nadzor nad prometom pokretnim kulturnim dobrima; 4) (čl. 65 – 86) obveze i prava vlasnika kulturnog dobra i drugih odgovornih osoba, uključujući i čl. 79, koji propisuje zakonsko pravo prvokupa, odnosno obvezu vlasnika kulturnog dobra kojom je dužan kulturno dobro prije njegove prodaje istodobno ponuditi RH, županiji, gradu ili općini na čijem se području to kulturno dobro nalazi. Održavanjem, promicanjem, prezentacijom i upravljanjem kulturnom baštinom na području Parka bavi se i JU (Statut JU NP Krka (čl. 10)) temeljem Plana upravljanja Nacionalnim parkom Krka i širim područjem (2023. – 2032.). Specifičnije, u Temi B: Zaštita i očuvanje kulturne baštine, definirano je i više aktivnosti relevantnih za ovaj kriterij, uključujući aktivnosti: BA1 „Redovito prikupljati, otkupljivati i provoditi registraciju muzejske i arhivske građe s područja NP Krka“; BE1 „Redovno sanirati, održavati i nadopunjavati stalne muzejske postavbe NP Krka“ i EA8 „Otkupljivati nekretnine sukladno planu i potrebama“.</p> <p>U proteklom razdoblju JU je redovno vršila otkup predmeta i nekretnina povijesnog i arheološkog značaja, pronađenih na području NP Krka (prvenstveno na prostoru rimskog vojnog logora Burnum: vidi npr. dokaznicu kupoprodajni ugovor brončanog mača; otkup oko 5 ha zemljišta oko arheološkog parka Burnum), a planira nastaviti i u predstojećem razdoblju. Informiranje lokalnog stanovništva o aktivnostima otkupa od strane JU kao i obavezama temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara redovni su dio terenskih aktivnosti djelatnika UJ 3 (arheologija) tijekom kojih dolaze u kontakt s dionicima u području. Trenutno se pokretna baština NP Krka sastoji od 5 831 predmeta (PU 2023. – 2032.), sistematizirane u Arheološku, Etnografsku i Kulturnopovijesnu zbirku. JU redovito predstavlja svoju kulturnopovijesnu baštinu i kulturne artefakte: u kontekstu pojedinih kulturnopovijesnih lokaliteta, kroz prezentirane zbirke i izložbene postavbe, na mrežnim stranicama i preko društvenih mreža JU, putem medija, na sajmovima, konferencijama i izložbama. Npr. arheološka zbirka Burnum prezentirana je u Eko kampusu „Krka“ u Puljanima, a Etnografska zbirka na lokacijama Roški slap i Skradinski buk, u vodenicama, koje su također objekti kulturne baštine. JU organizira i vođenje za grupe naročito zainteresirane za kulturnu baštinu Parka, uključujući i za predstavnike turističkih agencija (npr. članovi Udruge hrvatskih putničkih agencija (UHPA)).</p> <p>b) U području Parka nije prisutna primjetnija pojava prodaje, trgovine, izlaganja ili darivanja povijesnih i arheoloških artefakata, ni generalno, a niti specifično vezano uz posjetitelje i posjećivanje. Prethodno prisutna povremena pojava pljačkanja lokaliteta metal-detektorima, od strane „arheologa amatera“, za vlastite privatne zbirke, uglavnom je suzbijena, a i dalje se kontrolira pojačanim nadzorom lokaliteta od strane djelatnika UJ 3 (nadzor).</p>
<p>Ljudi i tradicija</p>		

<p>4.4. Nematerijalna baština</p>	<p>Nematerijalna kulturna baština, uključujući lokalne tradicije, umjetnost, glazbu, jezik, gastronomiju i druge aspekte lokalnog identiteta i posebnosti, adekvatno je zaštićena i promovirana.</p>	<p>a) Nematerijalna kulturna baština na području Parka u prvom redu je vezana uz tradiciju suživota čovjeka i rijeke, koja je tijekom duge povijesti uvijek predstavljala veliko bogatstvo u inače bezvodnom krškom širem okolnom području. To uključuje tradicijske zanate kao što su mljevenje žitarica, stupanje i ispiranje sukna vezano uz vodenice na Krki, ali i brojne druge prateće zanate kao što su kovanje, tkanje na tkalačkom stanu i izrada lokalne nošnje, tkanja torba i prostirki za pod, pletenje košara, oranje, sijanje, vijanje na obradivim površinama uz rijeku. Vrijedni, prepoznatljivi, turistički atraktivni i još uvijek u velikoj mjeri živi elementi nematerijalne baštine su i lokalna gastronomija, prvenstveno ona vezana uz ribu iz rijeke, te stočarsku tradiciju na krškoj zaravni uz rijeku, kao i tradicijsko klapsko pjevanje. Osnovni izazovi i prijetnje u očuvanju nematerijalne kulturne baštine su nestanak tradicionalnih zanata kao održivih gospodarskih djelatnosti, te smanjivanje broja poznavatelja starih zanata i nositelja baštine, no zahvaljujući, između ostaloga i aktivnostima JU u okviru njenih programa prezentacije, svi zanati još uvijek imaju osobe koje mogu biti njegovi autentični prezenteri i interpretatori. U vezi s tim, vrlo je vrijedno što JU u svom vlasništvu ima nekolicinu vodenica na Krki, u okviru kojih ima organiziranu prezentaciju, a kroz nju i opstanak starih tradicijskih zanata.</p> <p>b) Nematerijalna kulturna baština na području Parka, uključujući lokalne tradicije, umjetnost, glazbu, jezik, gastronomiju i druge aspekte lokalnog identiteta i posebnosti, adekvatno je zaštićena i promovirana. JU štiti i promovira nematerijalnu kulturnu baštinu kroz: 1) <i>in situ</i> prezentaciju nekadašnjeg života lokalne zajednice (mljevenje žitarica, kovanje, tkanje na tkalačkom stanu, stupanje i ispiranje sukna, te priprema hrane na tradicionalan način) u svojim vodenicama na najposjećenijim lokalitetima Skradinski buk i Roški slap; 2) prezentiranje i informiranje putem mrežne stranice JU, YouTube kanala i drugih društvenih mreža; 3) organizaciju lokalnih manifestacija i festivala (npr. Burnumske ide – manifestaciju koja prezentira život za vrijeme drevnoga Rima u vojnom amfiteatru Burnum, klapsko pjevanje na lokalitetima Parka i sl.); 4) organizaciju edukacijskih programa i radionica (npr. radionica Nit po nit pregača); 5) poticanje lokalnih umjetnika i obrtnika (npr. kupnja suvenira od lokalnih obrtnika); 6) suradnju s lokalnim muzejima i kulturnim institucijama; 7) izradu i objavu kratkih dokumentarnih filmova o tradicijskih zanatima (izrađena su 4 filma – mlinar, kovač, tkalja i kruh – a film o kruhu je prezentiran i nagrađen na festivalima u kategoriji Tourism & Travel: Destination Advertising). Radi sveobuhvatnije, sustavnije i detaljnije prezentacije kulturne baštine izrađen je i Priručnik za prezentatore NP Krka u kojem je popisana i sva nematerijalna kulturnopovijesna baština kao i tradicionalna arhitektura, tradicijska glazba, plesovi i igre, običaji i vjerovanja. Planom upravljanja u narednom periodu planirano je napraviti dodatne projekte očuvanja tradicijskih umijeća i obrta (aktivnost BD1) te izraditi registar nematerijalne kulturne baštine i novih audiovizualnih zapisa (aktivnost BD2).</p>
<p>4.5. Poštivanje autentičnosti</p>	<p>Turizam je osjetljiv i pun poštovanja prema živoj kulturi i tradicijama te ne ometa njihovo prakticiranje. Turistička praksa promatranja, repliciranja i interpretiranja žive kulture i tradicija je istinska i autentična te uključuje i koristi lokalnim zajednicama.</p>	<p>a) Sprječavanje kulturne aproprijacije u Nacionalnom parku Krka, odnosno poštivanje autentične lokalne kulture i osiguravanje korisnosti turizma i za lokalnu zajednicu koja je nositelj lokalne kulture, osigurava se: 1) kroz informiranje i edukaciju turista o lokalnim običajima i važnosti njihovog poštivanja, 2) suradnju s lokalnim stanovništvom u razvoju i realizaciji turističkih proizvoda, usluga i doživljaja, te 3) promociju autentičnih kulturnih iskustava u području.</p> <p>Specifičnije, u okviru posjetiteljskih lokaliteta u području posjetiteljima se nude lokalni proizvodi (aktivnosti DA14, DA15 u PU), lokalna kulturno-umjetnička društva, pojedinci i grupe koji prenose i prakticiraju pojedine aspekte lokalne kulture (klapska pjesma, nošnja) uključeni su u ponudu za posjetitelje JU (DA6, DA18), a JU promovira na svojim mrežnim stranicama i u svojim drugim promotivnim kanalima ponudu drugih ponuditelja u području, koja nudi autentični doživljaj elemenata lokalne kulture i tradicije (u prvom redu lokalne gastronomije) (DA15, DA18, DA9). I sama prezentacija kulturne baštine od strane JU doprinosi i osvještavanju vrijednosti, a s tim u vezi i većem uvažavanju i poštivanju lokalne kulture i među posjetiteljima i među lokalnim stanovništvom, koje ju baštini i prenosi.</p>
<p>4.6. Intelektualno vlasništvo autohtonih zajednica</p>	<p>Prava intelektualnog vlasništva autohtonih naroda, lokalnog stanovništva i zajednica učinkovito su zaštićena zakonima i politikama.</p>	<p>U području postoje inicijative vezane uz zaštitu prepoznatljivosti, autentičnosti, izvornosti, branda lokalnih gastro proizvoda. JU nije nositelj tih inicijativa, ali ih podržava: 1) kroz davanje potpore u razvoju i brendiranju (aktivnosti DA14, DA16 u PU); 2) njihovo uključivanje u vlastitu ponudu; 3) njihovo prezentiranje kao dijela lokalne kulturne baštine i promoviranje promotivnim kanalima JU (DA 15, DA18), 4) potporu i sudjelovanje u događanjima važnim za lokalnu zajednicu, koji uključuju prezentiranje i slavljenje njene lokalne kulture (DA6, DA9).</p> <p>Od lokalnih tradicijskih proizvoda trenutno su formalno zaštićeni: „šibenska kapa“ (kao nematerijalno kulturno dobro RH) i drniški pršut (oznakom geografskog podrijetla, na EU razini), ali jaki brand i visoku prepoznatljivost u lokalnoj ponudi i njejoj promociji imaju i skradinski specijaliteti (skradinska torta, skradinski rižot, čokalice), te specijaliteti vezani uz stočarsku tradiciju na krškom platou u širem okruženju Krke (kao npr. sir iz mišine, pečena janjetina uzgojena na lokalnim krškim travnjacima, pčelinji med, maslinovo ulje). Razvijeni su i lokalno brendirani i neki i tradicijski uporabni predmeti (npr. drniški susak – tip bukare tradicionalno proizveden u drniškom kraju).</p> <p>JU poštuje prava intelektualnog vlasništva i u svom odabiru i plasmanu lokalno proizvedenih suvenira u suvenirnicama JU (na Skradinskome buku, Roškome slapu, u Šibeniku), gdje čuvajući autentičnost i originalnost svakog suvenira, promovira lokalne zanate i običaje, istovremeno osiguravajući poštivanje intelektualnog vlasništva.</p>
<p>5. Društvena dobrobit</p>		
<p>Poštivanje ljudskih prava</p>		

<p>5.1. Preseljenje</p>	<p>Preseljenje stanovnika moguće je samo uz slobodan, prethodni i informirani pristanak te provedbu i poštenu naknadu.</p>	<p>a) Zakon o zaštiti prirode (čl. 167) propisuje da „kada je to nužno radi provedbe zaštite i očuvanja zaštićenih dijelova prirode, smatra se da postoji interes Republike Hrvatske za izvlaštenje ili ograničenje vlasničkih i drugih stvarnih prava na nekretninama u zaštićenom području“, a „postupak izvlaštenja prava vlasništva nekretnine provodi se sukladno posebnom propisu. Taj posebni propis je Zakon o izvlaštenju i određivanju naknade (NN 74/14, 69/17, 98/19), sukladno kojem se izvlaštenje provodi (čl. 2) „kada je to potrebno radi izgradnje građevine ili izvođenja radova u interesu RH, kada se ocijeni da će se korištenjem nekretnine, za koju se namjerava predložiti izvlaštenje, u novoj namjeni postići veća korist od one koja se postizala korištenjem te nekretnine na dosadašnji način“, a (čl. 11) „vlasniku pripada novčana naknada u visini tržišne vrijednosti ili naknada može biti i druga odgovarajuća nekretnina čija tržišna vrijednost odgovara visini tržišne vrijednosti nekretnine koja se izvlašćuje“.</p> <p>Unutar NP Krka nema planiranih većih zahvata od interesa RH koji bi zahtijevali preseljenje stanovnika. Preseljenje nije planirano ni iz razloga očuvanja i zaštite temeljnih vrijednosti područja, između ostalog, i jer se naselja uglavnom nalaze u njegovim rubnim dijelovima.</p> <p>I u slučaju mogućeg korištenja instrumenta izvlaštenje, radi osiguravanja pretpostavki za učinkovito upravljanje i postizanje upravljačkih ciljeva u području (vezanih i uz očuvanja i uz prezentaciju i organizaciju posjećivanja), to neće uzrokovati preseljenje, jer se potencijalna područja nalaze izvan naselja (npr. vezano uz razmatrani projekt visećeg mosta).</p> <p>JU u svom Planu upravljanja ima aktivnost EA8 „Otkupljivati nekretnine sukladno planu i potrebama“ koja se ne odnosi na izvlaštenje vlasnika već na ostvarivanje prava provokupa, definiranog (čl. 165) Zakonom o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23), ukoliko vlasnik odluči prodati svoju nekretninu.</p>
<p>5.2. Vlasnička i korisnička prava na resurse</p>	<p>Vlasnička i vodna prava te druga prava korištenja i pristupa ključnim resursima adekvatno su registrirana i zaštićena te su u skladu s pravima lokalne zajednice. Propisi osiguravaju javno savjetovanje i provode se.</p>	<p>a) Vlasnička i vodna prava te druga prava korištenja i pristupa ključnim resursima definirana su raznim zakonskim aktima RH. Pravo vlasništva i drugih stvarnih prava u RH je regulirano Zakonom o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (NN 91/96, 68/98, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15, 94/17). Temeljem Zakona o zemljišnim knjigama (NN 63/19, 128/22, 155/23, 127/24), o pravnom stanju nekretnina na području RH vode se zemljišne knjige, a Zakonom o državnoj izmjeri i katastru nekretnina (NN 112/18, 39/22, 152/24), uređuje se državna izmjera i katastar.</p> <p>JU je u razdoblju od 2021. do 2024. godine bila uključena u projekt Državne geodetske uprave, katastarske izmjere u svrhu uspostave nove, središnje i usklađene katastarske i zemljišno-knjižne evidencije usklađene sa stvarnim stanjem na terenu, i evidentiranja posebnog pravnog režima u katastarskom operatu za područje Parka, čime je povećana dostupnost informacija o granicama zaštićenih područja i pravnim režimima, i stvoreni preduvjeti za evidentiranje i provedbu prava provokupa.</p> <p>Vodna prava regulirana su Zakonom o vodama (NN 66/19, 84/21, 47/23), sukladno kojem su vode (čl. 8) „opće dobro i imaju osobitu zaštitu RH“. Uvjeti korištenja voda i zahvata u prostoru koji utječu na vode definirani su vodopravnim aktima (uključujući vodopravnim uvjetima, potvrdama i dozvolama), koje izdaju Hrvatske vode, kao pravna osoba za upravljanje vodama, osnovana Zakonom o vodama (NN 66/19 i 84/21), a osnivač im je Republika Hrvatska.</p> <p>b) S obzirom da područje ima status Nacionalnog parka i područja ekološke mreže, uz prethodno navedene propise, vlasnička prava i druga prava korištenja i pristupa, dodatno su regulirana sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23). Specifičnije, kako je već u okviru više kriterija pojašnjeno, područjem upravlja JU, temeljem Plana upravljanja, Pravilnika o zaštiti i očuvanju i Prostornog plana područja posebnih obilježja, koji između ostalog uključuju i Upravljačku zonaciju, kojom je područje podijeljeno na zone stroge zaštite, usmjerene zaštite i korištenja, sa podzonama, uvažavajući i definirajući pri tome područja očuvanja pojedinih vrijednosti, ciljeve očuvanja, stupanj očuvanosti, potrebe za upravljanjem, te za svaku od njih je definiran režim pristupa i korištenja, odnosno dopuštenih i nedopuštenih aktivnosti.</p> <p>Zaposlenici JU, stanovnici, vlasnici i nositelji prava na nekretninama u parku i članovi njihovih obitelji, fizičke i pravne osobe koje na području parka obavljaju dopuštene djelatnosti, posjetitelji i drugi korisnici prostora parka, dužni su se pridržavati odredbi svih navedenih dokumenata. Vlasnici i nositelji drugih stvarnih prava unutar parka te ostali korisnici prostora parka, dužni su dopustiti predstavnicima JU i nositeljima službenih dopuštenja i/ili drugih dozvola, obavljanje djelatnosti javne službe u cilju zaštite prirode, obilazak prirodnih dobara u svrhu znanstvenih i stručnih istraživanja te praćenja i neposrednog nadzora provođenja aktivnosti u parku te propisanih uvjeta zaštite prirode i mjera očuvanja, osim ako posebnim propisom nije drugačije propisano.</p> <p>Pravilnikom (čl. 50) je propisano i da su JU, vlasnici i/ili nositelji drugih stvarnih prava na zemljištu u Parku dužni provoditi mjere zaštite i očuvanja staništa uz dopuštenje Ministarstva, odnosno da JU obavještava vlasnike i/ili nositelje drugih stvarnih prava o mjerama zaštite i očuvanja staništa te daje rok od 6 mjeseci za provođenje, nakon čega daje dodatni rok od 30 dana (pisanom obavijesti, objavom na oglasnoj ploči JU i JLS) te u slučaju nepoštivanja, nakon isteka roka, JU može samostalno provoditi mjere zaštite i očuvanja staništa bez naknade. Mjere zaštite i očuvanja na koje se odnosi ova odredba uključuje zahvate: sprječavanja zarastanja travnjaka (sukcesije); uklanjanja stranih invazivnih vrsta; uklanjanja stabala koja predstavljaju opasnost za ljude i materijalnu imovinu; te druge zahvate odobrene dopuštanjem Ministarstva, koji imaju za cilj očuvanje povoljnog stanja staništa. Odredba je uspješno korištena prilikom recentnih aktivnosti uklanjanja pajasena u Parku, kada se uklanjanje, prema odluci nadležnog ministarstva, radilo u i na privatnim parcelama (u Skradinu – oko škole, groblja, u ACI marini, i na Remetiću – u vlasništvu franjevačkog reda Katoličke crkve).</p> <p>Uz to, Zakon propisuje (čl. 165) i pravo provokupa, prema kojem je vlasnik nekretnine u nacionalnom parku, kad prodaje svoju nekretninu, dužan istu najprije ponuditi RH, a propisani su i (čl. 167, 168 i 169) načini izvlaštenja i ograničenja vlasničkog prava u zaštićenom području kada je to nužno radi provedbe zaštite i očuvanja zaštićenih dijelova prirode.</p> <p>Politikom održivosti JU, propisano je da JU pravo prvokupa, kao i instrument izvlaštenja, koristi isključivo kada je to nužno radi ostvarivanja ciljeva upravljanja područjem, uključujući vezano uz zaštitu i očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti područja, razvoji potrebne infrastrukture (npr. parkina) i druge stručno utemeljene i araugmentirane potrebe upravljanja područjem. JU je u posljednjih 10 godina kupila više nekretnina, uključujući i</p>

		<p>zemljišta na prostoru arheološke zone Burnum.</p> <p>Resursi unutar NP-a mogu se koristiti komercijalno i nekomercijalno što je određeno Pravilnikom o koncesijskim odobrenjima u zaštićenim područjima. Komercijalno se koriste striktno pod određenim uvjetima putem koncesijskih odobrenja. Javne ustanove mogu pravnim ili fizičkim osobama dati koncesijsko odobrenje za gospodarsko korištenje prirodnih dobara i/ili obavljanje drugih dopuštenih djelatnosti na zaštićenom području i speleološkom objektu kojima upravljaj, za vremensko razdoblje do pet godina. Postupak davanja koncesijskog odobrenja provodi se javnim prikupljanjem ponuda, a može se pokrenuti na zahtjev pravne i/ili fizičke osobe ili po službenoj dužnosti.</p> <p>c) Plan upravljanja NP Krka i šireg okolnog područja 2023. – 2032 s upravljačkom zonacijom, Pravilnik o zaštiti i očuvanju NP Krka, kao i PPPPO izrađuju se i donose kroz participativni proces, koji uključuje različite oblike uključivanja dionika i lokalne zajednice i tijekom izrade nacrti i kroz formalnu javnu raspravu na prijedlog dokumenata. Prava vlasništva i korisnička prava u NP Krka ograničavaju se isključivo radi ispunjenja ciljeva očuvanja i upravljanja, tj. ispunjenja misije i vizije NP Krka.</p>
<p>5.3. Tradicionalna prava pristupa</p>	<p>Destinacija prati, štiti i, kada je potrebno, obnavlja ili vraća pristup lokalne zajednice prirodnim i kulturnim lokalitetima.</p>	<p>a) Pravilnik o zaštiti i očuvanju NP Krka (NN 123/2019) prepoznaje i uvažava prava lokalnog stanovništva.</p> <p>Specifičnije: 1) odredba Pravilnika (čl. 25) kojom je propisana obveza plaćanja naknade JU za posjećivanje Parka, (čl. 26) ne odnosi se na stanovnike s prebivalištem te vlasnike i nositelje prava na nekretninama u NP Krka, već im JU izdaje propusnice za kretanje do svojih nekretnina, s utvrđenim uvjetima i načinima kretanja u Parku; 2) (čl. 22) plovidba u Parku nije dopuštena bez odobrenja JU, osim iznimno vlasnicima i nositeljima prava na nekretnine u Parku koji imaju pravo korištenja plovila radi pristupa svojim nekretninama kada do njih nije moguće doći cestom ili poljskim putom; 3) na području Parka (čl. 33) zabranjeno je kupanje, odnosno iznimno je dopušteno unutar ograničenog prostora označenih mjesta na lokalitetima: Stinice (Visovačko jezero), Remetić (Visovačko jezero – Pisak) i Roški slap (nizvodno od slapa) kako bi se zadovoljila tradicija lokalnog stanovništva.</p> <p>Također, u praksi se ne naplaćuje posjet i plovidba od otoka posjetiteljima, koji su u velikom dijelu lokalni stanovnici, koji dolaze na nedjeljnu misu u franjevačkom samostanu Majke od Milosti na Visovcu, već samostanski brod vozi besplatno.</p> <p>Prema cjeniku, osim propusnica za lokalno stanovništvo i vlasnike, JU daje pogodnost kupnje godišnje ulaznice za sve stanovnike Šibensko-kninske županije po simboličnoj cijeni (13 eura za odrasle i 6 eura za djecu do 18 godina).</p> <p>U praksi JU pomaže u osiguravanju pristupa lokalnim vlasnicima do njihovih posjeda u Parku i 1) kroz uređenje i održavanje poučno-pješačkih staza, jer se ona najčešće trasiraju po tradicijskim putovima koji su spajali naselja i naselja sa posjedima, i 2) kroz održavanje protupožarnih putova.</p> <p>JU ne daje koncesijska odobrenja za djelatnosti nekoj pravnoj ili fizičkoj osobi, kojim se daje pravo korištenja javnog dobra, na način kojim se ograničava pristup i prava lokalne zajednice tom dobru.</p> <p>b) JU, odnosno svi njeni djelatnici, provodeći Pravilnik o zaštiti i očuvanju, te odredbe dogovora o suradnju s franjevačkim samostanom i/ili odredbe usvojenog cjenika, provode i prethodno navedena propisana pravila.</p>
<p>5.4. Ljudska prava</p>	<p>Destinacija poštuje međunarodne standarde ljudskih prava. Ima zakone, prakse i uspostavljen kodeks ponašanja za sprječavanje i prijavljivanje trgovine ljudima, modernog ropstva te komercijalnog, seksualnog ili bilo kojeg drugog oblika iskorištavanja, diskriminacije i uznemiravanja bilo koga, osobito djece, adolescenata, starijih osoba, osoba s invaliditetom, žena, LGBT+ osoba i drugih manjina.</p>	<p>a) Republika Hrvatska poštuje međunarodne standarde ljudskih prava, uključujući u prvom redu Opću deklaraciju o ljudskim pravima (koju je RH usvojila Odlukom o objavi opće deklaracije o ljudskim pravima NN MU 12/09) i Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (MU 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17). Neka od temeljnih ljudskih prava propisana deklaracijom i konvencijom su: 1) Pravo na slobodu i osobnu sigurnost; 2) Pravo na zdravstvenu zaštitu; 3) Pravo djece na posebnu zaštitu potrebnu za njihovu dobrobit, koje uključuje pravo da se u svakom djelovanju vlasti i privatnih institucija primarno vodi računa o zaštiti interesa djeteta; 4) Pravo radnika na pravnu zaštitu od neopravdanog otkaza; 5) Pravo radnika na poštene i pravične radne uvjete, kojima se čuva zdravlje, sigurnost i dostojanstvo radnika; te prava na ograničenje najduljeg radnog vremena, na dnevni i tjedni odmor te na plaćeni godišnji odmor; 6) Pravo na zaštitu okoliša.</p> <p>Uz to, JU je izradila i Etički kodeks turizma na području NP Krka (2024.) koji propisuje (čl. 1) doprinos turizma međusobnom razumijevanju i poštivanju među narodima i društvima, odnosno opisuje da su tolerancija i poštivanje prema različitostima u vjerskim, filozofskim i moralnim uvjerenjima temelj odgovornog turizma te da dionici u turizmu i sami turisti moraju poštovati kulturne i socijalne običaje svih naroda, uključujući manjine i lokalnu zajednicu.</p> <p>b) Unutar destinacije nema zabilježenih slučajeva povrede ljudskih prava i diskriminaciji po bilo kojoj osnovi.</p> <p>JU u svojoj upravljačkoj praksi poštuje međunarodne standarde ljudskih prava, u svim njihovim aspektima relevantnim za destinaciju i njenu upravljačku djelatnost.</p> <p>U nastavku se to ilustrira s nekoliko primjera uvažavanja prethodno navedenih ljudskih prava, slijedeći istu numeraciju: 1) Kupnjom ulaznice za NP Krka svi posjetitelji osigurani su u slučaju nezgode (vidi dokaznicu); 2) JU za svakog svog zaposlenika ima ugovorenu policu dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja koju u cijelosti financira JU (vidi dokaznicu); 3) Prema Cjeniku JU NP Krka djeca do sedam godina ne plaćaju ulaznicu u NP Krka, a djeca od sedam do osamnaest godina imaju povlaštenu cijenu ulaznice, čime se doživljaj Parka i edukacija o prirodnim i kulturnim vrijednostima čini dostupnijim djeci; 4) i 5) Sva prava radnika definirana su Pravilnikom o radu NP Krka (2023.) koji, između ostalog, uključuje i obvezu poslodavca (čl. 3) za isplatom plaće za obavljeni rad, te obvezu (čl. 4) za osiguravanjem uvjeta za rad na siguran način, koji ne ugrožava zdravlje radnika, poštujući prava i dostojanstvo radnika (djelatnici JU različitih su profila, muškarci i žene, zastupljene su sve dobne skupine, a zaposleno je i 7 osoba s invaliditetom); 6) JU provodi mjere zaštite okoliša i osigurava pravo svim ljudima na pristup čistom i zdravom okolišu, a ulaznica u Park je doprinos za trajnu zaštitu, očuvanje i unaprijeđenje Parka.</p>

<p>5.5. Javna komunikacija zakona o ljudskim pravima</p>	<p>Zakoni i uspostavljene prakse za zaštitu ljudi od iskorištavanja i uznemiravanja, kako je opisano u kriteriju 5.4 „Ljudska prava“, provode se i javno komuniciraju.</p>	<p>a) Teme ljudskih prava, i s njima u vezi, neprihvatljivosti bilo kojeg oblika iskorištavanja, diskriminacije i uznemiravanja prisutne su u hrvatskom javnom prostoru u dovoljnoj mjeri da je generalna populacija načelno s njima upoznata i senzibilizirana na pojave njihovog narušavanja. Zakoni i utvrđene prakse za zaštitu ljudskih prava, kao što je opisano u kriteriju 5.4 provode se i javno komuniciraju. JU ima uspostavljen servis za zaprimanje komentara, pritužbi, prijedloga, kritika, pohvala, kroz koji posjetitelji i drugi dionici u destinaciji mogu podnijeti pritužbe u uočnim suspektim slučajevima povrede ljudskih prava. Osim što u svim aspektima svog rada poštuje najviše međunarodne standarde ljudskih prava i nediskriminacije po bilo kojoj osnovi, JU ih aktivno komunicira i promovira među drugim dionicima u destinaciji (u prvom redu, pružateljima turističkih usluga i Krka partnerima). U tu svrhu je izradila i javno na svojim mrežnim stranicama objavila Etički kodeks turizma na području NP Krka. Lokalno stanovništvo i posjetitelji mogu prijavljivati eventualno kršenje ljudskih prava Javnoj ustanovi NP Krka, nadležnom ministarstvu, pučkom pravobranitelju, državnim inspektoratima, koji su svi dužni na njih reagirati, a mogu pokretati i sudske postupke. JU obvezna je primjenjivati Opću uredbu o zaštiti podataka (GDPR) koja štiti pojedince kada njihove podatke obrađuje privatni sektor i veći dio javnog sektora.</p>
<p>5.6. Pristupačnost</p>	<p>Gdje je to izvedivo, lokaliteti, objekti i usluge, uključujući one od prirodne i kulturne važnosti, pristupačni su svima, uključujući osobe s invaliditetom, posebnim zahtjevima pristupa ili drugim posebnim potrebama. Ako lokaliteti i objekti nisu odmah pristupačni, pristup se omogućuje kroz osmišljavanje i provedbu rješenja, uzimajući u obzir integritet lokaliteta. Informacije o pristupačnosti lokaliteta, objekata i usluga su dostupne.</p>	<p>a) JU ima politiku omogućavanja pristupačnosti i mogućnosti doživljaja vrijednosti Parka svima, uključujući osobe s invaliditetom, posebnim zahtjevima pristupa ili drugim posebnim potrebama, na svim lokalitetima gdje je to moguće osigurati uspostavom potrebne infrastrukture koja neće narušavati same vrijednosti područja. Informacije o pristupačnosti lokaliteta, objekata i usluga osobama s invaliditetom, posebnim zahtjevima pristupa ili drugim posebnim potrebama su dostupne: 1) na mrežnim stanicama, u dijelu vezanom za posjetitelje, u opisima glavnih lokaliteta i ulaza kao početnih točki predlaganih obilazaka pojedinih lokaliteta; 2) u glavnoj brošuri dostupnoj u e-formi, također na mrežnim stranicama JU, na poveznici „Planirajte svoj posjet“; 3) telefonski, od strane dežurnog djelatnika JU, na info telefonu Parka; 4) u samom Parku, od svih djelatnika, a u prvom redu od dežurnih djelatnika na glavnim ulazima u Park.</p> <p>b) JU je provela niz mjera prilagodbe kojima je omogućila pristupačnost i mogućnost doživljaja vrijednosti Parka i osobama s invaliditetom, posebnim zahtjevima pristupa ili drugim posebnim potrebama. U suradnji s udrugom za osobe s invaliditetom izrađen je elaborat s utvrđenim stanjem i prijedlozima poboljšanja pristupačnosti za osobe s invaliditetom (vidi dokaznice). Većina prijedloga je realizirana, te je trenutno većina glavnih atrakcija (uključujući Skradinski buk, Roški slap i dr.) pristupačna i osobama s posebnim zahtjevima pristupa barem nekim svojim dijelom (detaljan opis pristupačnosti dan je u prethodno spomenutoj brošuri i na mrežnoj stranici JU). Nažalost, na dijelu lokaliteta nije moguće osigurati pristupačnost, zbog zahtjevnosti terena (visinska razlika na sedrenim barijerama i sl.) i ograničene mogućnosti infrastrukturnog opremanja, zbog izrazitog negativnog utjecaja na vrijednosti. Recentno dovršeni objekti (posjetiteljski centri) izvedeni su sukladno Zakonu o gradnji (NN 155/25) te su (čl. 9) projektirani i izgrađeni vodeći računa o pristupačnosti i uporabi za osobe s invaliditetom i osobe smanjene pokretljivosti ili orijentacije. Objekti su izgrađeni u skladu s uvjetima iz Tehničkog propisa o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (NN 12/2023). Za slijepu i slabovidnu osobu postavljene su dvije taktilne karte: karta Skradinskog buka uz kraljevski vidikovac na Skradinskom buku; te kartu NP Krka ispred ispostave JU u Skradinu. U recentno dovršenim centrima za posjetitelje Krka – vrelo života u Kistanjama i Eko kampus „Krka“ u Puljanima, dostupna je taktilna crta vođenja, a u prezentaciji se koristi i Brailleovo pismo. Za osobe s oštećenim sluhom su, u okviru projekta „Priroda za sve na znakovnom“, izrađeni prilagođeni videosadržaji, dostupni na YouTube kanalu i preko QR kodova u Parku, a provedena je i edukacija djelatnika Parka o komunikaciji s osobama oštećenog sluha. JU nastoji povećati pristupačnost Parka osobama s invaliditetom, posebnim zahtjevima pristupa ili drugim posebnim potrebama i politikom prema kojoj osobe s posebnim potrebama te osobe s invaliditetom preko 50 % i jedna osoba u pratnji, uz predočenje iskaznice i/ili Europske iskaznice za osobe s invaliditetom, imaju slobodan ulaz. Mogućnosti doživljaja vrijednosti Parka doprinijelo se novouspostavljenim multimedijalnim, interaktivnim postavama u novim posjetiteljskim centrima, i sadržajima na mrežnim stranicama JU. Plan upravljanja PU NP Krka i šire područje 2023. – 2032. uključuje aktivnost EC25 „Prilagoditi posjetiteljsku infrastrukturu osobama s invaliditetom“, provedbom koje se nastoji kontinuirano unapređivati pristupačnost Parka svim posjetiteljima.</p>
<p>Sudjelovanje zajednice</p>		

<p>5.7. Uključivanje zajednice u planiranje</p>	<p>Destinacija omogućuje i promiče sudjelovanje javnosti u planiranju i upravljanju održivom destinacijom.</p>	<p>a) Promicanje sudjelovanja i uključivanje lokalne zajednice, civilnog društva, privatnog i javnog sektora te uvažavanje njihovog viđenja i interesa, jedno je od temeljnih načela koje JU slijedi u održivom upravljanju destinacijom, sukladno odredbama i smjernicama Zakona o zaštiti prirode (NN 80/13, 15/18, 14/19, 127/19, 155/23), Smjernica za planiranje upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže i Politike održivosti JU.</p> <p>Uključenost je u prvom redu osigurana kroz osiguravanje predujveta za njihovo sudjelovanje u procesu izrade planskih dokumenata JU, uključujući i u izradu Plana upravljanja NP Krka i šire područje 2023. – 2032., Plana upravljanja Područje ekološke mreže Krka i okolni plato i pridružena zaštićena područja, Pravilnika o zaštiti i očuvanju NP Krka i Prostornog plana NP Krka. Konkretnije, izrada glavnog strateškog dokumenta Plana upravljanja NP Krka i šire područje 2023. – 2032. uključivala je uz proceduru obvezne javne rasprave, i niz radionica i individualnih konzultacija s dionicima (Opis procesa uključivanja dionika u proces izrade, obvezni je dio Plana upravljanja). Plan upravljanja uključuje i cijelu temu s akcijskim planom pod nazivom Suradnja s lokalnom zajednicom, unutar koje je predviđen niz aktivnosti jačanja dijaloga i suradnje u aktivnostima na području Parka. Uključenost je bila osigurana i prilikom izrade dviju studija čije preporuke se i dalje slijede u upravljanju područjem kao turističkom destinacijom: Evaluacije stanja u sustavu upravljanja NP Krka, s analizom prihvatnog kapaciteta, te Studije upravljanja posjetiteljima. PPPPO koji je trenutno u izradi, također se izrađuje i donosi kroz participativni proces, koji uključuje različite oblike uključivanja dionika i lokalne zajednice i tijekom izrade nacрта i kroz formalnu javnu raspravu na prijedlog dokumenata.</p> <p>Uz uključivanje u izradu svojih ključnih planskih dokumenata, JU uključuje (informira i konzultira) lokalne dionike i zajednicu, i u sklopu drugih pojedinačnih inicijativa i projekata. Npr., važan dio projekta „Nepoznata Krka: skrivena blaga gornjeg i srednjeg toka rijeke Krke“, cilj kojega je bio razvoj posjećivanja u trenutno manje poznatom i posjećenom dijelu područja uz srednji i gornji dio toka Krke, bilo ja i javno predstavljanje / javne tribine s ciljem informiranja javnosti o planovima JU za razvoj ponude za posjetitelje u tom dijelu područja i mogućnostima uključivanja lokalne zajednice u formiranje komplementarne ponude proizvoda i usluga na principima destinacijskog klastera.</p> <p>JU također redovno informira zainteresirane dionike i širu javnost o aktualnim upravljačkim aktivnostima, putem newslettera i sadržaja na mrežnim stranicama i društvenim mrežama JU.</p> <p>Konačno, institucionalizacija suradnje namjerava se osigurati kroz uspostavu Partnerskog vijeća JU za održivi razvoj „Destinacije NP Krka“, kao trajnog savjetodavnog tijela JU, čiji članovi su predstavnici svih naselja na čijem području se nalazi Park, predstavnici organizacija civilnog društva koje se bave očuvanjem vrijednosti i održivim razvojem područja, te predstavnici interesnih udruga privatnog sektora (uključujući i pružatelje turističkih, ugostiteljskih i smještajnih usluga u destinaciji NP Krka). JU je u recentnom razdoblju provela pripreme konzultativne sastanke vezano uz njegov sastav i način rada, te donijela Odluku o njegovoj uspostavi.</p> <p>Sama uspostava i početak rada planiran je do kraja 2026. godine. Planirano je da se Partnersko vijeće saziva minimalno jednom godišnje, s ciljem prezentacije i diskusije rezultata rada JU u prethodnoj godini i planiranim aktivnostima u sljedećoj godini, a moguće i češće, ukoliko postoji potreba žurnijeg i/ili detaljnijeg informiranja i konzultiranja o nekim pitanjima vezano uz upravljanje područjem.</p>
<p>5.8. Uključivanje stanovnika i povratne informacije</p>	<p>Destinacija ima sustav za jačanje lokalnog razumijevanja mogućnosti i izazova održivog turizma te za izgradnju kapaciteta zajednica za odgovaranje na njih.</p>	<p>a) Sukladno Planu upravljanja, koji uključuje i cijelu temu s akcijskim planom pod nazivom Suradnja s lokalnom zajednicom, unutar koje je predviđen niz aktivnosti jačanja dijaloga i suradnje, JU redovno i kontinuirano provodi susrete s lokalnim stanovništvom koji, osim edukacije o temama i djelatnostima važnim za lokalnu zajednicu, služe i za razmjenu informacija, uključivanje i uvažavanje mišljenja i stavova lokalne zajednice vezanih uz sve aspekte upravljanja Parkom. U okviru sastanaka redovno se identificiraju i potreba i mogućnosti za dodatne aktivnosti (npr. vezano uz teme maslinarstva, pčelarstva, vinogradarstva na području Parka i sl.). Mrežne stranice JU uključuju i stranicu „Lokalna zajednica“, na kojoj se redovno i ažurno objavljuju sadržaji kojima se jača razumijevanje mogućnosti i izazova održivog turizma u destinaciji, te načina na koji se lokalna zajednica može uključiti i doprinijeti. JU također redovno informira zainteresirane dionike i širu javnost i putem newslettera i sadržaja na društvenim mrežama JU.</p> <p>JU na svojim mrežnim stranicama, u dijelu vezanom uz održivost destinacije, ima uspostavljen servis za davanje komentara (kritika, pohvala, prijedloga za unaprijeđenje) na koje redovno odgovara, a komentari i odgovori ostaju javni i vidljivi. Također, uz odgovore na komentare/pritužbe/prijedloge posjetitelja i lokalne zajednice, JU godišnje priprema i javno objavljuje izvješće o aktivnostima vezanim uz upravljanje destinacijom, uključujući i onim poduzetim temeljem povratnih informacija prikupljenih kroz sustav za davanje komentara.</p> <p>b) Uključenost lokalne zajednice u diskusije o prilikama, izazovima i mogućnostima razvoja održivog turizma u destinaciji planirana je aktivnošću DA5 „Organizirati javne tribine i okrugle stolove u svrhu razvijanja dijaloga JU i lokalne zajednice s ciljem podizanja kvalitete života lokalne zajednice na području Parka“ u Planu upravljanja.</p> <p>Nadalje, planiranom uspostavom Partnerskog vijeća JU za održivi razvoj „Destinacije NP Krka“ (JU je donijela Odluku o njegovoj uspostavi, a uspostava i početak rada planiran je do kraja 2026. godine), kao trajnog savjetodavnog tijela JU, čiji članovi su predstavnici naselja na čijem području se nalazi Park, predstavnici organizacija civilnog društva koje se bave očuvanjem vrijednosti i održivim razvojem područja, te predstavnici interesnih udruga privatnog sektora, osigurava se trajno i kontinuirano uključivanje lokalne zajednice u detaljnije informiranje i rasprave o prilikama, izazovima i mogućnostima daljnjeg održivog razvoja turizma u destinaciji.</p> <p>Uz to, aktivnostima vezanim uz uspostavu, promicanje i certificiranje pružatelja usluga Krka Partner certifikatom također se promovira, informira i diskutira o mogućnostima i izazovima daljnjeg održivog razvoja turizma u destinaciji te izgradnji kapaciteta zajednice za odgovaranje na njih.</p> <p>(Dodatni načini i primjeri uključivanja lokalnog stanovništva/zajednice u diskusije o mogućnostima, izazovima i održivosti lokalnog turističkog razvoja opisani su u okviru kriterija 5.10 – Zadovoljstvo stanovnika.)</p>

<p>5.9. Doprinos dionika</p>	<p>Poduzećima, posjetiteljima i javnosti nude se mogućnosti doprinosa inicijativama zajednice i održivosti, kao volonteri, financijski ili u naravi.</p>	<p>a) Poduzeća, posjetitelji i javnost imaju mogućnost doprinijeti inicijativama zajednice i održivosti, financijski ili u naravi, ili 1) indirektno, kroz JU, ili 2) direktno, kao potrošači na tržištu usluga i proizvoda lokalne zajednice. Vezano uz prvo, prihod od ulaznica koje plaćaju posjetitelji u cijelosti se koristi za ciljeve upravljanja područjem, uključujući vezano uz očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti područja, razvoj održivog posjećivanja, potporu održivom razvoju zajednice usklađenom s ciljevima očuvanja. Svi navedeni ciljevi u načelu doprinose i lokalnoj zajednici (jer su čuvane vrijednosti i njihove vrijednosti, a održivo posjećivanje otvara dodatne mogućnosti održivog gospodarsko-društvenog razvoja).</p> <p>Uz dio aktivnosti koji organizira i vodi JU, JU dio prihoda od ulaznica direktno kanalizira prema lokalnoj zajednici, za financiranje njenih inicijativa kojima se doprinosi održivom razvoju destinacije, i to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) do 6 % neto prihoda od prodaje ulaznica, koje JU – sukladno Odluci o naknadi jedinicama lokalne samouprave na potpomognutim područjima koju plaćaju JU vezano za upravljanje zaštićenim područjima (NN 43/2021) – isplaćuje JLS-ima unutar čijih administrativnih granica se područje nalazi (proporcionalno udjelu JLS u površini područja i u ukupnom broju stanovnika u području), a koje su one dužne koristiti namjenski za projekte zaštite prirode, te unapređenje gospodarenja vodama i otpadom. (Konkretnije, NP Krka nalazi se na području 7 jedinica lokalne samouprave, od kojih ih 6, prema stupnju razvijenosti (koji je utvrđen Odlukom o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 3/2024)) spada u „potpomognuta područja“ i time zadovoljava kriterije za isplatu naknade (sve, osim Šibenika, koji spada među razvijene JLS). Specifičnije, sedam JLS i njihovih ukupno 23 naselja u obuhvatu NP Krka, s udjelom površine Parka unutar njihovih granica i grupi prema indeksu razvijenosti, su kako slijedi: Grad Skradin – naselja Dubravice, Rupe, Plastovo (27,79 %) (grupa II prema indeksu razvijenosti); Grad Drniš – naselja Nos Kalik, Brištane, Bogatić, Drinovci, Ključ (21,6 %) (V); Grad Šibenik – naselja Goriš, Lozovac, Gradina, Brnjica, Konjevrate (11,2 %) (VII); Grad Knin – naselja Očestovo i Ljubač (3,74 %) (III); Općina Promina – naselja Puljane, Bogatić, Matase, Ljubotić, Bobodol (16,68 %) (III), Općina Kistanje – naselja Kistanje i Ivoševci (13,24 %) (I), te Općina Ervenik – naselje Radučić (5,84 %) (I)). 2) kroz godišnje sufinanciranje lokalnih hitnih službi (vatrogasnih postrojbi i dobrovoljnih vatrogasnih društava u destinaciji, te službe hitne medicine); 3. kroz ugovor o suradnji s Hrvatskom gorskom službi spašavanja; 4) kroz godišnja Sponzorstva za razvoj sporta, kulture i drugih djelatnosti, sukladno Pravilniku za sponzoriranje NP Krka (2021.); te 5) kroz godišnje Natječaje za financiranje projekata udruga iz proračuna JU NP Krka. <p>Osim prihoda od ulaznica, JU „kanalizira“ i volonterski rad, odnosno doprinos u naravi posjetitelja, poduzeća i javnosti, kroz organizaciju različitih programa i akcija s volonterima (npr. Zelena čistka, inicijativa „Čistač rijeke Krke“, „Čuvar staništa autohtonih vrsta“).</p> <p>Vezano uz mogućnost direktnog doprinosa, utjecajem je daleko najznačajniji onaj koji se ostvaruje kroz konzumaciju usluga i proizvoda lokalne zajednice, koja je u značajnoj mjeri aktivno uključena u pružanje turističkih usluga u destinaciji (smještaj, ugostiteljstvo, iznajmljivanje, usluge vođenja i sl.).</p> <p>Dodatno, uspostavljanjem, promicanjem i promoviranjem Krka Partner certifikata, posjetiteljima, poduzećima i javnosti je omogućeno da dodatno podupiru one pružatelje usluga koji kroz svoju djelatnost doprinose i održivosti cijele destinacije.</p> <p>Konačno, posjetitelji, poduzeće i javnost doprinose održivosti destinacije i lokalnoj zajednici i kroz ponašanje u skladu s propisanim ili sugeriranim pravilima ponašanja u destinaciji (propisanim u Pravilniku o zaštiti i očuvanju, ili u kriterijima Krka Partner certifikata, ili u kriterijima za održivost djelatnosti za koje JU izdaje koncesijska odobrenja, a vezano uz odvajanje otpada, smanjenje potrošnje energije i vode i dr.).</p>
		<p>a) JU težnje, zabrinutosti i zadovoljstvo lokalnih zajednica u vezi s održivošću turizma i upravljanjem destinacijom redovito prati na sljedeće međusobno nadopunjujuće načine: 1) kroz uključivanje lokalnih zajednica u izradu strateških dokumenata, studija, projekata; 2) kroz rad Partnerskog vijeća, koje uključuje i predstavnike lokalnih zajednica; 3) kroz uspostavljen servis za komentare na mrežnim stranicama JU; 4) kroz direktne kontakte s lokalnim zajednicama u okviru zajedničkih aktivnosti; 5) kroz ciljana istraživanja (anketna, fokus grupe, intervjui).</p> <p>Vezano uz prvo, temeljito i cjelovito istraživanje provodi se kroz uključivanje lokalnih dionika u izradu Plana upravljanja, vezano uz sve upravljačke teme, ali naročito temu C – upravljanje posjećivanjem, u svim fazama izrade / elementima Plana, od prikupljanja informacija, analize i evaluacije stanja, preko definiranja vizije, općih i specifičnih ciljeva, s pokazateljima ispunjenja, do osmišljavanja strategija i aktivnosti za postizanje postavljenih ciljeva, s pokazateljima izvršenja. U idealnom scenariju, ovaj način uključivanja je ujedno i najznačajniji, jer se njime osigurava prepoznavanje i uvažavanje težnji i zabrinutosti lokalnih zajednica u glavnom strateškom dokumentu temeljem kojeg se upravlja područjem, uključujući i njegovim razvojem kao posjetiteljske destinacije. Na sličan način, korištenjem istih metoda uključivanja (konzultacije, sastanci, radionice, intervjui i ankete), lokalne zajednice su uključene i u izradu drugih analiza i studija kojima se detaljnije sagledava pojedina upravljačka tema i/ili izazov. U tom smislu, za temu upravljanje destinacijom, ključno je bilo uključivanje lokalnih zajednica u izradu studija „Evaluacija stanja u sustavu upravljanja NP Krka, analiza prihvatnog kapaciteta“ (2018.) i „Studija upravljanja posjetiteljima NP Krka“ (2019.), koje su kasnije korištene kao glavne stručne podloge za izradu Plana upravljanja. Konačno, uključivanje je važan sastavni dio i u osmišljavanju i provedbi konkretnih projekata kroz koje se realiziraju dijelovi Plana, kao što je to bio projekt „Nepoznata Krka: skrivena blaga gornjeg i srednjeg toka rijeke Krke“, kroz koji se izgradila značajna posjetiteljska infrastruktura u prethodno manje poznatom i posjećenom dijelu Parka.</p> <p>Vezano uz drugo, uspostava Partnerskog vijeća JU za održivi razvoj „Destinacije NP Krka“ osigurat će trajni forum za diskusiju interesa, želja, težnji, zabrinutosti i zadovoljstva lokalne zajednice u vezi s održivošću i upravljanjem destinacijom, a teme, sadržaj i zaključci tih diskusija biti će javno dostupne i kao dio zapisnika o radu Partnerskog vijeća.</p> <p>Vezano uz treće, JU na svojim mrežnim stranicama, u dijelu vezanom uz održivost destinacije, ima uspostavljen servis za davanje komentara (kritika, pohvala, prijedloga za unapređenje) na koje redovno odgovara, a komentari i odgovori ostaju javni i vidljivi. Također, uz odgovore na komentare/pritužbe/prijedloge posjetitelja i lokalne zajednice, JU godišnje priprema i javno objavljuje izvješće o aktivnostima vezanim uz upravljanje destinacijom poduzetim temeljem povratnih informacija prikupljenih kroz sustav za davanje komentara.</p> <p>Vezano uz četvrto, JU redovno i kontinuirano provodi susrete s lokalnom zajednicom koji, osim informiranja i edukacije o temama i djelatnostima važnim za lokalnu zajednicu, služe i za razmjenu informacija, uključivanje i uvažavanje mišljenja i stavova lokalne zajednice vezanih uz sve aspekte upravljanja Parkom.</p> <p>Konačno, vezano uz peto, JU je i u prethodno razdoblju povremeno provodila i ciljana istraživanja (npr. https://forms.gle/qVidYtVqiU4p8M7M7), a Akcijskim planom 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green</p>

<p>5.10. Zadovoljstvo stanovnika</p>	<p>Težnje, zabrinutosti i zadovoljstvo lokalnih zajednica u vezi s održivošću turizma i upravljanjem destinacijom redovito se prate; rezultati se javno objavljuju; i poduzimaju se mjere kao odgovor na njih.</p>	<p>Destinations planira se usustavljivanje praćenja zadovoljstva, težnji i zabrinutosti stanovnika, na način da se ono redovno ponavlja svake godine, na statistički relevantnom uzorku, s dijelom pitanja koja se ponavljaju, čime se omogućava praćenje trendova i učinaka poduzimanih upravljačkih mjera. Uz to, prema potrebi će se provoditi i dodatna, ciljana anketna istraživanja. U skladu s politikom transparentnog djelovanja JU, izvješća s rezultatima svih istraživanja će biti javno objavljena i dostupna.</p> <p>b) Temeljem informacija prikupljenih kroz sve prethodno opisane kanale komunikacije s lokalnim zajednicama, JU je svjesna ključnih težnji, zabrinutosti i uzroka nezadovoljstva ili zadovoljstva lokalnih zajednica, te u mjeri u kojoj to može – s obzirom na temeljnu svrhu područja sa statusom Nacionalnog parka, i s time u vezi zadanih ciljeva očuvanja, te realna ograničenja (vezano uz nadležnosti, financijske i druge kapacitete JU) – poduzima mjere u svrhu njihovog uvažavanja. Kada iz navedenih razloga nije u mogućnosti ispuniti očekivanja, želje i/ili zahtjeve lokalne zajednice, odnosno njenih dijelova, JU nastoji kroz sve dostupne kanale – od sastanaka do objava na mrežnim stranicama, društvenim mrežama, newsletteru – jasno komunicirati argumente, odnosno razloge zbog kojih nije bila u mogućnosti postupiti sukladno iskazanim željama i/ili zahtjevima.</p> <p>Razlozi u prethodnom razdoblju iskazanog nezadovoljstva mogu se grupirati u sljedeće tri kategorije: 1) donošenje i primjena pravila Parka, naročito pravila koje su recentnije uvedena, kao odgovor na prepoznate novonastale upravljačke izazove, a kojima se sužavaju prava lokalne zajednice koje ona prepoznaje kao svoja „običajna“ prava i dio tradicije; 2) mjestimične manjkavosti posjetiteljske infrastrukture i posljedični utjecaj na dio lokalne zajednice na predmetnoj lokaciji, te prioritete u odabiru ciljeva i sadržaja strateških projekata; te 3) općenitu želju za jačim prepoznavanjem, uvažavanjem i uključivanjem lokalne zajednice.</p> <p>Primjer prve kategorije je pravilo o zabrani kupanja u Parku, uz izuzetak nekoliko lokaliteta na kojima je ono ostalo dopušteno, upravo iz razloga izbjegavanja sužavanja prava lokalnog stanovništva, osim kad je to apsolutno nužno. Rečeni slučaj dobro ilustrira i nastojanje JU da kroz dulje razdoblje i kroz razne komunikacijske kanale objasni razloge za nužnost uvođenja novog pravila/ograničenja (uključujući vezano uz očuvanje staništa, osiguranje preduvjeta za doživljaj prirodnih vrijednosti u području, osiguravanje sigurnosti posjetitelja).</p> <p>Drugi primjer je uvođenje potpune zabrane svih oblika ribolova u Parku, kojom je lokalnim stanovnicima dokinuta prijašnja mogućnost rekreacijskog ribolova. I u tom slučaju je lokalnoj zajednici jasno komunicirano trenutno stanje i ugroženost autohtone ihtiofaune, i potreba za uklanjanjem svih i najmanjih pritisaka na nju, u svrhu njene revitalizacije, a lokalni stanovnici su čak uspješno uključeni i u aktivnosti selektivnog ribolova alothonih vrsta (u prvom redu štuke), čime se doprinosi ciljevima revitalizacije ihtiofaune u Parku.</p> <p>Primjer iz druge kategorije je postojeće prometno rješenje na ulazu Lozovac, koje nije adekvatno s obzirom na značajno veći broj posjetitelja od onoga za koje je projektirano, što ima negativan utjecaj i na zadovoljstvo posjetitelja (zbog gužvi u razdobljima s vršnim brojem posjetitelja), i na lokalno stanovništvo koje živi u blizini. I sama svjesna problema, JU aktivno radi na njegovom rješavanju, a uređenje Ulaza Lozovac prepoznato je u Planu upravljanja kao visokoprioritetna potreba i ugrađeno kao aktivnosti (EC17). Nakon niza izvršenih prethodnih koraka (vezano uz osiguranje prostornih pretpostavki, vlasničkih odnosa, prostorno planskih rješenja), recentno je dovršen „Glavni projekt prometnog rješenja za potrebe prometovanja i zaustavljanja agencijskih i transfernih autobusa NP Krka“, koji se planira i realizirati u 2026. godini, čime će se problem, i uzrok nezadovoljstva, riješiti.</p> <p>Recentnije je u javnom prostoru najprisutnije negodovanje vezano uz način na koji je JU uredila prostor pristaništa u Skradinu, zbog kojeg je lokalno stanovništvo izgubilo dio prostora koje je prije tradicionalno koristilo kao kupalište. JU je i u tom slučaju nastojala objasniti, a prema potrebi i dalje objašnjava da je uređenje pristaništa s novim ukrcajnim pontonima nužno za rješavanje dugotrajnog problema gužvi prilikom ukrcaja, uzrokovanih nedostatnim kapacitetom. Također, sudjelovala je u uređenju zamjenske plaže i lučice za brodice lokalnih stanovnika, kojima se kompenziraju izgubljene mogućnosti.</p> <p>JU je krenula s uspostavljanjem Partnerskog vijeća JU za održivi razvoj „Destinacije NP Krka“, kao prostora za sustavnu izgradnju međusobnog dijaloga, razumijevanja i suradnje.</p>
<p>Lokalno gospodarstvo</p>		

<p>5.11. Praćenje gospodarskih učinaka</p>	<p>Izravni i neizravni doprinos turizma gospodarstvu destinacije prati se i javno objavljuje te uključuje odgovarajuće podatke, kao što su broj posjetitelja, potrošnja posjetitelja, podaci o zaposlenosti i ulaganjima te dokazi o raspodjeli gospodarskih koristi.</p>	<p>a) Posjećivanje Parka, odnosno turistički promet unutar destinacije Parka ima značajne izravne i neizravne doprinose gospodarstvu u destinaciji. Neki od najznačajnijih su kako slijedi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) JU NP Krka, sa svojih oko 350 stalno zaposlenih i dodatnom nekolicinom sezonskih zaposlenika, najveći je poslodavac u destinaciji, i značajan gospodarski subjekt čak i na razini Šibensko-kninske županije. 2) Dodatno zapošljavanje, u prvom redu lokalnog stanovništva, osiguravaju i drugi pružatelji ugostiteljskih, smještajnih i turističkih usluga, koji su svi mikro ili mali poduzetnici, kojima je također u interesu zapošljavanje lokalne radne snage, koja ima osiguran vlastiti smještaj tijekom sezone, kada je smještaj radnika inače problem. 3) Značajan udio stanovnika i/ili vlasnika objekata u destinaciji, uključen je u pružanje u prvom redu smještajnih, a u manjem broju u ugostiteljskih i drugih turističkih usluga, te tako ostvareni prihodi predstavljaju ne jedini, ali značajni dodatni izvor prihoda za kućanstva u destinaciji. 4) Osim što osigurava zapošljavanje, turističko tržište destinacije idealno je prodajno mjesto za plasman lokalno proizvedenih poljoprivrednih proizvoda (maslinovo ulje, med, vino, sir, ...) i suvenira, i to po višim., tzv. premijskim cijenama, jer se u kontekstu plasmana u destinaciji više prepoznaje i vrednuje njihova autentičnost i posebnost. 5) JU izravno doprinosi podizanju prihoda od turizma u destinaciji i kroz svoje politike i aktivnosti unapređenja održivosti, kvalitete i očuvane autentičnosti cijele destinacije: 1) ugradnjom kriterija održivosti, kvalitete i izvornosti kao zahtjeva u koncesijska odobrenja koja JU izdaje za djelatnosti u Parku i kriterija za Krka Partner certifikata, 2) umrežavanjem ponude u destinaciji i njenim povezivanjem s NP Krka kao glavnim turističkim atraktorom, te 3) promocijom ponude u destinaciji kroz svoje promotivne kanale. Konkretnije, takva ponuda postaje prepoznatljivija, vidljivija i atraktivnija, a to povećava i turistički promet (broj noćenja u destinaciji, potrošnju u destinaciji), i prepoznatu vrijednost, a time i prihvatljivu cijenu ponude unutar destinacije. 6) Prihodi ostvareni od posjećivanja destinacije, obzirom da ih ostvaruju gotovo isključivo stanovnici lokalnih JLS i županije, ostaju najvećim dijelom u lokalnoj i županijskoj ekonomiji, na način da predstavlja prihod još nekih pružatelja usluga i roba u županiji. 7) NP Krka, kao izrazita turistička atrakcija, povećava turistički atraktivnost, prepoznatljivost, a time i turistički promet šireg područja, iz kojeg je lako i brzo dostupno autocestom u sklopu dnevnog izleta (a koje uključuje minimalno Šibensko-kninsku, Zadarsku i Splitsko-dalmatinsku županiju). Nudeći kvalitetan i atraktivan turistički proizvod, JU omogućava i više turističke prihode po gostu, a ujedno i više zadovoljstvo gostiju koji imaju dodatnu priliku za obogaćenja doživljaja prilikom svog boravka u Hrvatskoj. <p>JU se u procjeni doprinosa turizma/aktivnosti posjećivanja gospodarstvu destinacije oslanja: 1) dijelom na podatke koje precizno prati, jer čine dio njenog poslovanja (podaci o broju posjetitelja Parka, ukupni prihodi JU, masa isplaćenih plaća i sl.), i 2) dijelom na procjene dobivene istraživanjima turističkog prometa i potrošnje u Hrvatskoj.</p> <p>Procjena dijela učinaka je kako slijedi. Kako se okvirni godišnji broj posjetitelja destinacije Parka u posljednjih godina ustalio na oko 1 milijun posjetitelja, a službeno procijenjena (HNB) prosječna dnevna turistička potrošnja u Hrvatskoj je u 2025. godini bila 176 EUR, od čega okvirno 50 % otpada na smještaj, a 50 % na hranu i piće u ugostiteljstvu i druge troškove (ulaznice, suveniri, kupovina), ukupni prihodi u destinaciji mogu se grubo procijeniti na oko 100 mil. EUR, od čega 88 mil. EUR, od posjetitelja koji destinaciju posjećuju kao izletničku destinaciju, pa nema prihoda od smještaja, a dodatnih oko 13 mil. EUR od smještaja u kapacitetima unutar destinacije (uz procjenu o okvirno 150 000 ostvarenih noćenja u destinaciji – temeljem službenih statistika za TZ Skradin i ekstrapolacije za ostatak destinacije).</p> <p>Prihodi JU čine oko 20 % toga iznosa, ali s obzirom na neprofitni karakter JU i strukturu njenih rashoda, najveći dio tog iznosa također čini dio prihoda lokalne zajednice i gospodarstva (kroz plaće i kroz plaćanje lokalnih usluga i roba uklopljenih u ponudu JU).</p> <p>Najveći dio prihoda koristi se za financiranje JU u provođenju njenih zadaća upravljanja i očuvanja područja (uključujući i sve vezano uz Upravljanje posjećivanjem i održivim razvojem destinacije), ali dio se proslijeđuje lokalnim JLS i civilnom društvu. Specifičnije, sukladno Odluci o naknadi jedinicama lokalne samouprave na potpomognutim područjima koju plaćaju javne ustanove vezano za upravljanje zaštićenim područjima (NN 43/2021), do 6 % neto prihoda isplaćuje se JLS-ima unutar čijih administrativnih granica se područje nalazi (proporcionalno udjelu JLS u površini područja i u ukupnom broju stanovnika u području), a one su ih dužne koristiti namjenski za projekte zaštite prirode i unapređenje gospodarenja vodama i otpadom. (Dio sredstava se isplaćuje svim JLS na čijem području se nalazi Park, osim Gradu Šibeniku, jer ono prema stupnju razvijenosti spada u razvijene JLS, odnosno ne spada u kategoriju „potpomognutih područja“). Dio sredstava se, sukladno Pravilniku za sponzoriranje JU, donira kroz sponzorstva za razvoj sporta, kulture i drugih djelatnosti u destinaciji, a dio lokalnim udrugama civilnog društva, putem godišnjih Natječaja za dodjelu sredstava.</p> <p>Opisana okvirna procjena doprinosa, kao i praćeni podaci na kojima se ona temelji (podaci o broju posjetitelja, cjelovito godišnje financijskoj izvješće JU, s prikazanim prihodima i rashodima) i javno se komunicira putem mrežnih stranica JU.</p> <p>U predstojećem razdoblju, sukladno Planu upravljanja NP Krka i šire područje 2023. – 2032. (aktivnosti DA17 Uspostaviti metodološki okvir za praćenje društvenog i ekonomskog utjecaja Parka na JLS i lokalnu zajednicu i provoditi praćenje) i njenoj razradi u Akcijskom planu 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations, JU će razraditi metodologiju za detaljnije praćenje doprinosa i uvesti praćenje/istraživanje parametara potrošnje unutar destinacije, koje će joj omogućiti još temeljniju procjenu doprinosa, ali i prilagodbu upravljanja u svrhu povećanja učinaka posjećivanja na gospodarstvo destinacije i šireg područja.</p>
---	---	--

<p>5.12. Podrška lokalnim poduzetnicima</p>	<p>Destinacija potiče zadržavanje turističke potrošnje u lokalnom gospodarstvu kroz podršku lokalnim poduzećima, opskrbnim lancima i održivim ulaganjima.</p>	<p>Kako je već uvodno pojašnjeno u kontekstu komentara o ispunjenosti kriterija 5.11 – Praćenje gospodarskih učinaka, gotovo svi pružatelji ugostiteljskih, smještajnih i turističkih usluga su lokalna, mikro ili mala, uglavnom obiteljska poduzeća, što osigurava da ostvareni profit uglavnom ostaje u lokalnom gospodarstvu, raspoloživ za održiva ulaganja u daljnje unapređenje ponude. Prihodi ostvareni od posjećivanja destinacije, obzirom da ih ostvaruju gotovo isključivo stanovnici lokalnih JLS i županije, ostaju najvećim dijelom u lokalnoj i županijskoj ekonomiji, na način da predstavlja prihod još nekih pružatelja usluga i roba u županiji.</p> <p>I JU, u skladu sa zakonskim mogućnostima, potiče zadržavanje turističke potrošnje u lokalnom gospodarstvu podupiranjem lokalnih tvrtki, opskrbnih lanaca i održivih ulaganja.</p> <p>Putem javnog poziva, a sukladno Godišnjem planu koncesijskih odobrenja i zakupa, prikupljaju se ponude za dodjelu godišnjih koncesijskih odobrenja i zakupa – za ugostiteljske djelatnosti, prodaju lokalnih proizvoda (štanovi na Skradinskom buku), uplov, vođene ture i dr. turističku ponudu usklađenosti s ciljevima očuvanja i promoviranim ukupnim karakterom destinacije – gdje se prednost, ukoliko je moguće, daje lokalnim gospodarskim subjektima.</p> <p>Također, kad god je to moguće, u smislu usklađenosti s ciljevima očuvanja i promoviranim ukupnim karakterom destinacije, JU daje i koncesijsko odobrenje vlasnicima nekretnina u Parku, za njihovo korištenje za turističku namjenu. Najvidljiviji primjer su vodenice u privatnom vlasništvu, koje su obnovljene i stavljene u funkciju pružanja izrazito atraktivne, autentične ugostiteljske usluge.</p> <p>Uz podršku razvoju lokalne turističke ponude, JU na više načina, i izravno i neizravno, doprinosi i održivosti i razvoju lokalne proizvodnje i opskrbnih lanaca.</p> <p>Izravno doprinosi tako da:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) sama otkupljuje lokalne proizvode i plasira ih kroz svoje prodajne kanale, kao dio prezentacije očuvane lokalne tradicije i kulturne baštine; 2) nudi im mogućnost certificiranja kao Krka Partnera – proizvođača kvalitetnih izvornih proizvoda, te ih kao takve promovira kroz svoje promotivne kanale; te 3) pri davanju koncesijskih odobrenja za prodaju prednost daje lokalnim proizvođačima autentičnih proizvoda. <p>Neizravno doprinosi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kroz ugradnju zahtjeva/kriterija korištenja i plasmana lokalnih proizvoda, u mjeri u kojoj je to najviše moguće, među zahtjeve pružateljima usluga za koje JU daje koncesijska odobrenja, i u kriterije Krka Partner certifikata za pružatelje ugostiteljskih usluga; 2) kroz promociju certificiranih pružatelja usluga; 3) kroz cjelokupno nastojanje na profiliranju održive destinacije, temeljene na očuvanoj i interpretiranoj prirodnoj i kulturnoj baštini, čime stvara kontekst u kojem se autentični domaći proizvodi (pršut, sir, vino, ulje, med, rakije, gastro ponuda temeljena na njima, suveniri koji interpretiraju lokalnu prirodnu i kulturnu baštinu) mogu plasirati po premijskoj cijeni, što omogućava da njihova, u pravilu skuplja proizvodnja, bude ekonomski održiva. <p>JU podupire lokalne pružatelje turističkih usluga i lokalne proizvođače tradicijskih proizvoda i kroz njihovo umrežavanje i razvoj zajedničkih programa posjeta Parku, koji njihovu ponudu vežu na ponudu JU, koja upravlja glavnim atrakcijama u destinaciji.</p>
<p>5.13. Promicanje lokalnih proizvoda i usluga</p>	<p>Destinacija promiče razvoj i kupnju lokalnih održivih proizvoda koji odražavaju prirodu i kulturu područja i temelje se na načelima poštene trgovine. To može uključivati hranu i pića, rukotvorine, izvedbene umjetnosti, poljoprivredne proizvode itd.</p>	<p>a) Način na koji JU promovira/potiče/podržava kupnju lokalnih održivih tradicijskih proizvoda opisan je detaljno u kriteriju 5.12 – Podrška lokalnim poduzetnicima (u kontekstu podrške lokalnim lancima opskrbe).</p> <p>JU također promovira/potiče/podržava i uspostavu i razvoj kvalitetnih lokalnih održivih tradicijskih proizvoda, u prvom redu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pružanjem savjetodavne i edukativne podrške postojećim i potencijalnim proizvođačima, u okviru redovno organiziranih Susreta s lokalnim stanovništvom (najčešće se obrađuju odabrane teme vezane uz pčelarstvo, maslinarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo i stočarstvo), te 2) umrežavanjem i zajedničkim promoviranjem tih proizvoda. <p>Relevantne aktivnosti već ugrađene u Plan upravljanja NP Krka i šire područje 2023. – 2032., su: DA1 Poticati, razvijati i redovito održavati susrete s lokalnim stanovništvom kroz edukativne programe vezane uz poljoprivrednu proizvodnju i očuvanje autohtonih sorti i pasmina; DA15 U suradnji s lokalnim proizvođačima organizirati predstavljanje lokalnih proizvoda; DA16 U suradnji s razvojnim agencijama i LAG-om, poticati lokalne proizvođače na udruživanje i podizanje kvalitete proizvoda; DA19 Podupirati lokalno stanovništvo u prijavi i ostvarivanju poticaja iz dobrovoljnih mjera koje doprinose okolišu (IACS mjere iz PRR) //ili budućih eko-shema, te drugih poticajnih mjera Iz Programa ruralnog razvoja i drugih izvora.</p>

<p>5.14. Promicanje lokalnog zapošljavanja u turizmu</p>	<p>Destinacija potiče i podržava mogućnosti zapošljavanja i osposobljavanja u turizmu.</p>	<p>a) JU, kao najveći poslodavac u destinaciji (a i šire), potiče i podržava mogućnosti zapošljavanja i osposobljavanja u turizmu za lokalno stanovništvo. Trenutno (stanje 10.5.2026.), od 349 zaposlenih, samo jedna osoba ima prebivalište ili boravište izvan Šibensko-kninske županije. Zaposlenici JU različitih su profila, muškarci i žene, svih dobnih skupina, a zaposleno je i 12 osoba s invaliditetom, od kojih i osobe s intelektualnim poteškoćama u okviru suradnje s Centrom za socijalnu inkluziju Šibenik, putem Ugovora na neodređeno vrijeme.</p> <p>Svim zaposlenicima se nudi mogućnost doškoloavanja (učenje stranih jezika, stjecanje više ili specijalizirane razine obrazovanja, stručno osposobljavanje, stručna praksa i dr.) koje financira JU. S Veleučilištem u Šibeniku sklopljen je ugovor o suradnji zahvaljujući kojem studenti VUŠ-a u Nacionalnom parku Krka provode različite aktivnosti poput anketiranja posjetitelja, stručne prakse, sezonskih poslova i sl. NP Krka idealan je poslodavac koji studentima omogućuje stjecanje novih znanja, vještina i sposobnosti u međunarodnom okruženju.</p> <p>Važnost jačanja vlastitih kapaciteta prepoznata je i Planom upravljanja, odnosno cijelom podtemom Institucionalni i individualni kapaciteti koja za cilj ima trajno unapređivanje kompetencija djelatnika (uključujući edukacije, školovanje, razmjenu znanja s raznim institucijama i organizacijama i sl.) i organizacije radnih procesa, upravljanje znanjem i informacijama te razvoj organizacijske kulture čime se osiguravaju institucionalni i individualni kapaciteti potrebni za učinkovito upravljanje područjem.</p> <p>Kroz Krka Partner certifikat, JU potiče i podržava dodatno osposobljavanje, edukaciju, profesionalni razvoj i unapređenje poslovanja zainteresiranih pružatelja ugostiteljskih, smještajnih i turističkih usluga, vezano uz različite certifikatom zahtijevane aspekte održivosti i kvalitete.</p> <p>Dodatno zapošljavanje, u prvom redu lokalnog stanovništva, osiguravaju i drugi pružatelji ugostiteljskih, smještajnih i turističkih usluga, koji su svi mikro ili mali poduzetnici, kojima je također u interesu zapošljavanje lokalne radne snage, koja ima osiguran vlastiti smještaj tijekom sezone, kada je smještaj radnika inače problem.</p> <p>Konačno, značajan udio stanovnika i/ili vlasnika objekata u destinaciji, uključen je u pružanju u prvom redu smještajnih, a u manjem broju i ugostiteljskih i drugih turističkih usluga, te tako ostvareni prihodi predstavljaju ne jedini, ali značajni dodatni izvor prihoda za kućanstva u destinaciji.</p>
<p>Socioekonomski utjecaj</p>		
<p>5.15. Izbjegavanje prekomjernog turizma</p>	<p>Društveni utjecaj posjetitelja na lokalnu zajednicu i druge posjetitelje adekvatno se prati.</p>	<p>a) JU potencijalne utjecaje posjetitelja na lokalnu zajednicu prati 1) temeljem ispitivanja percepcije lokalne zajednice o toj temi, i 2) temeljem praćenja objektivnih prostorno-vremenskih pokazatelja dinamike posjećivanja u destinaciji.</p> <p>U okviru kriterija 5.10 Zadovoljstvo stanovnika, pojašnjeno kako JU prati i istražuje težnje, zabrinutosti i zadovoljstvo lokalnih zajednica u vezi s održivošću turizma i upravljanjem destinacijom, a u sklopu toga prati i detektira i potencijalno nezadovoljstvo i/ili frustraciju uzrokovanu percipiranim i doživljenim neželjenim utjecajem posjetitelja.</p> <p>JU objektivne prostorno-vremenske pokazatelje dinamike posjećivanja u destinaciji prati kroz redovni nadzor od strane čuvara prirode i drugih djelatnika JU koji su dnevno prisutni u prostoru, raspoređenih na način koji reflektira i intenzitet posjećivanja u Parku, naročito u vrijeme vršne sezone. Prostorno-vremenska dinamika posjećivanja, a i njen nadzor značajno su pojednostavljeni uvedenim pravilom posjećivanja, odnosno kretanja područjem, kojim je ono zabranjeno izvan označenih pješačkih staza i izvan područja predviđenog za posjećivanje.</p> <p>Temeljem na taj način prikupljenih informacija, kao i uvida u stavove lokalnih stanovnika, ocjena je da na području destinacije – zbog prostorne odvojenosti zona naselja, koja se nalaze u rubnim područjima i široj zoni oko Parka, i zone s najintenzivnijim posjećivanjem, koja se nalazi uz samu rijeku, a daleko najviše na lokalitetu Skradinski buk – nema značajnijih, trajnih, kumulativnih negativnih utjecaja posjećivanja na lokalnu zajednicu, koji zahtijevaju dodatno upravljanje i regulaciju. Jedine iznimke od date ocjene, odnosno područja u kojima se veće koncentracije posjetitelja događaju u zoni ili uz naselje, su Grad Skradin i naselje Lozovac, gdje se nalaze dva najkorištenija ulaza u Parka, kroz koje se posjećuje najposjećeniji lokalitet Skradinskog buka.</p> <p>Na oba ta lokaliteta, JU je kroz godine razvoja sustava posjećivanja, uspostavila a i dalje uspostavlja, sukladno izmijenjenim potrebama i okolnostima organizacije posjećivanja, potrebnu posjetiteljsku infrastrukturu (recentnija i tekuća unapređenja uključuju osiguravanje dovoljnih ukrčajnih kapaciteta pristaništa u Skradinu, odakle brodovi posjetitelj voze prema Skradinskom buku, parking na Lozovcu, skoro prometno rješenje za prometovanje i zaustavljanje agencijskih i transfernih autobusa JU), te druge mjere aktivnog upravljanja posjetiteljima (recentnije su bile uvođenje prodaje ulaznica za određeno vrijeme ulaska, mogućnost on-line kupnje ulaznice i rezervacije brodova), kojom se smanjuje negativni utjecaj od gužve, i na lokalne stanovnike i posjetitelja međusobno.</p> <p>Uvođenje mogućnosti on-line kupovine ulaznice, koju iz godine u godinu koristi sve veći dio posjetitelja, kao i prodaja ulaznica za specificirano vrijeme ulaza, značajno je unaprijedila stanje. S jedne strane je smanjilo gužve na ulazima, a i kasnije, unutar posjećivanog lokaliteta, jer su posjetitelji ravnomjernije raspoređeni, a s druge strane je istovremeno doprinijelo lokalnoj ekonomiji, jer posjetitelj, umjesto da „čeka na ulazu u redu“, vrijeme do ulaza može provesti u okolnoj destinaciji, konzumirajući i ponudu lokalnih ponuditelja. Jasno, doprinijelo je i zadovoljstvu posjetitelja.</p> <p>Važna upravljačka mjera je i upravljanje očekivanjima (tzv. expectation management) i kod lokalnog stanovništva i kod posjetitelja, a temeljeno na pravovremenom i objektivnom informiranju. Konkretnije, u slučaju lokalnog stanovništva to se odnosi na aktivno osvještavanje činjenice da je nemoguće očekivati prihode od turizma bez spremnosti da se prihvati i određena razina povećanja gužve u destinaciji tijekom vršne sezone. U slučaju posjetitelja, to je podsjećanje na činjenicu da posjećivanje glavnih regionalnih atrakcija, u vrijeme vršne posjetiteljske sezone, izvjesno znači i višu gustoću posjetitelja, minimalno na razini ostatka destinacije, a moguće i nešto višu, jer se radi o atrakciji.</p> <p>Izazov upravljanja gužvom, odnosno negativnim društvenim utjecajem posjetitelja na druge posjetitelje, i upravljačke mjere koje je JU poduzela u svrhu ograničavanja negativnog utjecaja na razinu unutar granica prihvatljivosti, opisani su detaljno u okviru kriterija 1.12 – Upravljanje pritiskom posjetitelja, 1.13 – Upravljanje posjetiteljima na lokalitetima destinacije, te 1.14 – Ponašanje posjetitelja na osjetljivim lokalitetima. Akcijskim planom 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations planiran je nastavak praćenja društvenog utjecaja posjetitelja na lokalnu zajednicu i druge posjetitelje kroz provođenje strukturiranog anketiranja lokalne zajednice i posjetitelja, analizu komentara sa servisa za komentare dostupnog na mrežnim stranicama JU, analizu komentara s platforme TripAdvisor te drugih komentara prikupljenih kroz susrete s lokalnim stanovništvom (u sklopu organiziranih susreta, radnih sastanaka Partnerskog vijeća, aktivnosti na Krka Partner certifikiranju i sl.). JU će redovno izrađivati i izvješće o aktivnostima JU vezanim uz upravljanje posjećivanjem, poduzetim temeljem povratnih informacija posjetitelja i lokalne zajednice.</p>

<p>5.16. Eksploatacija nekretnina</p>	<p>Destinacija ima smjernice prostornog planiranja, propise i/ili politike za optimizaciju socioekonomskih učinaka razvoja i upravljanja nekretninama, uključujući najam i koncesije u turističke svrhe.</p>	<p>a) Glavni planski dokumenti koji reguliraju razvoj i upravljanje nekretninama u području su prostorni planovi koji se donose za područje. Njihova svrha i obveza, u smislu „optimizacije socioekonomskih učinaka razvoja i upravljanja nekretninama“, proizlazi iz same definicije „prostornog planiranja“ utvrđene Zakonom o prostornom uređenju (čl. 19. st.52. „kao interdisciplinarnе djelatnosti...institucionalnog i tehničkog oblika za upravljanje prostornom dimenzijom održivosti, kojom se na temelju procjene razvojnih mogućnosti u okviru zadržavanja osobnosti prostora, zahtjeva zaštite prostora te očuvanja kakvoće okoliša i prirode određuje namjena prostora/površina, uvjeti za razvoj djelatnosti i infrastrukture te njihov rasporeda ljudi, dobara i djelatnosti), kao i iz drugih odredbi istog Zakona (vezano uz načela, ciljeve i dr.).</p> <p>Prostorni planovi se, sukladno Zakonom utvrđeno načelu sudjelovanja javnosti u prostornom uređenju, izrađuju i donose uz sudjelovanje javnosti. Specifičnije, donositelji planova – Republika Hrvatska i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave – putem tijela nadležnih za prostorno uređenje moraju o stanju u prostoru obavještavati javnost, omogućiti i poticati njezino sudjelovanje razvijanjem društvene povezanosti i jačanjem svijesti o potrebi zaštite prostora te upravljanjem sudjelovanja putem prikupljanja i organizacije prijedloga, pribavljanja stručnih mišljenja o javnim stavovima te posredovanja medija. Zakon propisuje i procedure sudjelovanja javnosti, uključujući i javnu raspravu, odnosno javno uvid, javno izlaganje, način sudjelovanja javnosti u javnoj raspravi, izvješće o javnoj raspravi. Cijelo područje destinacije pokriveno je važećim prostornim planovima, koji se, sukladno utvrđenim potrebama, kontinuirano noveliraju postupcima izmjena i dopuna i/ili izrade novih planova.</p> <p>Specifičnije vezano uz izazov odnosno dostupnost stambenog zbrinjavanja, u uvjetima visokih cijena na tržištu nekretnina, povezanih i sa činjenicom da je područje atraktivna turistička destinacije, te da se nekretnine ekonomski eksploatiraju kao smještajne jedinice u destinaciji, ključna činjenica za ocjenu stanja u destinaciji je da su nekretnine koje se koriste u turizmu uglavnom u vlasništvu lokalnog stanovništva, koje si njihovim korištenjem osiguravaju dodatne prihode, te s tim u vezu i unapređenje vlastitih ekonomskih okolnosti, uključujući i uvjeta stanovanja, te podizanja vrijednosti nekretnina u vlasništvu (kroz njihovu obnovu i uređenje).</p> <p>Specifičan izazov je osiguravanje uvjeta za stambeno zbrinjavanje, ostanak u području i život za mlade osobe i obitelji, koje nemaju u vlasništvu nekretninu prikladnu za stanovanje. Svjesne tog izazova, jedinice lokalne samouprave u području poduzimaju projekte kojima pod posebnim uvjetima (Ugovori kojima se osiguravaju povlašteni uvjeti uz uvjet ostanka i rada u području na neki duži period) mladim osobama i obiteljima osiguravaju uvjete za stambeno zbrinjavanje, dijelom i u suradnji, odnosno uz pomoć državnog Programa stambenog zbrinjavanja mladih osoba i mladih obitelji na potpomognutim područjima.</p> <p>Sa svoje strane, JU upravlja nekretninama (i u smislu raspolaganja i brige o nekretninama u njenom vlasništvu, i kupovine novih nekretnina) sukladno:</p> <p>1) izrađenim, donesenim i javno objavljenim internim aktima (Strategiju upravljanja i raspolaganjem nekretninama u vlasništvu JU NP Krka u razdoblju od 2024. do 2028. godine, godišnji Planovi upravljanja nekretninama JU NP Krka, interni registar nekretnina), koji su u skladu s načelima javnosti, zakonitosti, odgovornosti, svrsishodnosti i ekonomičnosti propisanim Zakonom o upravljanju nekretninama i pokretninama u vlasništvu RH (NN 155/23) i Strategijom upravljanja i raspolaganja imovinom u vlasništvu Republike Hrvatske; te 2) Planom upravljanja NP Krka i šire područje 2023. – 2032., koji uključuje aktivnosti EA6 Upravljanje nekretninama na području Parka sukladno Planu upravljanja nekretninama.</p> <p>JU upravlja nekretninama, i u smislu raspolaganja nekretninama u vlasništvu, i kupovine novih nekretnina, u skladu s ciljevima i potrebama upravljanja, te pri tome nema negativni utjecaj na razvoj lokalne zajednice, u prvom redu vezano uz njihove razvojne mogućnosti odnosno stambeno zbrinjavanje.</p> <p>Gospodarske djelatnosti u NP Krka dopuštene su uz koncesijsko odobrenje i poštivanje zadanih pravila i uvjeta u skladu sa zaštićenim područjem, za djelatnosti koje su u skladu s ciljevima upravljanja područjem.</p> <p>b) JU uvid u problematiku nekretninskog razvoja i priuštivosti stanovanja unutar područja ima preko u prethodnim kriterijima (uključujući u prvom redu 5.10) opisanih komunikacijskih kanala s lokalnim stanovništvom. JU sama svojim djelovanjem ni direktno ni indirektno ne doprinosi negativno pogoršanju problema priuštivosti stanovanja. Problem je u ingerenciji lokalne samouprave, koja ga i rješava raspoloživim instrumentima, uz nadzor i u suradnji s regionalnom samoupravom i središnjom državnom upravom.</p>
<p>Zdravlja i sigurnost</p>		

<p>5.17. Zdravlje i sigurnost</p>	<p>Kriminal, sigurnosni i zdravstveni rizici za posjetitelje i stanovnike sprječavaju se, na njih se odgovara, adekvatno se prate i javno objavljuju.</p>	<p>a) Djelatnici UJ 3 (nadzor), ali i drugi djelatnici JU prisutni u prostoru Parka, u okviru svojih redovnih aktivnosti prate i nadziru i sigurnosne i zdravstvene prijetnje za posjetitelje i stanovnike, u slučaju njihove pojave pravovremenom reakcijom ih sprječavaju (npr. zatvaranjem dijela posjetiteljskih staza, na kojem je utvrđena pojava ugroze, za pristup posjetitelja). O sigurnosnim ugrozama i/ili uvjetima u Parku, koji zahtijevaju dodatni oprez posjetitelja ili stanovnika, JU redovno izvještava putem svojih mrežnih stranica te putem djelatnika prisutnih u Parku. JU izrađuje izvješća o praćenju, sprječavanju i reagiranju na zdravstvene i sigurnosne opasnosti za posjetitelje i stanovnike (službene zabilješke). Izvješća o provedenim aktivnostima sadržana su u godišnjim izvješćima o radu.</p> <p>JU kontinuirano surađuje i s drugim nadležnim službama – nadležnim policijskim postajama, vatrogascima, hitnom medicinskom pomoći, HGSS-om – s ciljem prepoznavanja, praćenja, nadzora, pravovremenog upozoravanja i sprječavanja potencijalnih zdravstvenih i sigurnosnih ugroza posjetitelja i stanovnika.</p> <p>JU je, u suradnji s HGSS-om, izradila i usvojila i Sigurnosni elaborat kojim su sustavno identificirani rizici za posjetitelje (u prvom redu na pješačkim stazama) i date smjernice za prilagodbu sustava posjećivanja s ciljem uklanjanja i/ili ublažavanja sigurnosnih i zdravstvenih rizika unutar granica prihvatljivosti, te osiguravanja spremnosti JU za učinkovitu reakciju u slučaju potrebe. Temeljem sigurnosnog elaborata u informacije o posjetiteljskim stazama dodana su i sigurnosna upozorenja, vezano uz zahtjevnost staza, a s ciljem minimiziranja sigurnosnih i zdravstvenih rizika (u prvom redu rizik od poskliznuća i ozljede uzrokovane padom, zbog nedovoljne pažnje i obilaska u neprikladnoj obući i odjeći, opasnost od dehidracije i toplinskog udara u ljetnoj sezoni zbog neiskustva i krive procjene, i sl.)</p> <p>Na području Parka postavljen je i sustav video nadzora (sukladno aktivnosti PU EC4 Postaviti videonadzor za cijelo područje Parka), koji značajno doprinosi kapacitetima JU za praćenje ugroza, brzu identifikaciju u slučaju pojave, i općenito uvid u stanje na terenu. Na Lozovcu je postavljena vatrodajna kamera, a JU je financirala i kameru postavljenu na toranj DVD-a Dubrave.</p> <p>b) Temeljem procjene rizika u upravljanoj području, JU samostalno i u suradnji s drugih nadležnim službama, provodi redovne aktivnosti smanjivanja rizika te jačanja otpornosti i spremnosti, odnosno osiguravanja kapaciteta potrebnih za učinkovitu reakciju u slučaju potrebe.</p> <p>Konkretnije, JU ima uspostavljenu redovnu suradnju s Policijskim postajama nadležnim za prostor destinacije, vezano uz prema potrebi pojačani nadzor i suzbijanje uočenih sigurnosnih ugroza posjetitelja (npr. vezano uz pojavu sitnih krađa i sl.).</p> <p>JU je s Hrvatskom gorskom službom spašavanja – Stanicom Šibenik potpisala Ugovor o zajedničkom korištenju medicinske opreme i opreme za potragu i spašavanje, kojim je dogovorena i redovita obnova licenci osposobljenih zaposlenika JU, kao i spremnosti na reakciju u slučaju nesreće.</p> <p>JU tijekom turističke sezone sufinancira službu hitne medicinske pomoći na području grada Skradina i NP Krka, te na taj način pomaže Zavodu za hitnu medicinu Šibensko-kninske županije u obavljanju njegove djelatnosti osiguravanja kvalitetne i pravovremene zdravstvene zaštite i posjetiteljima i građanima.</p> <p>JU godišnje sufinancira i rad lokalnih vatrogasnih postrojbi i dobrovoljnih vatrogasnih društava u destinaciji. JU redovito provodi mjere i pripreme aktivnosti za prevenciju i aktivnu zaštitu od požara, posebice pred turističku sezonu, kada rizik od požara raste, i zbog prirodnih uvjeta (visoke temperature, suša, grmljavinska nevremena) i zbog veće prisutnosti ljudi u području. U svrhu osiguranja potrebne spremnosti, s predstavnicima vatrogasnih društava dogovaraju se i potpisuju suradnje (u skladu sa sljedećim aktivnostima Plana upravljanja: DA10 Nastaviti suradnju s lokalnim organizacijama na protupožarnoj zaštiti, EC42 Sanirati i redovito održavati protupožarne puteve, EC43 Redovito ažurirati Procjenu ugroženosti od požara i tehnoloških eksplozija te Plan zaštite od požara, EC44 Provoditi aktivnosti i mjere protupožarne zaštite sukladno Programu aktivnosti o provedbi posebnih mjera zaštite od požara).</p>
	<p>Destinacija ima plan smanjenja rizika, upravljanja krizama i hitnog odgovora</p>	<p>a) JU ima planove smanjenja rizika, upravljanja krizama i hitnog odgovora primjerene destinaciji, odnosno glavnim identificiranim rizicima.</p> <p>Prepoznajući značaj internog i vanjskog komuniciranja za učinkovito upravljanje krizama, JU je izradila Priručnik za krizno komuniciranje, svrha kojega je osigurati dobro koordinirane, pravovremene, točne, konzistentne i učinkovite informacije i akcije u JU, za vrijeme bilo koje faze kriznog komuniciranja, kako bi se minimizirale mogućnosti za stvaranje zabuna, širenje glasina i netočnih informacija. Priručnik sadrži teorijski uvod o kriznom komuniciranju, kontrolne liste i podjelu uloga u slučaju krize (uključujući vezano uz članove kriznog stožera i njihove uloge), te nekoliko praktičnih kriznih scenarija s razrađenim opcijama i sugestijama za prve reakcije.</p> <p>JU ima izrađenu i usvojenu Strategiju upravljanja rizicima, s pratećom Uputom za provedbu procesa upravljanja rizicima, Obrascem registra rizika i Obrascem za utvrđivanje i procjenu rizika, kojima je postavljen širi okvir za upravljanje rizicima u JU. Strategijom su definirane i zadaće i odgovornosti sudionika u procesu upravljanja rizicima. Jedan od ciljeva izgradnje kapaciteta za upravljanje rizicima je da su svi djelatnici JU svjesni potencijalnih kriznih situacija, da ih svojim aktivnim djelovanjem nastoje spriječiti, ali i da proaktivno prijavljuju ono što sami smatraju da bi moglo prerasti u kriznu situaciju. Time se velik broj kriza može pravovremeno spriječiti. Postupci upravljanja rizicima revidiraju se na godišnjoj osnovi, procjenjuje se promjena razine prijetnje pojedinog rizika te eventualno dopunjuje novim rizicima uočenima tijekom poslovanja.</p> <p>Uz navedene generičke dokumente, JU ima i pripremljene planove za glavne prepoznate rizike – za njihovu prevenciju, odnosno za postupanja u slučaju izbijanja rizičnog događaja.</p> <p>Specifičnije, s obzirom na utvrđenu IIb kategoriju ugroženosti područja Parka od požara (sukladno Pravilniku o razvrstavanju građevina, građevinskih dijelova i prostora u kategorije ugroženosti od požara (NN 62/94, 32/97), JU, kao odgovorna za upravljanje područjem, uključujući i šumama i šumskim područjem, ima izrađen, usvojen, redovno ažuriran i proveden skup zakonom propisanih akata vezanih uz protupožarnu zaštitu, uključujući: Procjenu ugroženosti od požara i tehnoloških eksplozija, Plan zaštite od požara (temeljen na procjeni ugroženosti od požara), te Pravilnik zaštite od požara (JU NP Krka) (ažuriran 2024. godine). Pravilnikom su detaljno utvrđeni: 1) ustroj i način obavljanja poslova protupožarne zaštite (u prvom redu UJ 3 (protupožarna zaštita i zaštita na radu) u okviru UJ2 (tehnički poslovi), ali i drugih UJ u JU); 2) ustrojstvo motrenja, javljanja i uzbuđivanja o opasnostima od požara; 3) ustrojstvo i način obavljanja kontrole ispravnosti i održavanja opreme i sredstava za dojavu i gašenje požara; 4) osposobljavanje zaposlenika iz zaštite od požara i upoznavanje s opasnostima; 5) obveze odgovornih osoba i drugih zaposlenika za provedbu mjera zaštite od požara; 6) dužnosti zaposlenika u slučaju nastanka požara; 7) mjere zaštite od požara kojima se otklanja ili smanjuje opasnost</p>

<p>5.18. Upravljanje rizicima i krizama</p>	<p>primjeren destinaciji. Ključni elementi komuniciraju se stanovnicima, posjetiteljima i poduzećima. Postupci i resursi su uspostavljeni za provedbu plana i plan se redovito ažurira.</p>	<p>od nastajanja požara šuma i otvorenih prostora. JU ima i Plan evakuacije iz NP Krka, kojim su definirani načini postupanja u slučaju potrebe za brzom evakuacijom posjetitelja. Zakonom propisani akti izrađeni su i za upravljanjem rizicima u luci posebne namjene – luci turističkog pristaništa – Pristanište turističkih brodova u Skradinu (uključujući Pravilnik o redu u luci posebne namjene, Pravilnik kojim se određuju posebne sigurnosne, zaštitne i druge mjere kod rukovanja opasnim tvarima u luci posebne namjene, te Pravilnik kojim se određuju klase i količine opasnih tvari kojima se može rukovati odnosno s kojim brod može uploviti u luku posebne namjene). U slučaju iznenadnog onečišćenja rijeke Krke ili mora, npr. neovlašteno odbacivanje otpada ili iznenadno puknuće spremnika goriva u rijeku ili more potrebno je postupiti sukladno Zakonu o plovidbi i lukama unutarnjih voda (NN 144/21) i Državnom planu mjera za slučaj izvanrednih i iznenadnih onečišćenja voda (NN 5/2011) te Planu intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora (NN 92/08) te Planu intervencija kod iznenadnih onečišćenja mora u Šibensko-kninskoj županiji (Službeni vjesnik Šibensko-kninske županije, broj 8/09) b) Ključni elementi opisanog planskog okvira za upravljanje rizicima komuniciraju se različitim kanalima različitim ciljnim publikama. Dio dokumenata je javno dostupan na mrežnim stranicama JU (https://npkrka.hr/hr-ona/upravljanje/odluke-i-pravilnici/). Dio elemenata se detaljno i redovno komunicira s ključnim, partnerima u prostoru, u slučaju izbijanja krizne situacije, uključujući u prvom redu s predstavnicima Područnih ureda civilne zaštite, HŠ, MUP-a i drugih hitnih službi). Dio elemenata se komunicira posjetiteljima oznakama u prostoru, a u slučaju izbijanja krizne situacije, i direktno, od strane djelatnika, prema prethodno utvrđenim procedurama. c) JU ima uspostavljene procedure, ljudske i materijalne kapacitete potrebne za postupanje u slučaju izbijanja krizne situacije. Npr. JU raspolaže značajnom količinom opreme za gašenje požara, uključujući i vlastitim vatrogasnim navalnim vozilom. Redovno održavanim vježbama, postupci se uvježbavaju, te se testira spremnost i adekvatnost uspostavljenih kapaciteta (npr. vježbe evakuacije na lokalitetu Skradinskog buka, koji je u tom smislu najzahtjevniji, jer se na njemu nalazi najveći broj i prostorna gustoća posjetitelja – preko 95 % svih posjeta Parka). Kroz suradnju s drugim nadležnim službama – u prvom redu područnim uredom i službom civilne zaštite, HGSS-om i drugim službama uključenim u civilnu zaštitu – osigurava se potrebna razina informiranosti, educiranosti i obučenosti djelatnika JU (npr. edukativna radionica o smanjenju rizika od katastrofa (SROK), održana u Puljanima u suradnji s Ravnateljstvom civilne zaštite – Područnim ured CZ Split, Službom CZ Šibenik i HGSS – Stanicom Šibenik). Uz to se provode i mjere kojima se rizici otklanjaju ili smanjuju. Konkretno, vezano uz rizik od požara, JU redovno provodi aktivnosti i mjere protupožarne zaštite sukladno Programu aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara od interesa za RH, uključujući stalnu osmatračno-dojavnu službu, koju obavljaju djelatnici protupožarne zaštite JU, stalnu prohodnost puteva i staza kroz šume i šumsko zemljište i dr.</p>
<p>6. Poslovanje i komunikacija</p>		
<p>Uključivanje poduzeća</p>		
<p>6.1. Promicanje održivosti među poduzećima</p>	<p>Destinacija redovito informira turistički povezane subjekte o pitanjima održivosti te ih potiče i podržava u tome da svoje poslovanje učine održivijim.</p>	<p>Indikator 1: Politika održivosti JU i Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations, u dijelu vezanom za kriterije održivosti unutar Teme 6. Business & Communication (6.1 – 6.12) Osnovni načini na koji JU promovira i sustavno podupire održivost među privatnim pružateljima turističkih, ugostiteljskih i smještajnih usluga na području destinacije NP Krka su: 1) informiranje i educiranje o važnosti usvajanja načina života i djelovanja kojim se doprinosi održivosti, i to: 1.1) informacijama na mrežnim stranicama JU / društvenim mrežama / newsletteru, 1.2) edukativnim programima, 1.3) tiskanim publikacijama, 1.4) tematskim manifestacijama – kojima su direktno i/ili indirektno, kao publika, obuhvaćeni i pružatelji usluga u destinaciji (Svakako najambiciozniji i najznačajniji redovni događaj u organizaciji JU je Green Eye Festival, koji je u 2026. godini imao svoje 6. izdanje, a koji kroz više dana bogatog programa, iz godine u godinu na javnosti zanimljiv način prezentira aktualne teme vezane uz održivost, i općenito i u destinaciji NP Krka. Festival je vrlo posjećen događaj, a 2026. godine će i „gostovati“ u Zagrebu, gdje će ga imati prilike vidjeti još širi krug zainteresirane javnosti.); 2) vlastitim primjerom upravljanja, mjera, aktivnosti, infrastrukturnih rješenja, kojima se doprinosi višoj održivosti djelovanja JU, Parka i njegovih vrijednosti, i destinacije. 3) ugradnjom zahtjeva i kriterija vezanih uz sve aspekte održivosti (uključujući racionalno korištenje vode, gospodarenje otpadom, racionalnu potrošnju energije, nastojanje na smanjivanju emisija stakleničkih plinova, poštivanje prava i dostojanstva djelatnika i poštivanje pravila struke u pružanju usluga) u koncesijska odobrenja koja izdaje za djelatnosti unutar NP Krka; 4) ugradnjom zahtjeva i kriterija vezanih uz sve aspekte održivosti (uključujući racionalno korištenje vode, gospodarenje otpadom, racionalnu potrošnju energije, nastojanje na smanjivanju emisija stakleničkih plinova, poštivanje prava i dostojanstva djelatnika i poštivanje pravila struke u pružanju usluga) u Krka Partner certifikat, kao i zahtjeva/obaveze: 4.1) praćenja i bilježenja utvrđenih indikatora održivosti, 4.2) informiranja posjetitelja/gostiju (u kontaktu s gostima i pisanim porukama/oznakama u objektima) o činjenici da je pružatelj usluge „Krka Partner“, koji slijedi pravila kojima se doprinosi održivosti, te kako gost/posjetitelj, svojim ponašanjem za vrijeme boravaka / korištenje usluge, može doprinijeti višoj održivosti; 4.3) instalacije / korištenja resursno-učinkovitih uređaja. (Primjeri aktivnosti JU vezano uz sva 4 načina djelovanja detaljnije su opisani u obrazloženjima za kriterije koje slijede.)</p>

<p>6.2. Standardi održivosti</p>	<p>Destinacija promiče usvajanje standarda održivosti, potičući primjenu standarda priznatih od strane GSTC-Industry te GSTC-akreditiranih certifikacijskih sustava za turistička poduzeća, gdje su dostupni.</p>	<p>Indikator 1: Interna politika održivosti JU i Akojski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations, u dijelu koji se odnosi na kriterije unutar Teme 6. Business & Communication, predstavlja detaljni plan aktivnosti na uspostavi, razvoju i promociji certifikata Krka Partner, kojim se usmjerava, podupire i potvrđuje nastojanje zainteresiranih privatnih pružatelja turističkih, ugostiteljskih i smještajnih usluga na području destinacije NP Krka u smjeru unapređenja održivosti njihovog poslovanja.</p> <p>Indikator 2:</p> <p>Indikator 3: trenutno nema GSTC certificiranih pružatelja usluga (prema informacijama kojima raspolaže JU), a vjerojatno ih neće biti ni u skorijem razdoblju, jer se u destinaciji NP Krka uglavnom radi o kategoriji objekata u domaćinstvu ili tzv. „obiteljskom smještaju“ i mikro-poduzetnicima, za koje je certificiranje prema GSTC shemi prezahtjevno, a svoj interes za unapređenje održivosti, i prepoznatljivosti u kontekstu održive destinacije uz Nacionalni park, će zadovoljiti Krka Partner statusom/certifikatom.</p> <p>Indikator 4: trenutno nema formalno certificiranih partnera, jer je inicijativa oko uspostave službenog certifikata Krka Partner tek recentno pokrenuta i javno objavljena. U manje formalnom smislu, JU ima i redovno ažurira interni popis partnera – pružatelja turističkih, ugostiteljskih i smještajnih usluga na području destinacije NP Krka, s kojima redovno surađuje na svojim aktivnostima, kojima se doprinosi unapređenju raznih aspekata održivosti destinacije, a koji su kao primjeri „najbolje prakse“, ujedno i prvi kandidati za nositelje certifikata.</p> <p>a) Osnovni iskorak koji je JU napravila, u svrhu poticanja sustavnog usvajanja praksi održivosti kod pružatelja turističkih, ugostiteljskih i smještajnih usluga u destinaciji je osmišljavanje i uspostava vlastitog znaka „Krka Partner“, koji će se moći fleksibilnije prilagoditi lokalnom kontekstu, te kao takav biti prihvaćeniji i učinkovitiji kao instrument postupnog unapređenja praksi održivosti među ponuditeljima u destinaciji, od postojećih međunarodnih, EU i nacionalnih certifikata. Na taj način, JU se prilagodila lokalnim uvjetima – u kojima gotovo svi pružatelji turističkih, ugostiteljskih i smještajnih usluga spadaju u kategoriju objekata u domaćinstvu ili tzv. „obiteljskom smještaju“ i mikro-poduzetnicima, koji certificiranje prema GSTC certifikatu, ili nekom od drugih certifikata za održivost u turizmu (kao što su EU Eco Flower i/ili nacionalni znak „Prijatelj okoliša“), percipiraju kao prezahtjevno – i tako stvorila preduvjete za korištenje certifikata kao instrumenta za unapređenje održivosti destinacije.</p> <p>Dodatna prednost odabranog pristupa je i što on omogućuje bolje umrežavanje ponude unutar destinacije, te jasnije vezivanje certifikata izvrsnosti uz Nacionalni park, koji je i glavna atrakcija unutar destinacije i već prepoznati primjer promicanja održivih praksi u upravljanju turističkom destinacijom.</p> <p>Krka Partner certifikat će se dodjeljivati u kategorijama: 1) „Turistička ponuda koja nudi interpretaciju, edukaciju i doživljaj prirodne i kulturne baštine“ (uključujući npr. vođene obilaske / rekreativne aktivnosti, s uključenom interpretacijom prirodne i/ili kulturne baštine; edukativne programe / škole starih zanata / škole u prirodi; interpretaciju tradicije i običaja, i sl.); 2) „Smještaj“ (uključujući obiteljski smještaj, kampove, butique-hotelski / hostelski smještaj, agroturizam), 3) „Gastro“ (restorani, agroturizmi, OPG-i), 4) „Lokalni proizvodi / suveniri utemeljeni u lokalnoj prirodnoj i kulturnoj baštini“ (tradicijski poljoprivredni proizvodi, suveniri koji interpretiraju kulturnu baštinu i tradiciju, i sl).</p> <p>U svrhu osiguravanja maksimalne fleksibilnosti i upotrebljivosti kao instrumenta za poticanje što šireg kruga pružatelja turističkih, ugostiteljskih i smještajnih usluga na području destinacije NP Krka, certifikat je koncipiran kao „živi“ dokument, koji će se vremenom razvijati, slijedeći primjere dobre prakse najprihvaćenijih međunarodnih i EU certifikata, ali uvijek maksimalno prilagođen lokalnim uvjetima i praksama kojima se u lokalnim uvjetima može najučinkovitije pridonositi raznim aspektima održivosti.</p> <p>U svrhu maksimiziranja prihvaćenosti od strane pružatelja usluga, a da se pri tome ne žrtvuje prepoznavanje i priznavanje izvrsnosti, certifikat gradira ispunjenost kriterija na tri razine – zlatnoj, srebrnoj i brončanoj.</p> <p>Predviđene minimalne obaveze nositelja certifikata uključuju: 1) informiranje posjetitelja/gostiju (u kontaktu s gostima i pisanim porukama/oznakama u objektima) o činjenici da je pružatelj usluge „Krka Partner“, koji slijedi pravila kojima se doprinosi održivosti, te kako gost/posjetitelj, svojim ponašanjem za vrijeme boravaka / korištenje usluge, može doprinijeti višoj održivosti; 2) praćenje i bilježenje relevantnih indikatora održivosti po zadanim kriterijima; 3) napredak u održivosti u svakom novom ciklusu potvrde certifikata (svake druge godine); 4) visoko zadovoljstvo posjetitelja potvrđeno komentarima na online platformama (TripAdvisor, Booking.com, Google Reviews i sl.).</p> <p>Izrađeni okvir/nacrtni kriterija za Krka Partner certifikat uključuje sve teme održivosti uključene u Temu 6. GD certifikata (uključujući racionalno korištenje vode, gospodarenje otpadom, racionalnu potrošnju energije, nastojanje na smanjivanju emisija stakleničkih plinova, poštivanje prava i dostojanstva djelatnika i poštivanje pravila struke u pružanju usluga), a uz to uključuje i teme očuvanja, prezentacije i interpretacije prirodne i kulturne (materijalne i nematerijalne) baštine, te zaštite okoliša (korištenje kemikalija i sl.).</p> <p>Izrađeni okvir za Krka Partner certifikat će se u predstojećem razdoblju, do kraja 2026. godine, dovršiti kroz proces koji će uključivati i konzultacije s pružateljima usluga koji su ili već prepoznati kao primjeri najbolje prakse, i zbog toga redovni partneri JU, ili su iskazali interes kroz javljanje na objavljeni Poziv za iskaz interesa.</p> <p>Osim što razvija certifikat održivosti prilagođen lokalnom kontekstu, JU doprinosi širenju certifikata i informiranjem i educiranjem pružatelja usluga o tome kako, uz doprinos općem dobru, u smislu održivosti i atraktivnosti destinacije, usvajanje certifikata donosi niz koristi i njihovom poslovanju, od ušteda na troškovima poslovanja (manji računi za energiju, vodu, otpad i sl.) do veće prepoznatljivosti na tržištu (i zbog podignute kvalitete ponude, u segmentu koji sve osvješteniji gosti prepoznaju, i zbog dodatne promocije od strane JU, i uklopljenosti u ukupnu ponudu „najboljeg u destinaciji“).</p>
---	---	--

<p>6.3. Objavlivanje certificiranih poduzeća</p>	<p>Održava se i javno je dostupan popis turističkih poduzeća ili turističkih proizvoda certificiranih za održivost.</p>	<p>Indikator 1: Mrežna stranica JU posvećena Krka Partner certifikatu, uključuje popis nositelja certifikata, po kategorijama, njihovu lokaciju u području, kratke opise, link na vlastitu web stranicu pružatelja usluge (Kako trenutno još nema certificiranih Krka Partnera, mrežna stranica trenutno sadrži samo informacije o Krka partner certifikatu, s popisima partnera/primjera dobre prakse održivosti, kvalitete i izvornosti, po svim kategorijama – tj. ponuditelja s kojima je surađivala na promociji održivosti i/ili očuvanja i/ili prezentacije prirodne i kulturne baštine, i/ili ih prepoznaje kao dobre primjere, i/ili su već dobitnici nekih relevantnih nagrada za održivost, kvalitetu i izvornost, i/ili nositelji relevantnih certifikata održivosti i izvornosti).</p> <p>a) JU ima uspostavljene i redovno ažurirane interne popise partnera JU, s ponudom koja se ističe svojom održivošću, kvalitetom i usklađenošću s ciljevima očuvanja i prezentacije prirodnih i kulturnih vrijednosti područja, tj. ponuditelja s kojima je JU prethodno surađivala na promociji održivosti i/ili očuvanja i/ili prezentacije prirodne i kulturne baštine, i/ili ih prepoznaje kao primjere dobre prakse, i/ili su već dobitnici nekih relevantnih nagrada za održivost, kvalitetu i izvornost, i/ili nositelji relevantnih certifikata održivosti i izvornosti - a koji su ujedno i prvi kandidati za nositelje certifikata Krka Partner (planiranog za uspostavu u 2026. godini, u Akcijskom planu 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations).</p> <p>b) Mrežne stranice JU uključuju i stranicu kojom se promovira ponuda turističkih usluga i proizvoda koja se ističe svojom održivošću, kvalitetom, usklađenošću s ciljevima očuvanja i prezentacije prirodnih i kulturnih vrijednosti područja, informacijom o Krka Partner certifikatu JU, te popisima partnera JU – s kojima je prethodno surađivala i/ili ih prepoznaje kao primjere dobre prakse, koji su već dobitnici nekih relevantnih nagrada za održivost, kvalitetu i izvornost, nositelji relevantnih certifikata održivosti i izvornosti – a koji su ujedno i prvi kandidati za nositelje certifikata Krka Partner, planiranog aktivnostima Akcijskog plana 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations za uspostavu u 2026. godini.</p> <p>Nakon certificiranja prvih Krka Partnera, Akcijskim planom je planirana uspostava i redovno ažuriranje mrežne stranice koja će uključivati popis nositelja certifikata, po kategorijama, njihovu lokaciju u području, kratke opise, link na vlastitu web stranicu pružatelja usluge.</p> <p>Promocija certifikata i certificiranih pružatelja usluga planira se provoditi i kroz druge komunikacijske kanale JU (društvene mreže, newsletter, obavijesti na informacijskim pločama po naseljima unutar destinacije, javne prezentacije s primjerima certificiranih pružatelja usluga, medijske objave, promotivna događanja (npr. prezentacija novih certificiranih pružatelja usluga – u Parku, na sajmovima i sl.).</p> <p>JU planira osigurati dodatnu promociju certificiranih pružatelja usluga kroz propisivanje isticanja popisa certificiranih pružatelja usluga (Krka Partner ili neki drugi certifikat za održivost u turizmu) na vlastitim mrežnim stranicama, kao obveze u koncesijska odobrenja s turističkim agencijama aktivnim u destinaciji (predviđeno aktivnošću Akcijskog plana 2026. – 2028.).</p>
<p>6.4. Potrošnja vode (poduzeća)</p>	<p>Poduzeća se potiču na mjerenje, praćenje, upravljanje i javno izvještavanje o potrošnji vode.</p>	<p>Indikator 1: Interna politika održivost JU i Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations, u dijelu koji se odnosi na kriterije unutar Teme 6. Business & Communication, a naročito kriterija 6.4 Potrošnja vode (poduzeća).</p> <p>JU potiče sve pružatelje usluga unutar destinacije NP Krka na odgovornu potrošnju vode, i to:</p> <p>1) ugradnjom zahtjeva i kriterija vezanih uz racionalnu potrošnju vode u natječajne za koncesijska odobrenja i koncesijska odobrenja koja izdaje za djelatnosti unutar NP Krka (uključujući obveze: 1.1) praćenja i izvještavanja JU o potrošnji vode, 1.2) informiranja posjetitelja/gostiju (u kontaktu s gostima i pisanim porukama/oznakama u objektima) o činjenici da je područje Parka certificirano Green Destinations, koja aktivno promiče sve aspekte održivosti, uključujući i vezano uz racionalnu potrošnju vode, te o pravilima ponašanja posjetitelja/gostiju kojima oni mogu doprinijeti smanjenju potrošnje vode, te 1.3) ispunjavanje postavljenih minimalnih standarda u racionalnoj potrošnji vode (uključujući vezano uz instalaciju vodno učinkovitih uređaja, sanitarija, potrošnju vode za navodnjavanje i druge namjene, i sl.);</p> <p>2) ugradnjom zahtjeva i kriterija vezanih uz racionalnu potrošnju vode u Krka Partner certifikat, uključujući obveze: 2.1) praćenja i bilježenja potrošnje vode, 2.2) informiranja posjetitelja/gostiju (u kontaktu s gostima i pisanim porukama/oznakama u objektu) o činjenici da je objekt „Krka Partner“, koji slijedi pravila kojima se doprinosi održivosti, te u sklopu toga i o pravilima ponašanja za posjetitelje/goste, kojima se doprinosi smanjenju potrošnje vode (zatvaranje slavine tijekom tuširanja, pranja ruku i sl.), 2.3) instalacije vodno učinkovitih uređaja (sanitarija, štednih slavina, toaleta, perilica i sl.);</p> <p>3) informiranjem i educiranjem o važnosti, načinima i najboljoj praksi racionalne potrošnje i očuvanja vode sadržajima na mrežnim stranicama JU, u postavima u posjetiteljskim centrima, u edukativnim programima, tiskanom publikacijama, radnim tematskim informativno-edukativno konzultativnim sastancima s nositeljima koncesijskih odobrenja i Krka Partnerima (i zainteresiranim kandidatima) vezano uz razne aspekte održivosti poslovanja, i u sklopu raznih manifestacija – kojima su direktno i/ili indirektno, kao publika, obuhvaćeni i pružatelji usluga u destinaciji;</p> <p>4) vlastitim primjerom kroz primjenu rješenja za racionalno korištenje vode u posjetiteljskoj infrastrukturi u Parku (npr. javne česme za posjetitelje na Skradinskom buku i Eko kampusu „Krka“, vodno učinkovite sanitarije u sanitarnim čvorovima, i sl.).</p>

<p>6.5. Čvrsti otpad (poduzeća)</p>	<p>Poduzeća se potiču da izbjegavaju, smanjuju, ponovno koriste i recikliraju čvrsti otpad, uključujući otpad od hrane. Poduzimaju se mjere za uklanjanje ili smanjenje jednokratnih proizvoda, posebno plastike. Sav preostali čvrsti otpad koji se ne može ponovno koristiti ili reciklirati odlaže se sigurno i održivo.</p>	<p>Indikator 1: Interna politika održivost JU i Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations, u dijelu koji se odnosi na kriterije unutar Teme 6. Business & Communication, a naročito kriterija 6.5 Čvrsti otpad (poduzeća).</p> <p>a) JU potiče sve pružatelje usluga unutar destinacije NP Krka na odgovorno gospodarenje otpadom, i to:</p> <p>1) ugradnjom zahtjeva i kriterija vezanih uz odgovorno gospodarenje otpadom u koncesijska odobrenja koja izdaje za djelatnosti unutar NP Krka (uključujući: 1.1) zabranu korištenja jednokratne plastične ambalaže i jednokratnih plastičnih vrećica, 1.2) obvezu informiranja posjetitelja/gostiju o Zero food waste i Plastic free politici Parka (kroz direktnu komunikaciju, pisanim porukama/oznakama u objektu, uz cjenik, menu i sl.); 1.3) obvezu odvojenog prikupljanja otpada, 1.4) obvezu samostalnog zbrinjavanja vlastito proizvedenog otpada sukladno zakonskim propisima; 1.5) praćenja i izvještavanja o nastalim količinama različitih vrsta otpada (miješanog i različitih kategorija odvojeno prikupljenog, uključujući otpad od hrane), te 1.6) sudjelovanja u aktivnostima JU vezanim uz unapređenje gospodarenja otpadom);</p> <p>2) ugradnjom zahtjeva i kriterija vezanih uz pravilno gospodarenje otpadom u Krka Partner certifikat, uključujući obaveze: 1.1) odvojenog prikupljanja otpada; 1.2) prilagođavanja ponude (npr. vezano uz smanjenje otpada od hrane uvođenjem raznih veličina porcija i mogućnosti kupnje hrane na komade, izbacivanje jednokratne plastike iz poslovanja i sl.); 1.3) zbrinjavanja otpada sukladno važećim zakonskim propisima; 1.4) praćenja i bilježenja količine i vrste prikupljenog otpada, 1.5) informiranje posjetitelja/gostiju o činjenici da je objekt „Krka Partner“ (u kontaktu s gostima i pisanim porukama/oznakama u objektu), koji slijedi pravila kojima se doprinosi održivosti, te u sklopu toga i o pravilima ponašanja, koja uključuju odgovorno gospodarenje otpadom (promoviranje Zero waste načina života);</p> <p>3) informiranjem i educiranjem o važnosti, načinima i najboljoj praksi odgovornog gospodarenja otpadom, odnosno Zero waste načinu života, uključujući i o primjerima najbolje prakse unutar destinacije, objavljivanjem sadržaja na mrežnim stranicama JU, tiskanim publikacijama, edukativnim programima, radnim tematskim informativno-edukativno konzultativnim sastancima s nositeljima koncesijskih odobrenja i Krka Partnerima (i zainteresiranim kandidatima) vezano uz razne aspekte održivosti poslovanja, te u sklopu raznih manifestacija – kojima su direktno i/ili indirektno, kao publika, obuhvaćeni i pružatelji usluga u destinaciji;</p> <p>4) vlastitim primjerom kroz primjenu rješenja za odgovorno gospodarenje otpadom u Parku (npr. dostatan broj spremnika za odvojeno prikupljanje različitih vrsta otpada u Parku, informacije / komunikacijske poruke posjetiteljima o Zero waste politici Parka u gospodarenju otpadom integrirane na svim lokacijama sa spremnicima za prikupljanje otpada (na ogradi oko spremnika, na naljepnici na spremniku i sl.), sudjelovanje u volonterskoj akciji Zelena čistka i sl.).</p>
<p>6.6. Potrošnja energije (poduzeća)</p>	<p>Poduzeća se potiču na mjerenje, praćenje, smanjenje i javno izvještavanje o potrošnji energije.</p>	<p>Indikator 1: Interna politika održivost JU i Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations, u dijelu koji se odnosi na kriterije unutar Teme 6. Business & Communication, a naročito kriterija 6.6 Potrošnja energije (poduzeća).</p> <p>a) JU informira i potiče sve pružatelje usluga unutar destinacije NP Krka na odgovornu potrošnju energije, i to:</p> <p>1) ugradnjom zahtjeva i kriterija vezanih uz racionalnu potrošnju energije u natječajne za koncesijska odobrenja i koncesijska odobrenja koja izdaje za djelatnosti unutar NP Krka (uključujući obveze: 1.1) praćenja i izvještavanja JU o potrošnji energije, 1.2) informiranja posjetitelja/gostiju (u kontaktu s gostima i pisanim porukama/oznakama u objektima) o činjenici da je područje Parka certificirano Green Destinations, koja aktivno promiče sve aspekte održivosti, uključujući i vezano uz racionalnu potrošnju energije, te o pravilima ponašanja posjetitelja/gostiju kojima oni mogu doprinjeti smanjenju potrošnje energije, 1.3) ispunjavanje postavljenih minimalnih standarda u racionalnoj potrošnji energije (uključujući vezano uz korištenje energetski učinkovitih uređaja (klima uređaja, frižidera, škrinja i sl.), ugradnju rasvjete sa senzorom pokreta u sanitarne čvorove, i sl.);</p> <p>2) ugradnjom zahtjeva i kriterija vezanih uz racionalnu potrošnju energije u Krka Partner certifikat, uključujući npr. obveze: 2.1) praćenja i bilježenje potrošnje energije, 2.2) informiranja posjetitelja/gostiju (u kontaktu s gostima i pisanim porukama/oznakama u objektu) o činjenici da je objekt „Krka Partner“, koji slijedi pravila kojima se doprinosi održivosti, te u sklopu toga i o pravilima ponašanja za posjetitelje/goste, kojima se doprinosi smanjenju potrošnje energije (uključujući vezano uz prozračivanje prostorija, preferiranu temperaturu grijanih i hlađenih prostora, isključivanje uređaja za grijanje i hlađenje kad nitko ne boravi u prostoru, isključivanje uređaja koji se ne koriste iz utičnica, i sl.), 2.3) promoviranja posjećivanja destinacije biciklom ili pješice (u kontaktu s gostima ili dostupnim letcima/brošurama o Krka Bike i Krka Hike posjetiteljskoj infrastrukturi), 2.4) instalacije štedno učinkovitih uređaja unutar objekata (klima uređaja, hladnjaka, rasvjete sa senzorom pokreta i sl.), te preporuke vezano uz 2.5) ugradnju pametnih sustava upravljanja potrošačima energije (npr. „kartični prekidač“ – sustav za štednju energije); 2.6) korištenje obnovljivih izvora energije za vlastitu potrošnju (postavljanje solarnih panela i sl.), 2.7) ponudom bicikala i e-bicikala gostima;</p> <p>3) informiranjem i educiranjem o važnosti, načinima i najboljoj praksi racionalne potrošnje energije sadržajima na mrežnim stranicama JU (npr. Ekološki otisak – trag koji ostavljamo na planetu), edukativnim programima, tiskanim publikacijama, radnim tematskim informativno-edukativno konzultativnim sastancima s nositeljima koncesijskih odobrenja i Krka Partnerima (i zainteresiranim kandidatima) vezano uz razne aspekte održivosti poslovanja, i u sklopu raznih manifestacija – kojima su direktno i/ili indirektno, kao publika, obuhvaćeni i pružatelji usluga u destinaciji;</p> <p>4) vlastitim primjerom kroz primjenu rješenja za racionalnu potrošnju energije u posjetiteljskoj infrastrukturi u Parku (npr. kupnja i stavljanje u funkciju električnih brodova za prijevoz putnika, postavljanje elektropunionice na ulazu Lozovac i Laškovića, solarni paneli na objektima Parka, solarna stabla u raznim dijelovima Parka, uspostavom i promocijom mreže pješačkih i biciklističkih staza i sl.).</p>

<p>6.7. Emisije stakleničkih plinova (poduzeća)</p>	<p>Poduzeća se potiču na mjerenje, praćenje, smanjenje i izvještavanje o emisijama stakleničkih plinova iz svih aspekata poslovanja (uključujući dobavljače i pružatelje usluga). Potiče se učinkovita kompenzacija preostalih emisija.</p>	<p>Indikator 1: Interna politika održivost JU i Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destination, u dijelu koji se odnosi na kriterije unutar Teme 6. Business & Communication, a naročito kriterija 6.7 Emisije stakleničkih plinova (poduzeća).</p> <p>a) JU potiče i informira sve pružatelje usluga unutar destinacije NP Krka o smanjivanju i izvještavanju o emisijama stakleničkih plinova iz vlastitog poslovanja, i to:</p> <p>1) ugradnjom zahtjeva i kriterija vezanih uz smanjivanje emisija stakleničkih plinova u natječaju za koncesijska odobrenja i koncesijska odobrenja koja izdaje za djelatnosti unutar NP Krka (uključujući zabrane korištenja vlastitog automobila za prijevoz djelatnika na lokacije na kojima JU osigurava dovoljno frekventni organizirani prijevoz; obveze praćenja i izvještavanja JU o potrošnji goriva za potrebe dostave robe, prijevoza gostiju i/ili prijevoza djelatnika tamo gdje nije osiguran dovoljno frekventni organizirani prijevoz);</p> <p>2) ugradnju zahtjeva i kriterija vezanih uz smanjivanje emisija stakleničkih plinova u Krka Partner certifikat, uključujući obveze: 2.1) praćenja i procjene vlastitih emisija (temeljem analize energetske potrošnje, razložene prema vrsti energenata (za grijanje i hlađenje, rasvjetu, uređaje, gorivo za vozila i dr.), preračunate u emisije CO₂, sukladno nacionalnom emisijskom faktoru za el. energiju i IPCC emisijskim faktorima za druge energente), 2.2) informiranje posjetitelja/gostiju (u kontaktu s gostima i pisanim porukama/oznakama u objektu) o činjenici da je objekt „Krka Partner“, koji slijedi pravila kojima se doprinosi održivosti, te u sklopu toga i o pravilima ponašanja za posjetitelje/goste, kojima se doprinosi smanjenju emisije stakleničkih plinova (pravila već navedena pod kriterijem 6.6 vezanim uz smanjenje potrošnje energije), 2.3) promoviranja (u kontaktu s gostima ili dostupnim letcima/brošurama i sl.) posjećivanja destinacije biciklom ili pješice (Krka Hike i Krka Bike) kao i promociju lokalno proizvedene hrane (kojom je posljedično izbjegnuta emisija vezana uz transport hrane od drugdje); te preporuke vezano uz 2.4) ponudu hrane proizvedene na vlastitom gospodarstvu ili nabavljene od lokalnih proizvođača; 2.5) korištenje obnovljivih izvora energije za vlastitu potrošnju (postavljanje solarnih panela, dizalica topline i sl.), 2.6) ponudu bicikala i e-bicikala gostima, 2.7) proizvodnju hrane za vlastite potrebe i ponudu na obiteljskom gospodarstvu (u maslinicima, vinogradima, odrinama, vrtovima), 2.8) ozelenjavanje okućnice autohtonim vrstama, 2.9) volontiranje u aktivnostima JU vezanim uz pošumljavanje opožarenih površina;</p> <p>3) informiranje i educiranje o važnosti, načinima i najboljoj praksi smanjenja emisija stakleničkih plinova sadržajima na mrežnim stranicama JU, edukativnim programima, tiskanim publikacijama, radnim tematskim informativno-edukativno konzultativnim sastancima s nositeljima koncesijskih odobrenja i Krka Partnerima (i zainteresiranim kandidatima) vezano uz razne aspekte održivosti poslovanja, i u sklopu raznih manifestacija – kojima su direktno i/ili indirektno, kao publika, obuhvaćeni i pružatelji usluga u destinaciji;</p> <p>4) vlastitim primjerom kroz primjenu rješenja za smanjenje emisija stakleničkih plinova u Parku (instalacija FN panela, zamjena starih plovila elektrobrodovima, osiguran prijevoz djelatnika autobusom do Parka i posjetitelja unutar Parka i sl.)</p> <p>b) JU nudi poduzetnicima mogućnost djelomične kompenzacije emisija kroz njihovo uključivanje u aktivnosti JU vezane uz pošumljavanje požarom degradiranih šumskih sastojina, kao i u aktivnostima dijeljenja sadnica autohtonih vrsta za sadnju u vlastitim okućnicama.</p>
<p>6.8. Jednako i pravedno zapošljavanje (poduzeća)</p>	<p>Turistička poduzeća u destinaciji obvezuju se osigurati jednake mogućnosti zapošljavanja lokalnog stanovništva, osposobljavanja i napredovanja, sigurno i zaštićeno radno okruženje te dostojanstvene plaće za sve.</p>	<p>Indikator 1: Interna politika održivost JU i Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations, u dijelu koji se odnosi na kriterije unutar Teme 6. Business & Communication, a naročito kriterija 6.8 Jednako i pravedno zapošljavanje (poduzeća).</p> <p>a) JU u koncesijska odobrenja s pružateljima usluga u Parku, te u ugovore o suradnji propisuje obvezu poštivanja svih relevantnih zakona RH vezanih uz jednako i pravedno zapošljavanje, osposobljavanje i napredovanje, sigurno radno okruženje i dostojanstvene plaće, uključujući poštivanje: 1) Zakona o radu (NN 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23) (uključujući dijelove 3. Zaštita života, zdravlja i privatnosti, 7. Probni rad, obrazovanje i osposobljavanje za rad, 11. Plaća i naknade plaće); 2) Zakona o minimalnoj plaći (NN 118/18, 120/21, 152/24) (uključujući čl. 4, 1. „Pravo na minimalnu plaću, utvrđenu prema odredbama ovoga Zakona, imaju svi radnici koji rade u Republici Hrvatskoj, neovisno o sjedištu ili registraciji poslodavca“); 3) Zakona o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08, 112/12) kojim se (čl. 1) osigurava zaštita i promicanje jednakosti kao najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske te stvaraju pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti i uređuje zaštitu od svih oblika diskriminacije; 4) Zakona o ravnopravnosti spolova (NN 82/08, 69/17) kojim se utvrđuju (čl. 1) „opće osnove za zaštitu i promicanje ravnopravnosti spolova kao temeljne vrednote ustavnog poretka RH, te definira i uređuje način zaštite od diskriminacije na temelju spola i stvaranja jednakih mogućnosti za žene i muškarce“.</p> <p>Uz usklađenost sa svim zakonskim normama, u koncesijska odobrenja s pružateljima usluga u Parku i ugovore o suradnji se, kao nadstandard, propisuje i obveza poštivanja Etičkog kodeksa turizma NP Krka koji uključuje (čl. 9) Prava djelatnika i poduzetnika u turizmu.</p> <p>Iste obveze ugrađene su kao obvezni kriterij i u Krka Partner certifikat.</p> <p>Konačno, JU i vlastitim kadrovskim politikama i praksom – u kojima osigurava jednake mogućnosti zapošljavanja lokalnog stanovništva, osposobljavanja i napredovanja, sigurno i zaštićeno radno okruženje te dostojanstvene plaće za sve – daje primjer i drugim poslodavcima u području.</p> <p>Trenutno stanje u području, vezano uz jednake mogućnosti zapošljavanja lokalnog stanovništva, osposobljavanja i napredovanja, sigurno i zaštićeno radno okruženje te dostojanstvene plaće za sve, može se ocijeniti kao povoljno, jer se JU, kao najveći poslodavac u destinaciji, u potpunosti pridržava najviših standarda, a većina drugih pružatelja usluga su obiteljska i mikro poduzeća, koja u osnovi predstavljaju institucionalni oblik kroz koji se lokalno stanovništvo uključuje u turistički razvoj područja.</p>

<p>6.9. Kodeks ponašanja pružatelja aktivnosti</p>	<p>Pružatelji turističkih aktivnosti i turistički vodiči moraju se pridržavati relevantnog kodeksa ponašanja za odgovorne i održive izlete kako bi se optimizirao učinak ture.</p>	<p>Indikator 1: JU ima „Kodeks ponašanja za pružatelje turističkih usluga kojim se doprinosi održivosti destinacije NP Krka“, kao i „Odluku o ugradnji obveza i preporuka iz Kodeksa ponašanja za pružatelje turističkih usluga kojim se doprinosi održivosti destinacije NP Krka, u koncesijska odobrenja i ugovore o suradnji“.</p> <p>a) JU direktno izvršava svoju nadležnost upravljača područjem, koja joj je data Zakonom o zaštiti prirode, u smislu da osigurava održivost i usklađenost svih turističkih aktivnost s ciljevima upravljanja i očuvanja područja, na sljedeće načine:</p> <p>1) zakonom propisanim Pravilnikom o zaštiti i očuvanju NP Krka 2019. je detaljno odredila pravila ponašanja, odnosno dopuštene i nedopuštene aktivnosti/djelatnosti, mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korištenja, za različite upravljačke zone zaštićenog područja;</p> <p>2) izradila i usvojila Etički kodeks turizma na području NP Krka (2024.), kao krovni dokument vezano uz sve aspekte turizma u destinaciji;</p> <p>3) u koncesijska odobrenja i ugovore o suradnji redovno ugrađuje Uvjete zaštite prirode, te dodatne obveze i preporuke vezano uz različite aspekte održivosti (uključujući npr. obaveze poštivanja svih Pravila ponašanja u području propisanih Pravilnikom o zaštiti i očuvanju, poštivanje Etičkog kodeksa turizma na području NP Krka (2024.), zabranu korištenja jednokratne plastike i plastičnih vrećica, i sl.);</p> <p>4) izradila je i usvojila „Kodeks održivog turizma u destinaciji NP Krka: Obveze i preporuke za poslovanje pružateljima turističkih usluga“ (2026.), kojim su obveze i preporuke vezano uz sve aspekte održivosti turističkih aktivnosti u destinaciji, još detaljnije razrađene, sljedeći strukturu GD tema i kriterija;</p> <p>5) donijela je „Odluku o ugradnji obveza i preporuka iz Kodeksa ponašanja za pružatelje turističkih usluga kojim se doprinosi održivosti destinacije NP Krka, u koncesijska odobrenja i ugovore o suradnji“, te iste ugradila u kriterije za Krka Partner certifikat, čime se osigurava sustavna ugradnja obveza i preporuka vezanih uz sve aspekte održivosti, u aktivnosti svih pružatelja turističkih usluga u području.</p> <p>b) JU je već i u prethodnom razdoblju organizirala radne sastanke s razni skupinama pružatelja usluga, a vezano i uz obveze i preporuke kojima se doprinosi održivosti i kvaliteti destinacije. Sukladno Politici održivosti JU i Akcijskom planu 2026. – 2028. za usklađenje sa GD kriterijima, u predstojećem razdoblju, a nakon pune uspostave Krka Partner certifikata, planiran je iskorak u sustavnosti i intenzitetu organizirane savjetodavne potpore svim pružateljima usluga i Krka Partnerima (i zainteresiranim kandidatima) u implementaciji propisanih obveza i preporuka, i u formatu 1) zajedničkih tematskih informativno-edukativno konzultativnih sastanaka s nositeljima koncesijskih odobrenja i Krka Partnerima (i zainteresiranim kandidatima) vezano uz razne aspekte održivosti poslovanja; i kroz 2) individualna savjetovanja.</p> <p>Ugradnjom obveza i preporuka iz Kodeksa u koncesijska odobrenja i ugovore o suradnji, njihovo poštivanje postaje ugovorna obveza, odnosno njihovo nepoštivanje smatra se kršenjem ugovora koje je osnova za upozorenje i korektivnu akciju, ili, ukoliko ona izostane, raskid ugovora. JU nadzire poštivanje ugovornih obveza i kroz direktni nadzor od strane UJ 3 (nadzor) JU i drugih djelatnika JU, kao i temeljem komentara samih posjetitelja/korisnika usluga.</p>
<p>Uključivanje poduzeća</p>		

<p>6.10. Poštovanje i točnost promocije</p>	<p>Promocija destinacije, marketinške poruke, informativni materijali za posjetitelje i druga komunikacija odražavaju vrijednosti i pristup destinacije održivosti. Točno opisuju proizvode, usluge i tvrdnje o održivosti; autentični su i s poštovanjem se odnose prema lokalnim zajednicama te prirodnim i kulturnim dobrima.</p>	<p>a) JU promiče vrijednosti područja i održivo upravljanje destinacijom kroz sve promotivne aktivnosti, marketinške poruke i informacije za posjetitelje i širu javnost, komunicirane kroz sve komunikacijske kanale, uključujući kroz: 1) mrežne stranice JU, 2) društvene mreže JU, 3) newsletter JU, 4) različita događanja, 5) medijske objave, 6) tiskane materijale – letke i brošure – dostupne na infopunktovima i u drugim objektima JU, kao i objektima drugih pružatelja turističkih usluga s kojima JU ima potpisana koncesijska odobrenja ili ugovore o suradnji, te 7) info table JU u prostoru (s QR kodovima za dodatne informacije) i/ili 8) obavijesti na informacijskim pločama po naseljima unutar destinacije.</p> <p>Specifičnije, vezano uz proizvode, usluge i tvrdnje o održivosti, npr. mrežne stranice JU uključuju tematske stranice „Za posjetitelje“, koje vrlo detaljno komuniciraju ažurne informacije o pravilima ponašanja i mogućnostima posjećivanja s cjenikom i radnim vremenom, uključujući vezano uz glavne lokalitete i vidikovce, ulaze u različite dijelove područja, karte i brošure pješačkih i biciklističkih staza, raznu dodatnu ponudu (izleti brodom, edukativne radionice, suveniri, smještajne i kongresne usluge, i sl. Istu vrstu podataka komunicira se i kroz druge komunikacijske kanale, prilagođeni njihovom formatu, temi, namjeni, ciljnoj publici i sl.</p> <p>Vezano specifično uz održivo upravljanje destinacijom i tvrdnje o održivosti, npr. mrežne stranice JU uključuju tematsku stranicu „Održiva destinacija“, koja uključuje:</p> <p>1) informaciju o sustavnom radu JU na osiguravanju održivosti područja kao turističke destinacije, sukladno zahtjevima i preporukama Green Destinations certifikata, kao i činjenici da je to prepoznato neovisnom revizijom i dodjelom zlatnog Green Destinations certifikata;</p> <p>2) link za zaprimanje komentara, primjedbi, prijedloga, pohvala, kritika posjetitelja;</p> <p>3) popularne tekstove o glavnim temama i aspektima održivosti (strukturirano prema temama i kriterijima GD certifikata), s 3.1) primjerima aktivnosti koje JU poduzima u svrhu unapređenja ili očuvanja održivosti, te 3.2) uputama i preporukama posjetiteljima o načinima na koji i oni mogu doprinijeti, tijekom svog posjeta destinaciji;</p> <p>4) glavne relevantne dokumente JU (uključujući politiku održivosti, Plan upravljanja, Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destination; Plan upravljanja NP Krka i šire područje 2023. – 2032.; Pravilnik o zaštiti i očuvanju (NN 123/2019); Etički kodeks turizma na području NP Krka (2024.); Kodeks ponašanja za pružatelje turističkih usluga u destinaciji NP Krka (2026.); Protokole za praćenje odabranih pokazatelja održivosti po pojedinim GD kriterijima održivosti; Odluka o uspostavi Partnerskog vijeća JU za održivi razvoj „Destinacije NP Krka“; Zapisnici sa sastanaka Partnerskog vijeća, sa zaključcima; Izvešća o provedenim aktivnostima za unapređenje održivosti destinacije po temama i kriterijima; Izvešće o zaprimljenim komentarima posjetitelja i korektivnim aktivnostima koje je JU poduzela temeljem njih.</p> <p>b) JU također sustavno i cjelovito prezentira, interpretira i promovira prirodne i kulturne vrijednosti područja, kao i lokalnu zajednicu, njenu tradiciju, običaje, stil život. Prirodne i kulturne vrijednosti se prezentiraju npr. kroz: 1) zasebne mrežne stranice, s detaljnim a istovremeno popularnim opisima, ilustriranim fotomaterijalom; 2) multimedijalne postave u posjetiteljskim centrima JU (Krka – vrelo života u Kistanjama; Eko kampus „Krka“ u Puljanima, Visovačka kuća „Kuželj“, Posjetiteljski centar Laškovica); 3) edukativne programe i radionice za različite profila posjetitelja (trenutno, ponajviše za djecu školskog uzrasta); 4) tiskani materijali (brošure i letci); 5) info ploče u prostoru; 6) česte objave na društvenim mrežama, naročito uz obilježavanje važnih datuma vezanih uz zaštitu prirode i kulturnopovijesne baštine.</p> <p>Tradicija, običaji te današnji način i stil života lokalne zajednice prezentiraju se npr. kroz: 1) sadržaje na mrežnim stranicama JU (uključujući, na tematskoj mrežnoj stranici „Lokalna zajednica“, na kojoj su prikazani različiti oblici suradnje JU i lokalnog stanovništva na njihovim djelatnostima u području kojima doprinose ciljevima očuvanja; i/ili u okviru teme kulturne baštine, u podtemi etnografska baština); 2) in situ prezentaciju tradicijskih zanata vezanih uz područje uz Krku (vodenice, stupe, kovačija, tkanje...), tradicijskih običaja (klapsko pjevanje) i tradicijskih proizvoda (u formi suvenira ili gastroponude) na najposjećenijim lokalitetima Skradinski buk i Roški slap; 3) različita događanja organizirana u suradnji s lokalnom zajednicom (npr. prezentacije i degustacije vina i maslinovog ulja, Sajam agroturizma u Skradinu, Bumumske ide, i dr.); 4) audio-video materijale (npr. kratki dokumentarni filmovi o tradicijskim zanatima – 4 filma: mlinar, kovač, tkalja i kruh).</p>
--	--	---

<p>6.11. Informacije o održivosti za posjetitelje</p>	<p>Posjetitelji su adekvatno informirani o relevantnim pitanjima održivosti u destinaciji, uključujući prirodna, okolišna, kulturna i društvena pitanja, te se potiču da sudjeluju u njihovu rješavanju.</p>	<p>a) Kako je već rečeno u okviru kriterija 6.10 – Poštovanje i točnost promocije, a vezano specifično uz informiranje posjetitelja o relevantnim pitanjima održivosti u destinaciji, uključujući prirodnim, okolišnim, kulturnim i društvenim pitanjima, kao i poticanju posjetitelja da sudjeluju u njihovu rješavanju, mrežne stranice JU uključuju tematsku stranicu „Održiva destinacija“, koja uključuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) informaciju o sustavnom radu JU na osiguravanju održivosti područja kao turističke destinacije, sukladno zahtjevima i preporukama Green Destinations certifikata, kao i činjenici da je to prepoznato neovisnom revizijom i dodjelom zlatnog Green Destinations certifikata; 2) link za zaprimanje komentara, primjedbi, prijedloga, pohvala, kritika posjetitelja; 3) popularne tekstove o glavnim temama i aspektima održivosti (strukturirano prema temama i kriterijima GD certifikata), s 3.1) primjerima aktivnosti koje JU poduzima u svrhu unapređenja ili očuvanja održivosti, te 3.2) uputama i preporukama posjetiteljima o načinima na koji i oni mogu doprinijeti, tijekom svog posjeta destinaciji; 4) glavne relevantne dokumente JU (uključujući politiku održivosti, Plan upravljanja, Akcijski plan 2026. – 2028. za usklađenje sa zahtjevima kriterija Green Destinations; Plan upravljanja NP Krka i šire područje 2023. – 2032.; Pravilnik o zaštiti i očuvanju (NN 123/2019); Etički kodeks turizma na području NP Krka (2024.); Kodeks održivog turizma u destinaciji NP Krka: Obveze i preporuke za poslovanje pružateljima turističkih usluga (2026.); Protokole za praćenje odabranih pokazatelja održivosti po pojedinim GD kriterijima održivosti; Odluka o uspostavi Partnerskog vijeća JU za održivi razvoj „Destinacije NP Krka“; Zapisnici sa sastanaka Partnerskog vijeća (u planu, sukladno Politici održivosti i usvojenom Akcijskom planu 2026. – 2028.), sa zaključcima; Izvješća o provedenim aktivnostima za unapređenje održivosti destinacije po temama i kriterijima; Izvješće o zaprimljenim komentarima posjetitelja i korektivnim aktivnostima koje je JU poduzela temeljem njih). <p>Uz to, JU komunicira posjetiteljima informacija vezane uz održivost destinacije i način na koji joj oni mogu doprinijeti i kroz druge kanale, uključujući:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) informacijama koje im usmeno prenose djelatnici JU i pružatelji turističkih usluga u području, kojima je JU izdala koncesijsko odobrenje ili ima s njima potpisan ugovor o suradnji; 2) informacijama u prostoru (na info pločama, na naljepnicama apliciranim na spremnicima za otpad, informacijama unutar objekata JU i drugih pružatelja usluga (npr. ugostiteljskih objekti); 3) informacijama na tiskanim materijalima JU – letcima i brošurama – dostupnim na infopunktovima za posjetitelje i u drugim objektima JU, kao i objektima drugih pružatelja turističkih usluga s kojima JU ima potpisana koncesijska odobrenja ili ugovore o suradnji; 4) objavama na društvenim mrežama o aktualnim temama, planiranim i provedenim aktivnostima, te mogućnostima za uključivanje (volonterski programi https://npkrka.hr/hr/o-nama/volunteer-in-the-krka-np/); 5) putem priopćenja, medijskih objava i plaćenih oglasa. <p>Kako bi svim posjetiteljima omogućili upoznavanje s vrijednostima NP Krka, službena mrežna stranica opremljena je alatima za pristupačnost, a dio sadržaja u Parku prilagođen je i osobama s invaliditetom.</p> <p>b) Ključni način na koji se posjetitelje potiče da i sami aktivno doprinesu održivosti destinacije je da sve informacije o svim aspektima održivosti, kojima ih se nastoji informirati i senzibilizirati o važnosti različitih aspekata održivosti, kao obavezan element uključuju pravila ponašanja/upute/preporuke posjetiteljima o važnosti njihovog aktivnog uključivanja i načinu na koji oni, svojim ponašanjem i aktivnošću, mogu doprinijeti održivosti destinacije, u svim njenim elementima.</p> <p>Nadalje, uključenosti posjetitelja u postizanje ciljeva održivosti doprinose i svi djelatnici JU, kada tijekom svog terenskog rada, samim prisustvom, kao i nadzorom te upozoravanjem na kršenje pravila, potiču posjetitelje na poštivanje pravila/uputa/preporuka.</p> <p>Konačno, posjetitelje se potiče da doprinesu održivosti destinacije i davanjem svojih komentara, prijedloga, pohvala, kritika, temeljem kojih JU, prema potrebi, poduzima korektivne aktivnosti. S istim ciljem JU redovno provodi i anketna istraživanja o zadovoljstvu posjetitelja koje sadrži i pitanja vezana uz razne aspekte održivosti.</p>
--	--	---

<p>6.12. Interpretacijske informacije</p>	<p>Interpretacijski materijali osigurani su na najvažnijim prirodnim i kulturnim lokalitetima te informiraju posjetitelje o važnosti tih lokaliteta. Informacije su točne, uvažavaju različite kulturne vrijednosti, razvijene su u suradnji s lokalnom zajednicom i jasno komunicirane na najrelevantnijim jezicima, uključujući lokalne jezike.</p>	<p>a) JU je osigurala interpretacijske materijale o prirodnim i kulturnim vrijednostima područja i lokaliteta unutar njega na sljedeće načine:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) na cijelom području Parka, na najvažnijim prirodnim i kulturnopovijesnim lokalitetima, odnosno na svim lokalitetima na kojima je omogućeno posjećivanje, postavljene su dvojezične edukativne table, na hrvatskom i engleskom jeziku, namijenjene informiranju o prirodnim vrijednostima i kulturnopovijesnoj baštini NP Krka, a dodatne informacije dostupne su putem QR kodova (Sukladno Pravilniku o jedinstvenom vizualnom identitetu zaštite prirode u Republici Hrvatskoj (NN 81/2020) (čl. 7) Javne ustanove koje upravljaju zaštićenim područjima i/ili drugim zaštićenim dijelovima prirode pri izradi i postavljanju novih elemenata signalizacije i interpretacije zaštićenog područja kojim upravljaju koriste sustav propisan Knjigom standarda za korištenje sustava signalizacije i interpretacije zaštićenih područja u Republici Hrvatskoj); 2) prirodna i kulturna baština područja, kao i najznačajniji lokaliteti, prezentirani su i interpretirani na sustavan, cjelovit i pristupačan način na mrežnim stranicama JU; 3) putem tiskanih materijala, dostupnih na više jezika, i u fizičkoj formi na infopunktovima i objektima JU i objektima drugih ponuditelja s kojima JU surađuje, i u e-formi na mrežnoj stranici JU: brošura („Dobro došli“ dostupna na 12 jezika, „Nepoznata Krka: skrivena blaga srednjeg i gornjeg toka“ dostupna na 5 jezika, „Discover Krka“ dostupna na 6 jezika); letaka (letci Roški slap, Visovac, Bumum, Ozidana pećina) i posebnih materijala za djecu („Vodič NP Krka 4kids“, „Tragom vode“, „Arheološka zbirka Bumum“, „Rimski svijet na Krki“); 4) izravnom interpretacijom od strane vodiča JU (ili vodiča licenciranog od strane JU) i/ili voditelja edukativnog programa. <p>b) Svi informativno-interpretativni materijali razvijeni su na temelju stručnih informacija o području, koje su formom i sadržajem oblikovane u tematski, organizirani, te (ciljnoj publici) relevantan, zabavan, ugodan i pristupačan interpretativni materijal, koji i informira, i provocira uvid kod posjetitelja. Multimedijalni postavi u posjetiteljskim centrima na području Parka također služe interpretaciji vrijednost područja i dubljem i višeslojnijem doživljaju vrijednosti u samom području. Lokalna zajednica također je važan izvor informacija i sudionik u interpretaciji baštine područja, naročito u dijelu kojim se interpretira tradicija područja, kojoj su oni baštinci, prenositelji i najautentičniji interpreti.</p> <p>Interpretativni sadržaji se kroz vrijeme revidiraju, ažuriraju, dopunjavu, razrađuju, prilagođavaju novim generacijama i vrstama posjetitelja.</p> <p>Plan upravljanja NP Krka i šire područje 2023. – 2032., u sklopu Teme C – Upravljanje posjećivanjem, interpretacija i edukacija, uključuje cijelu podtemu CA – Interpretacija i edukacija, s aktivnostima čija provedba treba osigurati značajan dodatni iskorak u razini interpretacije vrijednosti područja (uključujući npr. aktivnosti: CA1 – Osmisliti i izraditi Plan interpretacije vrijednosti područja NP; CA2 – Izraditi i provoditi Program edukacije za posjetitelje s operativnim programom primjene edukacijskih tema za razdoblje do 2031; CA5 – Provoditi interpretacijske i edukativne programe za sve cilijane skupine posjetitelja; CA6 – Razvijati i provoditi edukacijske programe o prirodnim vrijednostima i očuvanju vrsta i staništa za razne dobne/interesne skupine te pratiti njihovu provedbu (ankete/evaluacije); CA7 – Razvijati i provoditi edukacijske programe o kulturnoj baštini, povijesti i tradiciji šireg područja Parka za razne dobne/interesne skupine. te pratiti njihovu provedbu (ankete/evaluacije); CA9 – Osmisliti i izdavati knjige, letke, brošure, priručnike i dr. publikacije za sve cilijane skupine).</p>
--	---	---